

**Societatea Avram Iancu din România**

Președinte: Victor Bercea

Prim vicepreședinte: Mircea Dobra

Secretar general: Ana Sălăgean

Teodor Șandor

Paraschiva Mihălțan

Director economic: Lucaci Maria Elena

Trezorier: Nicolae Fugaru

Revista „Jancule Mare”
Fondată - 1992

Director: Teodor Șandor

Colegiul director:

1. Ana Sălăgean - redactor șef
2. Emil Jurca - redactor șef adjunct
3. Lazăr Morcan - membru
4. Alexandru Rus - membru
5. Nicolae Gheorghiu - membru
6. Alexandru Daraban - membru

Colectivul redacțional:

1. Victor Bercea
2. Mircea Dobra
3. Ioan Bătea
4. Ana Sălăgean
5. Teodor Șandor
6. Alexandru Rus
7. Jenica Sătmărean

Secretar: Violeta Chira

Grafică: Lazăr Morcan

Tehnoredactor: Andreia E. Precub

Revista apare cu sprijinul:

- Primăriei și Consiliului Local Cluj-Napoca
- Consiliului Județean Cluj

Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu”
susține candidatura municipiului Cluj-Napoca
la titlul de „Capitală Culturală Europeană 2020”

Responsabilitatea științifică și juridică
a materialelor publicate aparține autorilor.

Adresa redacției:

Cluj-Napoca, str. Năsăud nr. 2

Telefon, fax: 0264.412.100

E-mail: www.societateaavramiancu.net
saicluj@yahoo.com

Revista Jancule Mare poate fi procurată de la sediul redacției.

ISSN 1222-4480

PE DRUMUL DE URCUȘ...

Motto:

„Binecuvântat și preaslăvit să fie numele tău Avrame,
Rege al Munților noștri și mucenic al libertății noastre naționale.”

Ioan Lupăș

Ne dăm întâlnire periodic la Casa Iancului, muzeul de azi, la Inceștii Vidrei de Sus, în comuna Avram Iancu, județul Alba. În urmă cu vreo treisprezece ani participam la Simpozionul dedicat împlinirii a 150 de ani de la Revoluția română din Transilvania. Cu această ocazie am asistat la manifestările culturale organizate la Sărbătoarea Nașterii Crăișorului, fiind un prilej plăcut acela de a ne aminti de viața, faptele și idealurile Eroului Național Avram Iancu. Atunci am înaintat o *Proclamație a moșilor către Țară*, semnată de Uniunea Munții Apuseni, Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu” din România și Liga primarilor din Munții Apuseni, document publicat în revista „Jancule Mare” nr. 2/14 din iulie 1999. Din când în când e necesar să ne reamintim ce scriam acolo. Prezentăm aici un mic fragment: „Iată, de ce, aici, în acest loc sfânt, declarăm acum, mai mult ca oricând, că trebuie să ne facem datoria de a pune în adevărata sa valoare personalitatea, faptele și viața lui Avram Iancu și să-i urmăm pilda eroică. Suntem datori să analizăm prezentul și viitorul țării noastre prin prisma gândurilor și idealurilor pe care le-au avut Avram Iancu și ceilalți mari bărbați ai neamului. Desigur, istoria a mers înainte, România de azi e liberă și democrată, dar România este departe de prosperitatea pe care ne-o dorim noi și pe care au visat-o înaintașii noștri, în frunte cu Avram Iancu. În România de azi morala și legea sunt departe de a fi respectate. Valorile țării au fost bulversate iar politicianismul și jocurile de interese domină viața noastră economică și socială.” Era abia în anul 1999, după zece ani de la zbuciumatul Decembrie 1989 când spuneam aceste lucruri de mai sus. Unde ne găsim acum pe scara speranțelor poporului român clădite pe dorul Iancului de a-și vedea națiunea fericită? Asistăm la prea multe trădări și răzbunări ce ne amintesc de cele petrecute și în vremea lui Avram Iancu, de exemplu: la începutul anului 1849, o delegație română în frunte cu A. Șaguna și T. Maiorescu se întâlnea cu prințul Schwantzenberg, șeful guvernului austriac de atunci și apoi cu împăratul Francisc Iosif I, cu încredere și speranță sinceră că se va face dreptate națiunii române din Principatul Transilvaniei, ținând cont de datele istorice, naturale și culturale reale din Munții Apuseni. Li s-a spus delegaților români: „Fiți liniștiți. Ceea ce se va acorda altor națiuni veți avea și domniile voastre. Veți fi satisfăcuți.” Se știe cum Iancu însuși a fost la Viena să ceară drepturile promise moșilor săi și națiunii române.

Prof. Victor BERCEA
Președintele Societății Cultural-Patriotică
AVRAM IANCU din România
Cluj-Napoca, septembrie 2012
(continuare în pagina 26)



AVRAM IANCU – EROU ȘI MARTIR AL NEAMULUI ROMÂNESC - 140 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN ETERNITATE -

NAȘTEREA, COPILĂRIA ȘI ADOLESCENȚA LUI AVRAM IANCU



Odată ajuns în capitala dintotdeauna a Țării Moșilor – Câmpeni, călătorul dornic să vadă satul natal al Craiului Munților urmează drumul ce urcă în sus domol pe Valea Arieșului, spre Muntele Găina. Călătorul ajunge înaintând pe vale în satul Incești, la un șir de brazi falnici care străjuiesc o casă moșească veche de peste două veacuri. Aceasta este casa unde a văzut lumina zilei, a copilărit Avram Iancu și au locuit până la sfârșitul vieții, părinții lui.

Mai mult decât dintr-o carte de istorie, străbătând aceste locuri de legendă, cu oameni ce vorbesc o curată limbă română arhaică, află fără să fie nevoie de explicații, care a fost neamul și vremurile ce-au zămislit un erou. Privind înapoi ajungem la bunicul său, Gheorghe Iancu, coborator din Poienii Vidrei, în lunca Arieșului, la Incești. Despre el se știa la 1782 că ar fi fost preot ortodox la Vidra de Sus și ar fi luat parte la tumultul răscoalei lui Horia. Gheorghe Iancu, om vrednic, a crescut patru fete și trei feciori. Fetele le-a măritat cu oameni din sat, iar feciorii au urmat școala în satul natal și la Câmpeni, dobândind bruma de învățatura ce i-a ajutat să obțină slujbe de încredere pe Domeniul de Sus al Zlatnei. Ioan Iancu ajunge jude dominial și gornic, Avram ajunge jude și gornic la Vidra de Sus. A fost om bun și drept, știa să scrie și să citească. Nu ieșea din vorba fratelui său Alexandru. Alexandru Iancu a fost al treilea fecior al lui Gheorghe Iancu, om modest, umbla curat și frumos îmbrăcat și era gornic și jude în Vidra de Sus. Descrierile vremii ni-l înfățișează cu statura lui înaltă, fața prelungă, ochii negri ca murele și sprâncenele dese care-i întunecau privirea pătrunzătoare. Umbla îmbrăcat în cămașa albă cusută la guler, opinca pe picior croită, pieptarul din piele de oaie, șerpar lat din piele roșie, iar tundra îmbrăcată pe deasupra îi atârna până jos, la genunchi.

De tânăr Alisandru Iancu s-a căsătorit cu Maria Gligor, numită și Marie Mica fiindcă Gheorgheasa, soția lui Gheorghe Iancu, tot Maria se numea. Bătrânii satului spuneau desprea ea că era frumoasă, harnică, mică de stat și înțeleaptă, plină de viață, cu ochii albaștri și părul bălai. Aducea cu sine vatra și casa, situată în lunca Arieșului. Alexandru și smerita sa soție construiesc în mijlocul grădinii o casă minunată, viitoarea Casă a Iancului. Casa veche au locuit-o Gheorghe Iancu și sotia sa Maria. Ca jude și gornic la Vidra de Sus, Alexandru Iancu nu simte apăsarea impusă de jugul stăpânirii pe Domeniul de Sus al Zlatnei. În casa sa au poposit oficianții statului și în curtea lui s-au făcut judecățile de neascultare. Judele Alexandru Iancu a fost un om de o pilduitoare hărnicie, sporind încetul cu încetul averea moștenită. Decenii întregi el s-a îndeletnicit cu cărăușia, fasonarea lemnului în fierăstraie și transporul acestor produse la administrația minelor, la Câmpeni, Abrud, Baia de Arieș și Zlatna și chiar la câmpie. Alexandru Iancu a avut doi copii. Primul a fost Ioan Iancu, mai mare cu patru ani decât Avram, ce a venit pe lume în 1820. În casa de lemn cea nouă, pe temelie de piatră, la 1824, luceafărul dimineții întâmpina „crăpețitul zorilor” și scâncetele tăiate ale pruncului Avram. Luceafărul piere și el, iar tatăl său nu întârzie să întoarcă fața înspre răsărit și îi dă o linguriță de unsoare de urs ca să fie în viață tare ca ursul. Alexandru și Maria aprind o candelă care să-i lumineze somnul, îi pun busuioc înflorit alături, la prima scaldă, botezul, îi spun Avram, și în scaldă câțiva oameni scapă bani de argint ca viața lui să rămână nepătată ca argintul. Și nepătată i-a rămas până la moarte. La cap tatăl îi așază un cuțit, un pistol, o undrea și o bardă, cum se așezau odraslelor de parte bărbătească. Ursitoarele i-au lăsat în șoaptă înțelepciunea și viitorul, iar destinul îl vor strecura în inimă.



Monografiile consacrate rețin aceleași date despre anul nașterii lui Avram Iancu: 1824, luna cireșelor. Înscrierea lui în protocolul botezaților s-a omis, credem la cererea judeului Alexandru, ca să își scape al doilea fiu de a merge la oaste. Pe rând a cunoscut răcoarea înălțimilor, măreția munților lui Apuseni, apoi destinul îi cuprinde încet mintea și inima. Crește fără alintări și fără prea mari îngrijiri, la focuri seara aude povești cu împărați și războaie, iar la lumina zilei vede mizeria și nedreptatea. Ca mic copil era guraliv. Cu cât timpul trece el crește și devine mai atent la ce se petrece în jurul lui. Jocurile cu copii nu prea îl interesau, mai mult era atent la vorbele bătrânilor, să îi privească în ochi și să le citească gândurile.

Cu timpul se desparte și de bătrâni și rămâne singur, colindând munții și văile din jur, sau ascultând cântece din fluier pe malurile Arieșului. Nu avea nici șapte ani, când zile întregi nu putea fi găsit, îl prindea de multe ori noaptea șezând pe câte o piatră de pe malul Arieșului. De acolo părinții îl ridicau cu dojeni. Aceste abdicări de la liniștea și cumințenia căminului se repetau mereu. Acasă dacă rămânea zile în șir nu scotea din gura lui o vorbă. Într-o bună zi, Alexandru Iancu își trimite feciorul să învețe citirea și scrierea la dascălul din sat, Mihail Gomboș. Prindea ușor și era foarte harnic. În afara lecțiilor era tăcut, rămânea departe de copii și chiar de părinții lui. Pe la vârsta de opt ani spunea povești copiilor din sat. Dacă nu-l înțelegeau, le-o repeta până ce toți se ridicau din iarbă într-o tăcere de rugăciune. După ce învață la Neagra cu învățătorul Candrea, (la un examen galbenii primiți pentru sânguința la învățătura vrea să îi dea învățătorului crezând că acestuia i se cuvin), trece la școala primară din Câmpeni, la dascălul Moise Ioanette. Învață cu aceeași râvnă de nu îl întrecea nimeni. O termină cel dintâi și urmează în toamna anului 1837 gimnaziul crăiesc din Zlatna când abia împlinse 13 ani. La Zlatna este dus cu căruța cu coviltir, peste Dealul Mare, de bătrânul Ghila, alias Gheorghe Iancu, omul de încredere al părinților săi. Aici întâlnește o altă ambianță umană și spirituală total diferită de cea lăsată la Vidra și Câmpeni. Are de învins sentimentele înstrăinării, ale despărțirii de părinți și de cei dragi, dorul năprasnic de casă. La Zlatna pricepe lucruri pe care mintea lui de copil încercase să le deslușească prea devreme. De acum știa că părinții lui, ca români, sunt sclavi la ei acasă, ca piciorul unguresc stă înfipt în pământ românesc, pământ în care strămoșii lui sunt îngropați de lupte și de credință. La gimnaziul din Zlatna dă și câștigă prima sa luptă. În matricola clasei el figura greco-catolic. Se împotrivesc acestei schimbări abuzive. „Rămân Avram, fiul lui Iancu din Vidra, de confesiune ortodoxă”, le răspunde răspicat celor ce încercaseră să-i schimbe naționalitatea și credința. Colegii lui încep să-i admire curajul de-a rupe acea disciplină tradițională și seacă ce domnea în școală. Astfel devine un fel de căpetenie a colegilor lui, toți îi arătau multă dragoste. La lecții și în afara acestora, ochii lor se îndreptau neînțeleș spre Avram Iancu. Nici copiii de maghiari nu lipseau din spațiul său de autoritate creat dintr-o dată. La învățătură nimeni nu era înaintea lui, dovedind o sânguință excepțională și o conduită ireproșabilă.

Timp de patru ani se menține între primii elevi ai Gimnaziului crăiesc din Zlatna, obținând calificativele de „eminens” și „prima”. Tânăruț bine făcut, cu bucle blonde și ochi albaștri, de acuma se dovedește a fi un tânăr cu certe perspective. Cunoștințele lui de geografie și istorie întreceau orice măsură. Limba latină o deslușea ca nimeni altul, încât judele Alexandru Iancu era pe deplin mulțumit de sporul la învățătură al fiului său mai mic.

Cel mai mare dintre feciorii săi, Ioan, dovedindu-se bun de preot, trece la seminarul din Sibiu, iar Avram pleacă la Cluj, unde urmează studiul științelor juridice și filozofice. În anul 1841 îl întâlnim ca student în clasa superioară de umanități a Liceului piarișitilor din Cluj. Și tot aici va absolvi cele două clase de filozofie și drept. Studentul Avram Iancu era foarte activ și tot ce făcea era actul celui mai firesc cuget. Nu vorbea mult, însă fiecare cuvânt rostit de el avea sens și pentru ceilalți. Ca să se dea o disciplină organică acțiunii de deșteptare a romanismului, i-a ființa la îndemnul său, societatea „Aurora”.

De acum înainte viața lui devine o luptă și nu orice luptă. Avram Iancu era cel mai ascultat, pentru că el era cel mai hotărât și cel mai luminat de Dumnezeu la minte. Avea o fire aprigă, dar se putea și stăpâni datorită cumpătului său cu adevărat țărănesc. Iar când era îmbrăcat în portul fraților lui, moșii, capătă expresia unui sfânt coborât dintr-o ramă de icoană. Studentului Avram Iancu una îi spuneau legile ungurești, iar pământul și munții lui îi spuneau alta. De câte ori o nedreptate îi întuneca privirea, se întorcea cu gândul la munții lui, la libertatea pe care o simțea în sânge.

La Cluj și, mai târziu, la Tabla regească din Târgu Mureș, învață cu temenicie legile ungurești, pentru ca astfel înarmat cu arma legii să poata lupta pentru dreptatea neamului său.

De acuma încolo, viața lui apucă încet dar sigur pe drumul lepădării de hainele sclaviei coborând în istorie din munții săi de cnezău ca un arhanghel al dreptății și slobozeniei neamului românesc.

Prof. Ionel GOMBOȘ
Școala Generală „Mihai Eminescu” Alba Iulia



UN EPISOD NECUNOSCUȚ DIN ANII STUDENȚIEI LUI AVRAM IANCU (APRILIE 1842)

Clujul în anii studenției lui Avram Iancu la Colegiul latin academic piarist, de pe str. Lupului (azi M. Kogălniceanu), (1841-1846), era centrul politic și spiritual al Transilvaniei. Numeroși tineri români frecventau școlile latine superioare din Cluj, încă din secolul al XVIII-lea, orașul de pe Someșul Mic devenind astfel și un centru spiritual al românilor transilvăneni. Dorind să devină avocat, adolescentul Avram Iancu se înscrie în 1841 la cursul de “umanioare” (Humanitatis), urmând apoi filosofia (1842-1843) și dreptul (1844-1846). Despre tânărul Avram Iancu, unul dintre colegii săi, și anume Silvestru Moldovan, afirma că se distingea prin puternica sa personalitate, prin dragostea față de popor. Avea o înfățișare plăcută, era modest, deschis la suflet, om de cuvânt, ajuta pe colegii săi cu cărți, sfaturi, uneori și cu bani, era foarte tolerant cu cei de altă etnie și confesiune. De altfel locuia în gazdă, până în 1844, la profesorul Bergai (pe actuala stradă care-i poartă numele), iar apoi la familia Bokor (cândva, acesta fiind de origine română, după cum ne arată numele). Din documentul recent descoperit aflăm că Avram Iancu lua masa în 1842 la pensiunea doamnei Balinth Rozalia, văduva lui Dorgo Laszlo. (Menționăm că era încă din secolul al XVIII-lea în comitatul Cluj o familie de nobili români *Dorgo*).

Care era atmosfera vieții aspirituale și naționale printre studenții români din epocă? La Liceul academic activa – se pare că încă din 1840 – o societate de lectură a studenților români, intitulată “Aurora”, având ca președinte de onoare pe tânărul avocat din Cluj, patriot și susținător al moșilor, Alexandru Bohățiel. Studenții români vorbeau pretutindeni în limba lor în oraș, “fără șfială, ba încă cu oarecare fală națională”, spunea în memoriile sale Nicolae Popea.

Ei activau pentru lățirea spiritului național din ce în ce tot mai mult între studenții din Cluj. Aceasta nu-i împiedica însă să fie buni colegi și solidari în tovărășii “aventuroase” cu tinerii sași și maghiari din clasă cu ei. Tocmai o astfel de aventură, specifică tinerimii, o dezvăluie un document recent descoperit. Despre ce este vorba? Încă din 16 aprilie (1842), sâmbăta, studenți și calfe din oraș se aflau la balul organizat la cărciuma lui Baier. Tinerii lucrători în atelierile din oraș (calfele) au început să “se prostească”, după cum au mărturisit apoi, adică să facă glume mai “fără stil”, împingându-se și ghiontindu-se. Așa se face că a fost jignit cu astfel de glume studentul Anca. De aici se pare că a pornit conflictul dintre studenți și calfe.

În seara zilei de 18 aprilie (lunea) se ținea în Cluj cu mare fast “iluminația”, o sărbătoare în cinstea nașterii împăratului austriac Ferdinand Carol Leopold Iosif Francisc Marcelin (n. 19 aprilie 1793, la Viena), care era și principe al Transilvaniei. La iluminatie, unde era petrecere și muzică, merg și studenții și calfele, între care începe o bătaie, studenții fiind pregătiți să-și ia revanșa, pare-se, de la balul ținut cu două zile în urmă.

Printre cei recunoscuți erau studenții Anca, Cerghedi sau Cerghizan (acesta coleg cu Avram Iancu), Câmpean, toți români, și Zonda și Lazar, unguri, se pare. A doua zi, studenții merg în cimitir și se sfătuiesc să nege faptul că ar fi amestecați în bătaie. Dar unii se mai laudă prin piață, alții povestesc despre eveniment și se aude cam cine au fost “actorii” principali. Cerghedi este auzit spunând că și Lazar a fost de față în bătaie. Este audiat și Avram Iancu. El spune că: “În seara zilei de 18 aprilie și eu am fost present la iluminatie până la ora 9”, acolo a văzut pe Lazar Iosef, cu care sta în gazdă, pe colegii Anca și Potyo de la Drept și pe Tompos de la Logică. Dar la ora 9 a plecat de acolo.

Are și dovada de la doamna la care merge în pensiune. Această femeie adeverește că în acea seară se ținea iluminatia “în cinstea prea înălțimii sale” (împăratul Ferdinand) și că era la ea “în cost” Avram Iancu, la cină. După cină, imediat, Iancu a mers la iluminatie, să vadă și el petrecerea și după o jumătate de oră, cam pe la opt și jumătate, s-a întors.

De la acea oră începând și-a petrecut vremea discutând până în jurul orei nouă și jumătate, “până când l-am trimis acasă, unde își avea sălașul (unde sta în gazdă), deoarece și eu aveam intenția să mă odihnesc” - spunea ea. “Când și-a luat cheia de la cameră, a și plecat cu puțin înainte de ora zece” - mai adaugă ea.

Ce va fi discutat în acea seară viitorul mare reprezentant al românilor transilvăneni, nu se știe. Documentul însă ne dezvăluie și învie un moment concret al vieții și tinereții marelui erou român de la 1848-1849.

Vasile LECHINȚAN



PREFECTURA DIN MUNȚII APUSENI ÎN TIMPUL REVOLUȚIEI DE LA 1848-1849



„(...) **M**oșii sunt Tirolul nostru, pumnul Ardealului, iar cele două inimi mari în care a clocotit uraganul sunt eroii lor, Horea și Avram Iancu” (Octavian Goga).

Iancu era convins că: „nu cu argumente filozofice și umanitare” puteau fi convinși tiranii, „ci cu lancea lui Horea”, că „dreptul are să se spulbere înaintea dreptului omului”, pretinzând „ștergerea sclaviei și egalitatea perfectă sau moarte.” (Pompiliu Teodor, *Avram Iancu în memorialistică*, 1972, p. 189)

Autoritățile au presimțit în persoana lui Avram Iancu pe viitorul conducător care le putea pune în pericol pozițiile și din acest motiv au încercat să-l izoleze. Din martie 1948 când a început urmărirea canceliștilor români, Iancu a fost nominalizat și chemat la Târgu Mureș unde se dăduse ordin de către contele suprem Banffy Miclas să fie ținut ocupat „cu ceva treburi oficiale” pentru a nu fi lăsat în mijlocul poporului” (Revoluția română de la 1848-1849 din Transilvania, 1977, I, pg. 192-193).

Însă la 1 aprilie 1848 la Blaj, Avram Iancu, Ioan Buteanu, Florian Micaș, Alex. Papiu Ilarian, Samuil Poruțiu, Timotei Cipariu, Aron Pumnul au hotărât convocarea pentru 30 aprilie a unei Adunări Naționale în cadrul căreia românii transilvăneni să-și afirme doleanțele și să-și impună programul politic.

La începutul lui mai 1848, Iancu a afirmat în fața spânului cameral Lazăr Gyorgy hotărârea sa și a poporului său de a se ridica la luptă subliniind că: „românul nu cerșește libertatea de la unguri; națiunea română este destul de puternică pentru a-și câștiga luptând” (Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române și Transilvania, II, 1979, pg.16).

La 15 mai 1848, prezent la Blaj pe pe Câmpia Libertății în fruntea a 10.000 de moși, Avram Iancu a fost ales în comitetul național. Întors în munți, în fruntea moșilor ce au participat la Adunarea Națională de la Blaj, a adus la cunoștința poporului hotărârile națiunii române.

Pornit apoi spre Sibiu, pentru a participa la ședința Comitetului Național Român, Iancu a primit vestea uniunii forțate a Transilvaniei cu Ungaria hotărâtă în cadrul Dietei de la Pesta, vestea despre intenția guvernatorului Teleki de a dizolva comitetul, precum și vestea despre măcelul de la Mihalț

Părăsind Sibiul, Iancu s-a îndreptat spre Apuseni, mai hotărât ca oricând să înceapă revoluția. La 6 iunie 1848, la Câmpeni, în casa primarului Teodor Teoc, împreună cu Simion Balint, Clemente Aiudeanu, Mihail Andreica, Nicolae Corcheș și Ioan Ciurileanu, Iancu a stabilit bazele organizării unei armate populare.

S-a încercat prinderea lui Avram Iancu de către Gheorghe Păgânul (Pogany Gyorgy), încercare eșuată, Iancu ascunzându-se într-o peșteră, la izvorul Crișului Alb, pe raza comunei Blăjeni (HD), în hotar cu comunele Vidra, Sohodol și Bulzești.

În luna August 1848 a fost reluată acțiunea de organizare și de înarmare a poporului, Iancu fiind deplin conștient de cursul imprevizibil al evenimentelor și de faptul că, în cele din urmă, românii vor fi siliți să-și apere drepturile cu ajutorul armelor.

În condițiile în care Dobra s-a întors de la Pesta fără să fi obținut de la Kossuth recunoașterea drepturilor moșilor asupra pădurilor, iar mulțimea a intervenit pentru eliberarea membrilor Comitetului Național Român arestați de la Sibiu, a lui Simion Balint și Teodor Teoc închiși la Aiud, la 25 – 27 septembrie 1848 la Blaj, în prezența a peste 60.000 de români înarmați, Iancu, Bărnăuțiu, Axente Sever, Papiu Ilarian, etc. au respins „Uniunea Transilvaniei cu Ungaria” și au pretins reprezentarea proporțională a românilor în dieta și guvernul țării. În cadrul noului Comitet Național, Avram Iancu a fost numit *prefect general*, adică *conducător militar* al *Revoluției Române din Transilvania*. La tribună, a subliniat răspicat că: „pretențiile noastre sunt sfinte, pe cât de sfântă este dreptatea; noi suntem gata ale apăra cu orice preț” (Silviu Dragomir, *Avram Iancu*, 1968, pg.82).

Proclamației lui Kossuth, act instigator al popoarelor român și maghiar deoarece era lipsit de orice justificare în condițiile în care românii nu se dedaseră la niciun exces, i-au urmat cele două proclamații ale Comitetului de pacificațiune ale românilor, una adresată fraților români, cealaltă națiunii „ungară-secuie”. După execuțiile de la Târgu Mureș și Cluj, Avram Iancu și-a dat seama că o înțelegere cu maghiarii nu mai era



posibilă. Sub presiunea evenimentelor au fost organizate cele 15 prefecturi conduse, fiecare, de către un prefect cu atribuții administrative și militare (Florin Dudaș, Avram Iancu în tradiția românilor, 1998, pg.62). Cea mai importantă a fost *Legiunea Auraria Gemina*, din Apuseni, legiune care cuprindea 8 tribunate, fiind condusă de prefectul Avram Iancu ajutat de viceprefecții Ioan Bălaș, Ioan Constantin Boieriu, Simion Prodan și Petru Dobra.

Întreaga armată, în frunte cu Iancu, a depus un jurământ de credință: „ca român voi susține totdeauna națiunea noastră română pe calea dreaptă și legitimă și o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac și asupra; nu voi lucra niciodată în contra drepturilor și a intereselor națiunii române, ci voi ține și apăra legea și limba noastră română, precum libertatea, egalitatea și frățietatea; pe aceste pricini voi respecta toate națiunile ardelenne, poftind egală respectare de la dânsese, nu voi încerca să asuprașesc pe nimeni, dar nici nu voi suferi să ne asuprașcă nimeni; voi lucra după putință la desființarea iobăgiei, la emanciparea industriei și a comerțului, la păzirea dreptății, la înaintarea binelui umanității, a națiunii române și al patriei noastre” (Revista Transilvania, 1924, nr.8-9, pg.287). Mișcarea de eliberare a românilor s-a întins rapid peste tot, guvernul de la Cluj solicitând ajutor militar din Ungaria. Flacăra revoluției cuprinde, la începutul lui octombrie 1848, aproape întreaga Transilvanie. Răzvrătirea se impune ca o încheiere firească a unui lanț neîntrerupt de evenimente. Ea reprezintă unicul mijloc de salvare a poporului de primejdia asuprașirii despotice și singura nădejde pentru emanciparea sa națională. Amândouă taberele luptă pentru libertate. Kossuth organizează națiunea maghiară cu un elan vrednic de admirat și, după lupte pline de glorie, reușește să proclame independența Ungariei. Românii din Transilvania colaborează cu imperialii, dar și ei luptă împotriva apășării, și această luptă a lor nu-i lipsită de eroism și de fapte mărețe. Așa se explică îndușmănierea celor două popoare și lupta lor pentru libertate în tabere adverse. Fiecare tabără se socotește în drept să ia măsuri împotriva celeilalte. Începutul îl face însă guvernul, încă înainte de a se declara ruptura definitivă cu imperialii din Transilvania. Organele sale execută în Târgu Mureș, în urma unei judecăți sumare, pe tânărul tribun Vasile Pop din Nasna, iar în Cluj pe tribunii de pe Câmpie, Bătrâneau și Simonici. Execuțiile acestea sunt patronate de comisarul Vay, dar ele se fac la ordinul guvernului din Pesta.

În loc de a oferi românilor posibilitatea să stea de vorbă, pentru a examina împreună doleanțele și a risipi neînțelegerile, președintele comitetului de apărare a țării îmbrățișează concepția îngustă a oligarhiei din Transilvania, condamnând un popor care n-a cunoscut încă roadele libertății. Iancu, recitind textul acestui manifest, care s-a împrăștiat în mii de exemplare în toate ținuturile Transilvaniei, trebuia să-și fi dat seama de tragica soartă a românilor și ungușilor din Transilvania, împinși în vârtejul unui nenorocit război. De aceea, este lesne de înțeles reacțiunea ce se va produce între români, mai ales după nenorocitele execuții capitale din Târgu Mureș și Cluj. Înfuriate, masele caută răzbunare.

Teritoriul Munților Apuseni se împărțise dintru început în patru prefecturi. După evenimentele tragice de la 23 octombrie însă, prefectura de la Zlatna n-a mai putut fi organizată, cu toate că Petru Dobra va păstra tot timpul titlul de prefect. Așa se explică faptul că prefectura lui Iancu se întindea până la Alba Iulia și Aiud. Prefectura lui Simion Balint nu se va organiza decât la începutul lui decembrie, când se dovedește indispensabilă pentru apărrarea românilor din valea Arieșului. Avocatului Ioan Buteanu îl revine prefectura Zarandului, dar socotind că prezența sa în mijlocul acestui ținut românesc mai poate fi amănată, tânărul prefect a însărcinat cu organizarea ei pe trei tineri cărturari din Abrud.

În 19 octombrie, Iancu își mobilizează oamenii și îi așază în trei tabere: la Câmpeni sub conducerea tribunului Nicolae Corcheș, la Bistra sub centurionul Alexandru Bistran, și la Bucium sub vicetribunul Dionisie Popoviciu. În 21 octombrie, sosind Buteanu de la Sibiu, aduce instrucțiunile comitetului privitoare la dezarmarea gărzilor maghiare.

Încordarea din ultimele săptămâni după execuțiile de la Târgu Mureș și Cluj, zvonurile despre apropierea armatelor secuiești și panica stărnită în urma expedițiilor organizate de aiudeni dezlănțuie pofta de răzbunare a foștilor iobagi. Explozia de ură n-ar fi fost în stare să o împiedice nimeni, nici chiar Iancu. Prefectul din munți primise tocmai atunci manifestele comitetului național, care îndemna pe români să recurgă la forță pentru a-și apăra drepturile încălcate de “cel blestămați”. Comitetul apela, însă, în aceeași vreme, la unguși și români să respecte sentimentele de umanitate și în toiul celor mai înverșunate lupte.

Prof. Emil JURCA
Președinte filiala Alba Iulia a
Societății cultural-patriotice „Avram Iancu”



FUNERALIILE EROULUI NAȚIONAL AVRAM IANCU



Anul 1872 avea să încheie soarta tragică, plină de zbuclum a martirului libertății naționale, Avram Iancu. În noaptea de 10 spre 11 septembrie 1872 s-a stins din viață pe prispa casei buturarului Ioan Stupină din Baia de Criș. Corpul neînsuflețit al marelui erou a fost depus pe catafalc în casa lui Ioan Simionașiu, asesor la sedria orfanală. În cursul dimineții de 11 septembrie, fruntașii politici din conducerea comitatului Zarand au constituit un „Comitet aranjator funebral”, care a luat în grija sa răspândirea tristei vești și înmormântarea eroului națiunii române.

Sigismund Borlea trimitea din Deva către redacția revistei „Gazeta Transilvaniei”, o telegramă prin care anunța că „Avram Iancu, prefectul munților, a repausat la 10 spre 11 septembrie 1872”. Necrologul trimis în aceeași zi de către Comitetul din Zarand și apărut în „Telegraful român” și „Gazeta Transilvaniei” preciza că „Avram Iancu, prefectul general al Legiunilor române a decedat astăzi la 3 ore dimineața în Baia de Criș (districtul Zarand) la anul vieții `48, în urma unui morb de piept”.

Prin grija avocatului Teodor Pop este trimisă o circulară în toată zona Munților Apuseni, în care se menționa că Avram Iancu va fi „înmormântat în 13 septembrie d. a. la orele trei în locul repausării”. Transmisă din sat în sat, din om în om, vestea și data înmormântării s-a răspândit pretutindeni în munți. Încă din seara de 11 septembrie soseau din Vidra de Sus moșii pentru a-l priveghea. În zilele de 12 și 13 septembrie a venit din toate părțile Ardealului mulțime de români, încât abia se mai putea ajunge la catafalc să-l vadă. Trei zile și trei nopți au tras clopotele bisericilor îndemnând la pelerinaj la Baia de Criș. Pe clădirea sediului comitatului și pe casa lui Ioan Simionașiu au fost arborate drapele românești îndoliate.

Ceremonia înmormântării s-a desfășurat în ziua de 13 septembrie. În casa unde era expus catafalcul a ținut o cuvântare protopopul Zarandului, Nicolae Mihălțianu spunând: „Stăm astăzi la sicriul unui bărbat scump al națiunii noastre, al unui fiu adevărat al poporului, unei stele ce în splendoarea sa, când era la zenit, atâta lumină a vărsat, încât numai acela poate crede care a văzut cu ochii săi proprii acele evenimente etern memorabile, adânc scrise și păstrate în inima poporului în toți vecii”. Condamnând egoismul, goana după onoruri și favoruri, protopopul Mihălțianu dă exemplul marelui defunct, crezul său, care spunea: „Nu m-am luptat pentru cruci și favoruri, ci pentru eliberarea națiunii mele”.

Apoi convoiul funerar s-a pus în mișcare spre cimitirul din Țebea. Participau la înmormântarea lui Avram Iancu aproape „4.000 de români, inteligenți și popor, din întregul district Zarand și o mulțime de inteligenți din ținutul Abrudului”. În urma catafalcului mergeau tovarășii săi de luptă și credință ai eroului martir, prefectii Simion Balint și Axente Sever, viceprefectul Simion Groza, tribunii Clemente Aiudeanu și Nicolae Corcheș. Prohodul a fost săvârșit de 36 de preoți în frunte cu protopopii Nicolae Mihălțianu și Simion Balint și a unui sobor alcătuit din 36 de preoți.

La mormântul eroului a rostit o înflăcărată cuvântare avocatul din Baia de Criș, George Secula. Referindu-se la biografia eroului a spus că Avram Iancu a fost, este și va rămâne pururea, în conștiința tuturor, apostolul și martirul națiunii române, pentru că a luptat și s-a jertfit pentru drepturile și libertatea poporului român. La sfârșitul cuvântării, mulțimea a cântat diferite cântece naționale. Seara s-au adunat mai mulți inteligenți la hotelul din Baia de Criș unde s-au ridicat mai multe toasturi în onoarea și nemurirea defunctului. Mai multe



zile la rând au ars torțele pe mormântul eroului și pe câmpul din jur, unde le-au înfipt oamenii, care au ajuns la Tebea după înmormântare.

Cel mai de seamă biograf al marelui erou, istoricul Silviu Dragomir, analizând viața și faptele lui Avram Iancu, spune că „a fost reprezentantul cel mai de seamă al revoluției române transilvănene și un veritabil erou al poporului, ale cărui virtuți le-a făcut să strălucească peste veacuri ca o pildă vie urmașilor iubitori de patrie și ca un izvor luminos de mândrie națională”.

Dr. Ioachim LAZĂR

AVRAM IANCU, „REGELE ROMÂNILOR” LA 1848



La 140 de ani de la moartea lui Avram Iancu am vrut să scriu ceva despre ordinul lui Kossuth Lajos dat lui Hatvany de a-i ataca pe românii din Munții Apuseni chiar în timpul tratativilor de pace.

Despre acest act dezonorant a scris însă istoricul Silviu Dragomir în 1924.

Apoi m-am gândit să scriu ceva despre fluierile lui Avram Iancu pentru a lămuri depresia profundă care l-a cuprins pe erou în ultima parte a vieții sale.

Am renunțat și la acest subiect pentru că și despre acesta a scris Silviu Dragomir, David Prodan și mulți alții, așa cum au înțeles și cum au simțit ei.

Văzând însă că aici în Cluj-Napoca, în inima Transilvaniei, pe căi de mulți neștiute, neprieteni noștri finanțează gras un ziar și un canal de televiziune în disprețul Constituției, cu scopul declarat aproape deschis de a desprinde acest teritoriu de România și a-l declara mai întâi autonom și apoi, respectând logica istoriei, independent, am hotărât că este mai de actualitate să scriu pe scurt despre dorința românilor ardeleni de a-l avea „rege” pe Avram Iancu, și

de a se uni toți într-un singur regat. Confirmarea a ieșit la iveală cu ocazia unei anchete a autorităților maghiare în Munții Apuseni, în vara anului 1848. Procesul verbal al comisiei investigatoare, numită „Kozma”, are 246 de pagini și a fost publicat în 1998. Din actele anchetei Kozma reiese că în afară de Avram Iancu erau doriți ca „regi” ai românilor și Andrei Șaguna, dar și Simion Bărnuțiu. De data aceasta ne vom ocupa doar de Avram Iancu, deoarece ne-am mirat și ne mai mirăm că până și lumea științifică ni se pare a nu fi receptat cum se cuvine faptul că Avram Iancu și oștenii săi au luptat cu arma în mână și nu numai prin declarații pentru realizarea Dacoromâniei.

Generic, istoricii noștri simțeau că Avram Iancu era un susținător al Dacoromâniei; regretatul istoric Gh. I. Bodea scria chiar despre acest lucru, însă avea în vedere poziția acestuia doar de după Revoluție. Eu am avut însă privilegiul ca împreună cu istoricul Ioan Chindriș să public o serie de documente care confirmă statura de militant daco-român a lui Avram Iancu (vezi „Procese politice antiromânești care au zguduit Transilvania în toamna anului 1848”, București, 1995, Ed. Viitorul Românesc).

Iată doar câteva dintre dovezile că românii luptau cu arma în mână pentru Dacoromânia. Ele provin din interogatoriile unor ostași ai lui Avram Iancu ce au fost capturați în timpul unei campanii de pedeapsă desfășurată în comitatul Arad și Zărand în toamna lui 1848.

1. În interogatoriul luat lui Oprea din Ștei acesta recunoaște că toate câte le-a săvârșit au fost „...pentru regatul românesc dedus din proclamația lui Avram Iancu”. Ion Oprea a fost condamnat la spânzurătoare pentru că a „îndrăznit” să „promoveze răscoala consătenilor săi, să viseze în țara ungurească despre înființarea unui regat român.” Odată cu el au fost condamnați la ștreang și Ioan Toma, fost preot în Poenar, și Pavel Feier, preot ortodox care, și ei, au dat o mână de ajutor la înființarea regatului daco-român.

2. Tribunalul Ioan Nobili (fost Nemeș) din Armeni, capturat și el, va fi condamnat la moarte de către tribunalul statarial pentru că voia să încerce totul „pentru restabilirea *imperiului daco-român*”, instaurând administrația românească în baza „proclamației lui Avram Iancu”.

3. Adam Goleș din Brad era considerat și el un „agitator” de frunte. Procesul verbal cu interogatoriul său este clar. Recunoaște fără nicio ezitare că: „El a împărțit proclamațiile românilor și a stăruit pe lângă popor să se răscoale...”, pentru că „după ideea răspândită la ei, era proiectat să se înființeze pentru români un regat românesc deosebit”.



4. Nicolae Petrovici, tot din Brad, cu un curaj demn de admirat recunoaște întru totul, fără nicio rezervă, toate acuzațiile care i-au fost aduse, mărturisind în fața tribunalului de sânge că el și consătenii săi români, săturându-se de stăpânirea ungurească, apreciază că este „glorios” a întemeia un regat român, restituind ideea „imperiului romano-dac”. Mărturia sinceră l-a adus și pe Nicolae Petrovici tot la ștreang.

5. Preoții ortodocși Grozav Sinisie din Aciuța și Farkas Pavel din Pleșcuța recunosc și ei că „aveau convingerea că planul instaurării dominației poporului valah (în spiritul proclamației lui Avram Iancu) este drept.” Aceștia sunt adevărații noștri eroi. Ei și-au dat viața pentru un ideal sfânt realizat în 1918. Câtă noblețe față de niște cozi de topor care după 140 de ani de la moartea eroului nostru național, transpiră din greu, cerând autonomie pentru Transilvania, împroșcând cu noroi românimea în emisiuni la care se uită numai antiromânii, și elaborează editoriale chinuite a căror limbaj l-ar face invidios pe orice birjar. Dar să revenim puțin la documentele elaborate de comisia Kozma. Explicit, judele primar Nagy Károly prezintă comisiei o scrisoare anonimă în cuprinsul căreia se dezvăluie numele complotiștilor care la Coloșa acasă (în Abrud) au ținut o ședință în care s-a hotărât că Bărnuțiu și Iancu vor fi regii românilor. Este interesant că tot în această vreme în Transilvania circula și zvonul că rege al ungarilor va fi Kossuth Lajos.

Aspirațiile românilor ardeleni din vara anului 1848 sunt confirmate și de un înalt funcționar austriac, Thun, care, în raportul său din Arad, la 29 octombrie 1849 consemnează că „între români domină o anumită fierbere care este întreținută de preoți și emisari și care are scopul definit să fondeze un mare imperiu până la Tisa, al cărui guvernator sau rege să devină Iancu. Iancu este numit aici, în general, cu numele *regele Iancu...*”

Informațiile interesante despre Iancu reies și din raportul Căpitaniei K.K. din Brașov la 20 decembrie 1849 care trimite guvernatorului Wolgemuth informații privind proiectul unei călătorii a lui Avram Iancu în Saxonia unde urma să discute cu Simion Bărnuțiu despre „organizarea tuturor românilor într-o *Daco-Românie* a cărei domnitor ales de popor urma să fie [el] Avram Iancu”.

La un moment dat, suspiciunile serviciilor secrete austriece ajunseseră până acolo încât faptul că Avram Iancu bea cu poporul de rând în cârciumi, îl considera ca pe un mijloc de propagandă pentru Dacoromânia.

Putem afirma că dezvăluind conținutul doar a celor câtorva documente esențiale i-am conferit lui Avram Iancu o nouă dimensiune, alături de aceea a geniului militar, explicând și mai convingător strălucirea aureolei sale mesianice care a devenit în timp din ce în ce mai splendidă, așezându-i-se astfel încă în timpul vieții bazele cultului său născut din setea de izbăvire a poporului român care i-a conferit și acel măreț și poetic nume de „Crai al Munților.”

Gelu NEAMȚU

27. VIII. 2012

AVRAM IANCU - SIMBOLUL DEMNITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNILOR



Din galeria marilor personalități ale neamului nostru, AVRAM IANCU reprezintă spiritul tutelar al românilor transilvăneni, personalitate carismatică de prim rang, pentru dăruirea și apărarea cauzei naționale, pentru respingerea oricărui compromisuri cu dușmanii noștri de veacuri, modelul jertfei acceptate fără șovăire, până la capăt, pentru libertatea și demnitatea națională.

De aceea, este firesc să ne mândrim cu un asemenea erou, să-l cinstim cu venerație, să-i păstrăm în suflet icoana și să-i evocăm viața și faptele, pilde vii de urmat pentru întreaga suflare românească. La absolvirea facultății, guvernatorul Transilvaniei îi respinge cererea de a fi primit avocat practicant, fără salariu, deoarece nu era nobil, ci doar... plebeu. Indignat și insultat în demnitatea sa de om, pleacă la Târgu Mureș, unde este acceptat ca și cancelist la “Tabla regească” (Curtea

Judiciară Supremă a Comitatului).

Aici cunoaște o serie de alți tineri studenți români, cu care se imprietenește și colindă satele românești din jurul orașului. Mulți dintre ei îi vor fi colaboratori apropiați în timpul revoluției și prieteni până la sfârșitul vieții.



Anul 1848 – anul mesianismului național pentru popoarele Europei – îl găsește printre fruntașii acestui tineret studios târgmureșean, locul de întâlnire al lor fiind – cel mai adesea – la “cortelul” (gazda, n.n.) său.

La adunarea din 24 martie, organizată de canceliștii maghiari pentru semnarea petiției către împărat, petiție care nu avea în vedere și interesele populației majoritare – românești și considera, invocând “drepturi istorice”, ca eliberarea românilor din iobăgie este prematură și, oricum, trebuie făcută numai prin despăgubirea nobilimii, tânărul Iancu, pe un ton autoritar, le spune: “...Dreptul istoric se va spulbera înaintea dreptului omului. Pretindem ștergerea fără despăgubire a sclaviei și egalitate perfectă, sau moarte!”

Dar Parlamentul Ungariei (împotriva voinței românilor din Transilvania) votează unirea cu Ungaria, pe care Dieta din Cluj (în care nu exista nici un parlamentar român) o ratifică pe 28 mai. Prin aceasta, orice înțelegere între revoluționarii români și maghiari nu mai este posibilă.

La nici 24 de ani, abia ieșit de pe băncile facultății de Drept, fără o pregătire militară de specialitate, Iancu ajunge prefectul celei mai mari legiuni – “Auraria Gemina” – și conducătorul de necontestat al oastei țărănești transilvane în Revoluția de la 1848 – 49. Cu clarviziune politică, Iancu înțelege (cel dintâi, dintre membrii Comitetului Național Român de la Sibiu) că vremea discuțiilor sterile cu reprezentanții maghiarimii a trecut și afirmă: “Domnilor, discutați înainte. Eu plec în munți să fac revoluție. Români nu-și cerșesc libertatea de la unguri. Națiunea română este destul de puternică să și-o cucerească prin luptă”. Prin diferite ordine și circulare pe care le dă, se dovedește un excelent organizator și administrator, pentru asigurarea activității militare și a vieții cotidiene în munți, astfel:

- desființează toate obligațiile iobagilor față de fisc și nobilimea maghiară;
- organizează o “bancă a loagărului” (lagărului, n.n.), la Câmpeni, în care colectează toți banii de la fisc și nobili (aurul și argintul), face rechiziții și primește donații. Cu banii obținuți cumpără “bucate” (cereale, n.n.), achită plata transportatorilor și a muncitorilor fierari care confecționează lănci și alte arme;
- crează un sistem poștal militar prin care face legătura între legiuni;
- interzice fabricarea “vinarsului” (rachiului, n.n.), din bucate și tăierea abuzivă a vitelor. Consumul de alcool (cu excepția oaspeților din Țara Românească) este interzis în armata sa;
- reactivează vechile scaune de judecată sătești, în frunte cu primarii (care-și aveau originea în epoca română);
- crează un Consiliu de Judecată la Câmpeni, în frunte cu I.S. Șuluțiu, care judecă cazurile special (un fel de tribunal de război);
- dă ordine pentru recuperarea țevelor din metal de la mine și “îmbrăcarea” lor în doage de cires, construind tunuri ce funcționau de 3-4 ori, dar aveau un impact psihologic uriaș asupra dușmanilor;
- folosește excelent relieful terenului, așteptând oștile maghiare la trecători, lăsându-le să intre, apoi aplică tactica de hărțuire – învăluire, până la distrugere.

Astăzi, la 140 ani de la trecerea sa în eternitate, el rămâne pentru noi un simbol al demnității, o pildă vie de bărbăție și eroism, de dragoste și jertfă pentru neam, de mândrie națională și patriotic pentru toți românii, pentru întreg neamul românesc.

Inginer Ioan CEAMA

*Președintele Filialei Timișoara a Societății
Cult Patriotice “Avram Iancu” din România*



CLARIFICĂRI PRIVIND ÎMPREJURĂRILE ȘI LOCUL ÎN CARE A DECEDAT AVRAM IANCU

De la moartea lui Avram Iancu au trecut 140 de ani, timp în care s-au succedat guvernări și regimuri politice diferite. Memoria Eroului a fost restabilită și cultivată, îndeosebi după 1918, prin cărți și studii valoroase, prin statui, obeliscuri și plăci comemorative. Localitatea în care s-a născut îi poartă numele, iar casa în care a văzut lumina zilei a devenit Casă Memorială. La Cluj-Napoca a fost dezvelită, la 30 noiembrie 1993, statuia lui Avram Iancu, obiect de artă monumentală, împlinindu-se astfel din dorințele clujenilor, exprimată în mod



repetat după 1918. Piața în care este amplasat Grupul statuar se numește de atunci Avram Iancu, spațiu civic ce a devenit centru spiritual al municipiului Cluj-Napoca, locul de desfășurare a manifestărilor publice naționale.

În calitatea mea de istoric mi-am propus să întreprind cercetarea care se impune și să întocmesc un documentar argumentativ în această privință. Am procedat imediat la investigațiile științifice necesare, constatând o diversitate a punctelor de vedere exprimate și o anumită ambiguitate în ceea ce privește decesul marelui revoluționar. Datele și descrierile tradiției populare, culese de către cercetători, au contribuit și ele la această situație. Pe de altă parte, se constata că cercetările istorice au manifestat vreme de peste un veac un interes cu totul deosebit față de personalitatea lui Avram Iancu. Trebuie știut că circa 50 de ani după revoluția de la 1848-1849 autoritățile maghiare au interzis să se scrie atât despre revoluție, cât și despre conducătorii români în marea înclăștare. Abia în 1890, George Barițiu îl prezintă pe Avram Iancu, în volumul II al prețioasei sale lucrări „Părți alese din istoria Transilvaniei”, la dimensiunile și importanța pe care el a avut-o în revoluție. Studiile dedicate lui Avram Iancu apar cu întârziere și cu greutate. Abia în 1897, Iosif Sterca Suluțiu publica bibliografia eroului intitulată: „Avram Iancu”, care este imediat confiscată de autorități. Același Iosif Sterca Suluțiu de Cărpeneș (familie nobiliară română din care a făcut parte și mitropolitul Blajului, Alexandru Suluțiu), care îl numește pe Iancu „prietenu meu”, publică în mai multe părți „Memoriul”, partea a VI-a (Sibiu, 1899), fiind mai concludentă, unde personalitatea lui Avram Iancu este abordată din mai multe unghiuri. Situația intră în normalitate abia după Marea Unire din 1918, îndeosebi în 1924, la împlinirea unui secol de la nașterea marelui revoluționar când apar o seamă de studii judicioase alcătuite, chiar dacă încă sumare, semnate de Ioan Lupaș, Silviu Dragomir, Alexandru Ciura, Teodor Mureșan, Ioan Georgescu, Nicolae Buta. Pe măsură ce preocupările științifice îmbrățișează tot mai hotărât investigarea științifică a problemei, inclusiv pe calea publicării unor însemnate colecții de documente, apare o suită de lucrări de anvergură precum cele semnate de Silviu Dragomir, Ștefan Pascu, Florian Dudas.

Iancu a fost atât de iubit încât în ultima parte a vieții, când rătăcea cu sufletul plin de durere și disperare, locuitorii satelor pe unde trecea erau atenți și vigilenți spre a nu fi răpit și ucis. Chiar și atunci când se întâmpla să se odihnească pe lângă clăi de fân sau la marginea drumurilor, ochi înlăcrimați și inimi îndurerate de frate îl vegheau să nu i se întâmple nimic rău. Eroul a fost atras de țara Zarandului și de Baia de Criș, reședința acestui dinamic comitat românesc unde fruntași și buni români au întreprins acțiuni de apărare a cauzei generale a Transilvaniei, cât și a populației din munți. Aceștia îi purtau de grijă lui Iancu, asigurându-i adăpost statornic, îmbrăcămintea și hrana necesare, străduindu-se atât cât le stătea în putință să nu-i lipsească nimic. La Baia de Criș, Iancu prefera să se adăpostească peste noapte la brutarul Ioan Stupina (poreclit și Liber) unde dormea întins pe o targă (pat improvizat) așezată în fața cuptorului. Analiza mărturiilor și consemnărilor duce la concluzia că Avram Iancu și-a dat obștescul sfârșit pe prispa casei brutarului Ioan Stupina, pe acel pat improvizat, în fața cuptorului, el cerând gazdelor să doarmă unde se simțea în largul său. Apar și alte informații indicând drept loc al morții țarina numită „Tioara”, în apropiere de brutăria lui Stupina, sau o altă sursă citată de Comeliu Albu ce spune că Iancu a murit la Baia de Criș „...sub o șură de paie”. Sechelele bolii mai vechi, amplificate de răcoarea și umezeala nopții cețoase de toamnă, i-au fost fatale. Abia după 27 de ani, în 1899, Gherasim Cîndrea, avocat în Baia de Criș, scrie lui Iosif Sterca Suluțiu o scrisoare în care consemna unele detalii privind decesul lui Avram Iancu. El spune că în dimineața fatală a morții sale, dintr-un acces de tuse, „i s-a rupt, verosimil, o arteră internă și sângerând și-a dat nobilul său suflet pe targa covrigarului Liber, la carele rămase peste noapte”. Iosif Sterca Suluțiu notează la 24 iunie 1899: „În urma urmelor, totuși mi-a fost statori adevărul adevărat, despre cele mai de pe urmă momente din viața amicului meu, nefericitul Avram Iancu; precum locul și împrejurările întru cari a urmat moartea dânsului, în dimineața zilei de 10 septembrie 1872”. Iancu s-a stins astfel solitar și lainic, martorii lui în marea trecere fiind bătrânii munți ce străjuiesc îngusta vale a Crișului Alb. Făcliile la căpătâi i-au fost miriadele de stele, chiar dacă ceața nopții de toamnă a țesut un zăbranic peste locul unde trecea în neființă cel care a creat lumina pentru speranțele unui neam chemat de istorie să-și dobândească drepturile. Era cea mai autentică moarte de erou, așa cum subiect de îndârjită și mândră epopee i-a fost întreaga viață. Multe zile au ars lumânări pe mormântul eroului coborât în sânul de mamă primitoare al gleei străbune unde le-au aprins cei care au ajuns la Țebea în zilele următoare înmormântării. Avram Iancu nu a fost însă un om obișnuit, dovedind de atâtea ori că nu îl interesează avantajele personale și confortul, de aceea și trecerea sa în neființă a avut loc în același fel. Casa pe care se află cele două plăci comemorative, în Baia de Criș, este o construcție ulterioară decesului lui Iancu, iar împrejurările modeste, total neobișnuite și nepotrivite pentru un erou, au făcut ca lucrurile să fie trecute sub tăcere. Considerăm că suntem într-un moment când avem de ales între a



lăsa lucrurile așa cum sunt ori a face un pas, necesar de altfel, spre împlinirea datoriei pe care o avem față de Avram Iancu. Să avem în vedere că Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu s-a născut într-un palat, ci în ieslea unui staul, iar omenirea întreagă sărbătorește acest lucru reconstituind în moduri diverse acea împrejurare. Întrucât nu s-a păstrat imaginea construcției pe prisma căreia a decedat Avram Iancu, aceasta poate fi reconstituită luând ca reper tipologia caselor tradiționale de pe Valea Crișului Alb, depresiunea Brad-Halmagiu. Era, foarte probabil, o construcție obișnuită din două încăperi; în cea de la intrare (tinda) fiind cuptorul brutarului Ioan Stupina, în fața căruia, pe prispă, obișnuia să doarmă eroul nostru, pe un pat improvizat, la căldura oferită de cuptor, făcându-i odihna plăcută, iar locul, preferat. Arhitecții Institutului de Cercetare și Proiectare Deva vor putea desigur să întocmească un proiect în acest sens, care să poată fi pus în operă. În acest fel, itinerarul vieții și luptei lui Avram Iancu va putea fi ilustrat și urmărit de către publicul nostru, pentru fiecare etapă, reconstituirea adecvată a locului în care Eroul a decedat fiind un reper concludent care-l va ajuta pe vizitator sau turist să-și reprezinte mai bine acest moment, relevant și edificator pentru întregirea imaginii postume a Craiului Munților.

Prof. Univ. Dr. Ioan Silviu NISTOR
Filiala Cluj-Napoca a Societății “Avram Iancu”

PLACA DE PE MORMÂNTUL LUI AVRAM IANCU



Despre momentul punerii plăcii de marmură de pe mormântul lui Avram Iancu datele au oscilat. Istoricul Vasile Netea în scria „In valoroasa monografie “Munții Apuseni – muzeu istoric și pantheon al poporului român” că placa a fost pusă în anul 1928. Documente noi descoperite în Arhivele din Sibiu ne spun că ea a fost așezată trei ani mai târziu, în 1931.

Istoricul George Brătianu înștiința Oficiul parohial din Țebea despre intenția de a așeza o placă de marmură pe mormântul marelui erou național. La 24 august 1931, protopopul Ioan Indrei se adresa

Consiliului Arhiepiscopesc din Sibiu pe care-l informează despre serbările care se pregătesc „în cimitirul din Țebea, împreună cu așezarea unei pietre comemorative pe mormântul eroului Avram Iancu, din inițiativa d-lui George Brătianu.



La 27 octombrie 1931, Consiliul Arhiepiscopiei Ortodoxe Sibiu trimitea o adresă Protopopiatului din Brad prin care autoriza pe protopopul Ioan Indrei a „participa la sfințirea pietrei în calitate de delegat al Nostru, urmând a îndeplini ceremonia religioasă a sfințirii crucii și a tălmăci asistenței actul de pietate ce se săvârșește”. Arhiepiscopia din Sibiu îi recomanda protopopului Indrei să invite la această solemnitate „preoțimea din jur, fruntașii vieții românești din protopopiat și tineretul școlar, căruia îndeosebi îi vei arăta cum trebuie cinstiți eroii neamului, care s-au jertfit pentru libertatea națională, pentru care sfânta noastră Biserică a pregătit sufletele înaintașilor”. Ceremonia urma să se desfășoare la 1 noiembrie 1931. Protopopul Ioan Indrei transmite Direcțiunii Liceului “Avram Iancu”

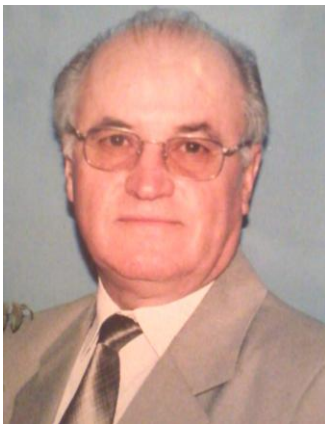


din Brad ordinul mitropolitului Nicolae ca „elevii, împreună cu domniile profesori, să ia parte la acea serbare”. Protopopul invită, la ceremonia punerii plăcii, preoții din comunele cele mai apropiate de Țebea. Sfânta Liturghie a fost oficiată de preotul din Țebea împreună cu N. Florea și I. Șipoș. Serviciul divin se va termina la orele 11, după care va începe sfințirea apei și parastasul, apoi va urma desfășurarea programei festive. Placa așezată pe mormântul lui Avram Iancu, la 1 noiembrie 1931, a fost sculptată de către Gh. M. Cantacuzino și are gravată pe ea inscripția: „Craiului Munților. Națiunea Română întregită în hotarele ei firești și unită în spiritul libertății. MDCCCXLVIII – MCMXVIII”. La ceremonia de la Țebea din 1 noiembrie 1931 au luat parte George Brătianu, împreună cu vreo 24 de oaspeți între care s-au numărat Octavian Goga, Ioan Lupaș, Gh. Cantacuzino, prefectul județului Anastasiu și alții. La sfințirea pietrei și la parastas a cântat corul din Brad, iar protopopul Indrei a vorbit despre „legătura ce trebuie s-o păstrăm cu adormiții în domnul eroii, însuflându-ne de faptele lor, și cum biserica a crescut, în trecut, prin școala de sub conducerea ei pe bărbații eroi, care s-au jertfit pentru credință, neam și patrie”.

Din partea oaspeților au rostit scurte alocuțiuni, despre viața și faptele lui Avram Iancu, domniile Ioan Lupaș, Octavian Goga, Gheorghe Brătianu, Gh. M. Cantacuzino și comandantul vânătorilor de munte din Abrud. Punerea plăcii pe mormântul eroului a fost una dintre acțiunile importante pentru cinstirea memoriei lui Avram Iancu.

Prof. Ioan SICOE

AVRAM IANCU ȘI SPIRITUALITATEA ROMÂNEASCĂ



A vorbi despre Avram Iancu este același lucru cu a vorbi despre istoria românilor din Transilvania, pentru că figura lui luminoasă domină istoria din această parte a țării de la 1848 și până în zilele noastre. Năzuințele românilor și lupta lor pentru libertate și dreptate socială sunt legate de moșul Avram Iancu care la numai 24 de ani s-a impus în vâltoarea evenimentelor revoluționare ca tribun al poporului, înfruntând de la egal la egal, pe adversarii trufași și aroganți care prin forța armelor au căutat să impună puterea lor dominantă asupra românilor ardeleni.

Avram Iancu, acest erou legendar, s-a impus și în spiritualitatea românească atât prin formația sa intelectuală, cât și prin identificarea personalității sale cu ideologia revoluției de la 1848. Aceste aspecte au fost relevate de istorici și analiști din alte sfere ale culturii, de înaintașii săi.

Avram Iancu era de formație avocat. Încă din timpul studenției sale la Colegiul Academic din Cluj, împreună cu colegii săi care s-au numărat printre participanții de frunte la revoluția din 1848, citea cu interes istoria lui Petru Maior, alte lucrări și studii, unele din “Gazeta de Transilvania” și “Foaia pentru minte, inimă și literatură”, editată de George Barițiu la Brașov, în care se sublinia originea latină a poporului român. Cunoștea limba latină, cunoștea istoria Romei, folosea cu plăcere fragmente și maxime din poeți și istorici latini pentru a ilustra fapte și evenimente contemporane.

Pilduitor în activitatea sa revoluționară i-a fost Horea, pe care s-a străduit să-l urmeze. Singura soluție pentru dobândirea drepturilor ce li se cuvin românilor este “Lancea lui Horea”, avea să afirme Avram Iancu, atunci când nobilimea maghiară căuta să-și afirme supremația și să continue împilarea românilor, privându-i de drepturi egale cu ale celor trei națiuni dominante: maghiarii, secuii și sașii.

Avram Iancu a cunoscut și s-a călăuzit după principiile marii revoluții franceze, devenite simbol al revoluției de la 1848: “Libertate, Egalitate, Fraternitate!” Avram Iancu îi reamintește lui Șimonffi adresându-se revoluționarilor maghiari în vara lui 1849, spiritul acestor principii, care au animat întreaga mișcare europeană, în problema colaborării româno-maghiare. Scrisoarea care începe cu



cuvintele “Fraților maghiari” se constituia ca un adevărat manifest ce evidenția viziunea lui revoluționară despre conlucrarea spre binele ambelor națiuni, pe baza acestor principii, considerate de Avram Iancu “deviza noastră”. În conținutul scrisorii, după ce le cere conducătorilor maghiari să folosească alte mijloace de a trata cu românii în locul „sabiei teroriste”, le spune acestora că între români și maghiari „armele niciodată nu pot hotărî”.

Superioritatea morală și intelectuală a lui Iancu sunt puse în evidență de demnitatea cu care refuză decorația oferită de Împărat, susținând că mai întâi să fie decorată națiunea română, oferindu-i-se drepturile pentru care a făcut revoluția. Pe de altă parte, Iancu este cel care cere înființarea la Cluj a unei Academii pentru românii transilvăneni. “Națiunile cele puternice, cultura lor venind în ajutor una alteia, asta ar fi dorit și poporul român – scria Iancu în 1871 lui Iacob Mureșianu de la „Gazeta Transilvaniei”- că și ei (românii), să se ajute unii pe alții ca să poată înainta asemenea cu celelalte națiuni”. Dar portretul revoluționar și spiritul lui Avram Iancu avea să fie conturat în timp, de cărturarii care au participat alături de el la revoluția din 1848, cât și la acțiunile politice ce au precedat-o pe aceasta. Astfel:

George Barițiu scria: “Avram Iancu era unul din acei bărbați eminenți ai poporului daco-românesc care fusese încălzit și pătruns în adâncul sufletului său de sacrul foc al libertății. Același lucru îl scria Barițiu și referindu-se la învățămintele pe care ni le ofereau probele de foc prin care a trecut Iancu. Astfel el ne îndemna „să ne încredem întotdeauna nemăsurat mai mult în puterile proprii, decât în ajutorul altora”.

Cât de actuale sunt aceste îndemnuri, cât de mare dreptate avea Iancu atunci și acum! Episoade semnificative din viața și activitatea lui Iancu au scris, de asemenea, Simion Balint – tribun în revoluția de la 1848; Alexandru Papiu Ilarian – unul dintre cei mai apropiați discipoli ai lui Simion Bărnuțiu; Iosif Sterca Suluțiu – cunoscut prin rolul lui în viața politică și socială a moșilor, care îl considera pe Iancu ca fiind continuator în „linie dreaptă” a faptei lui Horea; Axente Sever – personalitate centrală a revoluției de la 1848, a luptelor din Munții Apuseni din 1849; tribunul Mihai Andreica, și alții. Portretul spiritual al lui Avram Iancu a fost întregit de scrierile lui Nicolae Bălcescu, George Barițiu, Teodor Paceteanu, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir – care ne-a dat și prima mare monografie despre cel pe care poporul l-a trecut în legendă.

Prin grija filialelor Societății Cultural Patriotice „Avram Iancu” din România, mai ales în ultimii ani, în foarte multe localități transilvănene, și nu numai, s-au realizat statui, busturi și plăci comemorative în memoria eroului național și Craișorul Munților - AVRAM IANCU. Am moștenit vibrante cântece populare care îl glorifică pe marele erou al munților. Poetul și filozoful Lucian Blaga ne-a lăsat o dramă în versuri despre personalitatea lui Avram Iancu.

Cu toate acestea putem spune că avem puține lucrări artistice, creații literare și cinematografice care să immortalizeze acest mare erou național care merită cinstirea curată a întregii noastre națiuni. Să sperăm că se vor naște acei mari creatori – scriitori, pictori, sculptori, regizori, muzicieni – care ne vor da noi opere despre Avram Iancu cel aureolat de legendă.

Poate că nimic nu poate defini mai convingător portretul spiritual a lui Avram Iancu că testamentul pe care l-a lăsat pentru ca urmașii, să-i înțeleagă mai bine locul în istoria veacului al XIX-lea, veacul revoluțiilor europene. “Unicul dor al vieții mele – scria Iancu în actul său testamentar din 20 decembrie 1850 – e să văd națiunea fericită, pentru care după puteri am și lucrat până acum”.

Iată de ce Avram Iancu ne este și acum, la împlinirea a 20 de ani de la înființarea Societății cultural patriotice „Avram Iancu” din România, ca un port-drapel a tot ce are mai scump națiunea română: libertate și unitate națională.

Prof. Alexandru RUS

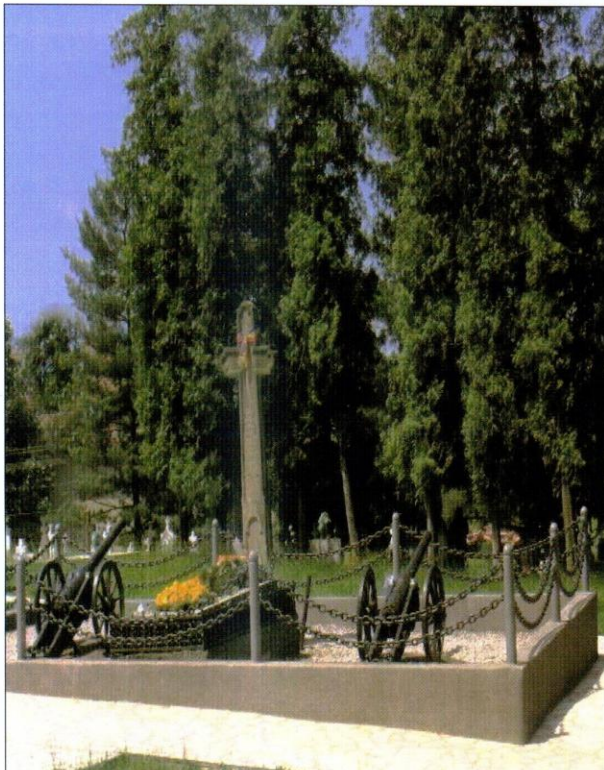
Vicepreședintele Consiliul Național al Societății „AVRAM IANCU”

PROCESUL CUNUNII DE PE MORMÂNTUL LUI AVRAM IANCU

Procesul pentru cununa de pe mormântul lui Avram Iancu s-a desfășurat între anii 1900-1902. Opinia publică românească s-a simțit jignită de insulta adusă eroului național Avram Iancu săvârșită de contele Lázár Miklos cu ocazia unui proces intentat lui T. L. Albini, l-a numit pe Avram Iancu șef de bandiți. Acest afront adus memoriei lui Avram Iancu a declanșat o puternică mișcare, în fruntea căreia s-a aflat tineretul român. Articolele incendiare publicate care cereau satisfacție au provocat în scurt timp proteste ale tinerimii universitare române din Cluj, Cernăuți, München, Oradea, Viena, Budapesta, Graz și București.

Mai mulți studenți români de la Universitate din Cluj s-au întâlnit acasă la Ioan Scurtu, unde s-au sfătuit ce fel de manifestare să adopte. Studentul Coriolan Steer, din Oradea, își exprimă părerea că cea mai potrivită manifestare a lor ar fi aceea de a merge la Țebea pentru a depune o cunună pe mormântul marelui erou.

Studenții Ioan Scurtu, George Novacovici și Coriolan Steer, la revărsatul zorilor zilei de 31 decembrie 1899, pornesc din Deva spre Țebea unde ajung pe la orele 10. Cer permisiunea preotului Tisu, în vârstă de 73 de ani să vorbească mulțimii adunate. Ioan Scurtu a ținut o răscolitoare cuvântare în care relevă umanismul lui Avram Iancu. Apoi cununa cu tricolorul pe care scria „Dormi în



pace! Noi veghem! Tinerimea română lui Avram Iancu”, a fost așezată pe crucea ce străjuia mormântul eroului. Peste câteva zile, o scrisoare din Baia de Criș, publicată în ziarul „Tribuna” anunța „confiscarea cununii de pe mormântul lui Iancu”.

Motivul confiscării cununii era pasajul din cuvântarea lui Novacovici: „Jurăm pe mormântul tău, Iancule, că nu vom avea liniște până nu ne vom dobândi drepturile noastre egale cu celelalte națiuni”. Celor trei studenți li s-a intentat un proces care s-a deschis la Baia de Criș în 13 februarie 1900. Studenții au o atitudine dâră și contestă dreptul tribunalului de a judeca memoria lui Iancu. Cei trei studenți au fost apărați de unii dintre cei mai renumiți avocați, Francisc Hossu Longin, Teodor Pop și Ștefan Cicio Pop. Deși pledoaria apărătorilor este bazată pe cele mai serioase argumente studenții Ioan Scurtu, George Novacovici și Coriolan Steer au fost condamnați la 6 săptămâni temniță ordinară și 250 coroane amendă pentru fiecare.

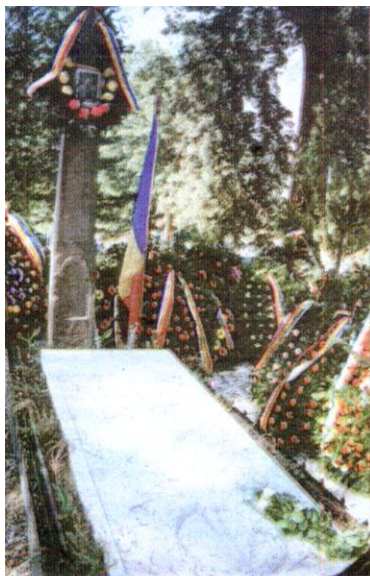
În timp ce Scurtu și Novacovici erau târați prin noi procese pentru articole publicate în „Tribuna” regimul le pregătește eliminarea din universitate. Procesul este reluat la Deva, unde trebuia să se rejudece de la început. Ioan Scurtu și George Novacovici, în urma articolelor publicate vor fi acuzați de „agitație împotriva statului”. Dezbaterea procesului pentru cuvântarea rostită la mormântul lui Avram Iancu, are loc la Deva, în 26 septembrie 1901. Ioan Scurtu lipsea de la proces fiind refugiat în România.

George Novacovici este condamnat la 2 luni închisoare și 200 coroane amendă. La terminarea procesului Francisc Hossu Longin scria: „Procesul pentru cununa lui Iancu s-a sfârșit și am făcut pași, ca, cununa să ni se estrădeze, fiindcă nu aș lăsa s-o ardă, sau să o liciteze”.

Cununa i-a fost restituită lui George Novacovici, iar joi, 3 iulie 1902, un convoi de trăsuri a parcurs strada principală a Devei, în frunte aflându-se trăsura purtând cununa străjuită de către Francisc Hossu Longin și George Novacovici. Spre Țebea a pornit doar trăsura cu cununa și așezată din nou pe mormântul lui Avram Iancu. Cununa n-a apucat să stea unde ai era locul nici două zile, jandarmii vrînd să o conște din nou. Până la urmă s-au mulțumit să-i taie doar panglica tricoloră. Pentru ca să nu dispară, cununa a fost depusă în biserica din Țebea.

Drd. Nicolae Marcel Morar

MONUMENTE de la Țebea și Baia De Criș

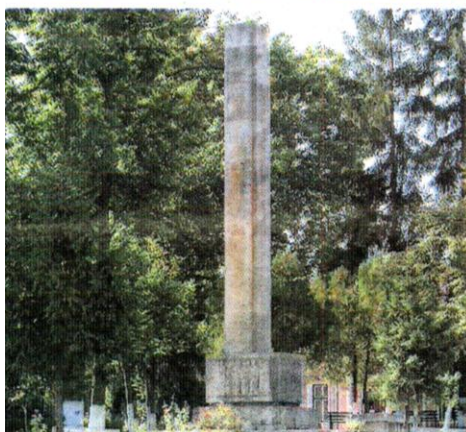


Mormântul lui Iancu

Situat în fața bisericii din Țebea, la umbra gorunului lui Horea, mormântul marelui erou are crucea originală din anul 1872, care a fost donată de familia Tisu din Țebea, cu inscripția „Avram, Iancu Adv. Pref. legiunii Gem: Rom. în anii 1848-49 mort 1872”.

În anul 1924, când ASTRA a sărbătorit centenarul nașterii eroului, mormântul a fost refăcut cu zid de piatră, iar în 1928 prin contribuția istoricilor Gh. I. Brăteanu și C. Giurescu a fost confecționată și depusă pe mormânt o placă de marmură sculptată în relief de Gh. Cantacusino. Motivul principal al sculpturii este o sabie - simbol al luptei și ramuri de stejar. Inscriptia de pe placa în relief glăsuiește: „Craiului Munților, Națiunea Română întregită în hotarele ei firești și unită în spiritul dreptății. MDCCCXLVIII – MCMXVIII”.

Mormântul a fost împrejmuțat cu ziduri de beton și lanțuri, lângă care s-au depus două tunuri aduse de pe câmpul de luptă de la Plevna.



Complexul Monumental și Arhitectural „Avram Iancu” - Baia de Criș

I. Bustul lui Avram Iancu

A fost ridicat în fața fostei prefecturi a Zarandului în anul 1924, cu ocazia sărbătoririi centenarului nașterii marelui erou Avram Iancu. Realizat de sculptorul Comeliu Medrea, bustul ni-l înfățișează pe Iancu în floarea vârstei, la 24 de ani, și este primul monument din țară ridicat în memoria acestuia. Pe soclu, deasupra unui basorelieu cu scene simbolice din timpul revoluției este gravată inscripția „Avram Iancu 1848-1849”.

II. Obeliscul

Situat în parcul „Avram Iancu” din Baia de Criș, obeliscul a fost realizat de doi sculptori din București: Florica Ioan respectiv Emil Mioreanu, și îl prezintă pe Iancu în mărime naturală. Monumentul cu inscripția „Avram Iancu 1824 - 1872” și înălțimea de circa 8 m a fost dezvelit cu prilejul sărbătoririi a 100 de ani de la moartea marelui erou.

III. Plăcile Comemorative

Amplasate pe casa din vecinătatea fostei brutării a românului I. Stupină, cele trei plăci marchează locul morții Crăișorului. Prima placă a fost dezvelită de ASTRA în anul 1924, în prezența regelui Ferdinand, la 100 de ani de la moartea lui Avram Iancu, a doua, în anul 1992, la 120 de ani de la moartea eroului, de Consiliul Local al comunei, iar a treia în anul 1999, cu ocazia împlinirii a 175 de ani de la nașterea eroului, de ASTRA Sibiu.

IV. Crucea Iancului

A fost ridicat în fața fostei prefecturi a Zarandului în anul 1924, cu ocazia sărbătoririi centenarului nașterii marelui erou Avram Iancu. Realizat de sculptorul Comeliu Medrea, bustul ni-l înfățișează pe Iancu în floarea vârstei, la 24 de ani, și este primul monument din țară ridicat în memoria acestuia. Pe soclu, deasupra unui basorelief cu scene simbolice din timpul revoluției este gravată fi inscripția „Avram Iancu 1848-1849”.

VII. Bustul de la școală

Realizat în anul 1934 de sculptorul Radu Moga, din contribuția ceferiștilor, acest monument este considerat ca fiind cel mai autentic (reușit) dintre toate monumentele ridicate în memoria lui Iancu din țară. A fost amplasat în fața Școlii Generale cls. I-VIII „Avram Iancu” din Baia de Criș la 1 decembrie 2007, cu ocazia împlinirii a 10 ani de cand poartă numele eroului național.

Prof. Violeta FĂRCAȘ
Baia de Criș



Pe locul unde a trecut în neființă la 10 septembrie 1872 Avram Iancu s-a așezat această cruce, iar în apropiere s-a ridicat casa muzeu Avram Iancu.



CASA MEMORIALĂ „AVRAM IANCU” – TÂRGU-MUREȘ

I. Coordonate spațiale și temporale

Casa memorială „Avram Iancu” din Târgu-Mureș este situată pe strada Avram Iancu nr. 23.

Din informațiile pe care le deținem până în prezent, rezultă că acest imobil datează din secolul al XVIII-lea, fiind inclus, conform Monitorului Oficial nr. 646 bis, din 16 iulie 2004, în Lista Monumentelor Istorice din România.

Monument de arhitectură, Ms – II – M-B – 15471, imobilul situat în zona rezervație de arhitectură Târgu-Mureș, constituie, totodată, o importantă valoare de patrimoniu cultural național nu numai prin vechimea și stilul ei arhitectonic, ci și – mai ales – prin faptul că în această casă a locuit vremelnice, în anii 1846-1848, *cancelistul* Avram Iancu care efectua stagiul de practicant în avocatură la Tabla regească din Târgu Mureș. Aceasta este, de altfel, motivația care a stat la baza demersurilor noastre pe lângă Primăria Municipiului Târgu Mureș, în calitatea sa de proprietar al imobilului, și Societatea cultural-patriotică „Avram Iancu”, filiala Mureș, în vederea atribuirii întregii clădiri acesteia din urmă, în chirie, cu scopul amenajării în acest spațiu a Casei memoriale „Avram Iancu” pentru veșnica cinstită a Eroului național al Revoluției române de la 1848-1849 din Transilvania.

În urma acestor demersuri ale Societății „Avram Iancu” – filiala Mureș, Primăria municipiului Târgu-Mureș, prin Hotărârea nr. 148 din 3 iulie 2003, a dat curs cererii noastre. Astfel, Art. 1 al acestei hotărâri consemnează: „*Se aprobă închirierea directă pentru Societatea culturală Avram Iancu din România Filiala 26 Mureș, a spațiului situat în Tg. Mureș, str. Avram Iancu nr. 23, ap.1, în scopul amenajării CASEI AVRAM IANCU pentru o perioadă de 10 ani*”.

Menționăm faptul că Societatea cultural-patriotică „Avram Iancu”, în calitate de chiriaș, deține doar o parte din suprafața acestui imobil, cealaltă parte deținând-o, în continuare, un chiriaș particular cu care Primăria se află încă în litigiu. În aceste condiții, este întru totul legitimă cererea noastră adresată Primăriei în vederea extinderii spațiului activității noastre în interiorul aceleiași clădiri cu valoare de patrimoniu cultural național.

II. Activitatea culturală a Casei memoriale „Avram Iancu” din Târgu-Mureș

După amenajarea – cu sprijinul competent al Muzeului județean de Istorie – în spațiul restrâns a două camere, a Casei memoriale, dispunând de un punct muzeistic deschis vizitatorilor, activitatea Societății cultural-patriotice „Avram Iancu” – filiala Mureș a sporit ca amploare și intensitate, devenind, îndeosebi în ultimii ani, o prezență vie, inconfundabilă, recunoscută și apreciată în spațiul cultural al Municipiului și județului Mureș.

Având drept obiectiv major promovarea tradițiilor noastre istorice, a valorilor naționale în deplină concordanță cu cele europene și universale. Utilizând o paletă largă de forme culturale – simpozioane, sesiuni de comunicări, mese rotunde dedicate unor evenimente și personalități de seamă ale istoriei românilor, seri cultural-artistice de muzică și poezie, tradiționalul colind al Iancului, pelerinaje la locurile legate îndeosebi de Revoluția română de la 1848-1849, depuneri de coroane la Tg. Mureș, Alba Iulia, Tebea, Moisei, cu prilejul aniversărilor sau comemorărilor unor evenimente istorice naționale etc. – am avut și avem permanent în vedere asigurarea unității de conținut a tuturor acestor manifestări – promovarea și apărarea tradițiilor noastre istorice, a identității noastre naționale.

Pilonul de bază al acestei activități l-a constituit și-l constituie, după cum am menționat – **Casa memorială „Avram Iancu”**, obiectiv important, în cadrul căreia se desfășoară cele mai multe dintre activitățile noastre. Menționăm doar câteva dintre aceste manifestări de largă audiență, desfășurate în perioada 2011-2012: *Simpozionul închinat lui Mihai Eminescu, medalion literar*



Grigore Vieru, conferința de presă „Avram Iancu în contemporaneitate”, masă rotundă „Octavian Goga”, simpozionul „9 Mai – ziua Independenței României, aniversarea semnării Tratatului de la Trianon, comemorarea Diktatului de la Viena, simpozionul „Nicolae Iorga”, întâlnire organizată în parteneriat cu Universitatea Petru Maior, cu Margareta Labiș, sora poetului Nicolae Labiș, pelerinaj la Mărișelu-Fântânele, la Țebea, Alba Iulia, Moisei, Parastasul în memoria lui Mihai Viteazul, Ziua Culturii Naționale, Unirea Principatelor Române, medalion dr. Ioan Ranca la 80 de ani de la nașterea istoricului, aniversarea Zilei Naționale a României, șezătoarea literar- artistică cu participarea ansamblului folcloric „Doina Târnavelor” din Albești, Ziua Drapelului, Ziua Imnului României, urmând, în continuare, să se desfășoare simpozionul comemorativ privind Diktatul de la Viena, manifestări încununate în acest an de comemorarea printr-o suită de acțiuni cultural-științifice și artistice a 140 de ani de la trecerea în eternitate a lui Avram Iancu.

Pe lângă activitățile amintite, această Casă oferă, după cum am menționat, și un punct muzeistic evocând sintetic **Revoluția română de la 1848-1849 din Transilvania**, în contextul întregului saptîu românesc, precum și biografia de excepție a lui Avram Iancu, în strânsă legătură cu cele ale vrednicilor și credincioșilor săi prefecți, viceprefecți și tribuni, precum și a zecilor de mii de alți participanți, mai mult sau mai puțin anonimi, care s-au jertfit pentru idealul românesc.

În ultimii ani, tot mai mulți vizitatori, îndeosebi tineri, din țară și de peste hotare, au trecut pragul acestei Case, consemnându-și impresiile în Cartea de onoare.

Deși axată preponderent pe prezentarea evenimentelor istorice, activitatea noastră e ancorată, totodată, în prezentul poporului român.

Casa memorială dispune și de un fond de carte, îndeosebi de istorie românească, de bibliografii privind Revoluția de la 1848-1849., care, oricât de modeste în prezent, oferă o bază de documentare privind evenimentele de acum peste 160 de ani.

Din dorința sporirii calității activităților noastre, în ultimii ani am inițiat și realizat colaborarea strânsă cu alte societăți cultural-patriotice – *ASTRA, Fundația culturală „Vasile Netea”, Societatea „Al. Papiu Ilarian”, Vatra Românească, Cultul Eroilor ș.a.*, precum și cu instituții culturale, de învățământ și academice, între care *Filiala Mureș a Uniunii Scriitorilor, revista „Vatra”, Colegiul Național „Al. Papiu Ilarian”, Universitatea Petru Maior ș.a.*

Activitatea desfășurată până în prezent ne legitimează speranța în ridicarea în viitor a acesteia la noi cote valorice.

Dorim să facem din Casa memorială „Avram Iancu” un centru de raliere a tuturor celor ce iubesc istoria poporului român și susțin valorile perene ale Neamului românesc.

Într-o lume a globalizării care afectează identitatea națională a popoarelor, recursul la istoria noastră și la valorile ei autentice se adaugă necesarelor eforturi de apărare și promovare a spiritualității românești – factor al integrării într-o Europă a diversității culturale și naționale.

Președintele Filialei Jrs.
Ioan BERȚA



MUZEUL „AVRAM IANCU” DIN COMUNA AVRAM IANCU

„Vidra de Sus”, azi satul „Avram Iancu”, este așezat în inima Munților Apuseni, sub tâmpla Muntelui Găina – 1486 m – pe Arieșul Mic – la 21 km de orașul Câmpeni, capitala Țării Moților.

Casa Iancului este așezată în satul Incești, lunca Arieșului Mic, comuna Avram Iancu. E construită de Alexandru Iancu, tatăl Eroului, în prima jumătate a sec. XIX din bârne de brad, lipite și văruițe în alb, pe un fundament de piatră. Târnațul e construit din scânduri așezate pe stâlpi de piatră. Acoperișul e înalt, țuguat, din scândură de brad. Ferestre mici, cât o pagină albă.” Din 1924 – prin grija ASTREI devine MUZEU, azi CASĂ MEMORIALĂ.



„Urci scările de lemn, ajungi în târnaț, de unde se deschid două uși, una spre dreapta – numită „Odaia din Față”, alta spre stânga „Odaia Familiei”. Casa dinainte este o odaie cu lavițe și masă pe colț, pat înalt moțesc și luică de copil alături, comniță, podișor și lingurar, împodobită cu țesături de la sfârșitul secolului XIX.

Tinda ni se înfățișează ca o încăpere destul de spațioasă. Într-un colț patul părinților, cu lepedea și „perine”, acoperit cu o „țoală” din lână și apoi o cergă moțească.

„În alte două colțuri se află masa cu obiecte casnice: blide, linguri și furculițe de lemn, camnița (cuptorul de gătit) etc...” Se păstrează încă atârnat de grindă leagănul lui Avrămuț, în care și-a dormit somnul liniștit al primelor luni de viață.

În această cameră s-a născut, la 1824, pe vremea cireșelor, Avram, fiul lui Alexandru Iancu (jude și gornic la Vidra de Sus) și al Mariei, născută Gligor (din familia Trifuțeștilor).

Leagănul e atârnat lângă patul în care părinții lui Avrămuț se odihneau după zilele de trudă.

În acest pat, acoperit cu cergă moțească, dormea Avrămuț până când – după ce a învățat scrisul și cititul la dascălul Mihail Gomboșiu din Vidra – a fost dus într-o bună zi de toamnă la școala din Câmpeni pentru a învăța de la alt vrednic dascăl, Moise Ioanete, tot ce se putea învăța în acele vremuri.



Interiorul casei muzeu Avram Iancu

Prof. Vasile BUD
Filiala Câmpeni

IOAN BUTEANU – UN MESAGER AL UNITĂȚII NAȚIONALE



Originar din localitatea Șomcuta Mare, jud. Maramureș, familia sa este cunoscută în istoria Transilvaniei ca una cu origine nobiliară, fapt ce rezultă din blazonul familiei butenilor, care au deținut roluri însemnate încă de pe vremea principelui Rakoczi. Încă de la o vârstă fragedă, copilul rămâne orfan de mamă. După o perioadă de timp, tata se recăsătorește cu o nobilă protestantă din Sighetul Marmației.

Aici este dus la școală unde face clasele primare, după care este mutat la gimnaziul din Carei. Aici, la unele din lecțiile de istorie, profesorul vorbind despre războaiele dintre daci și romani, scoate în evidență vitejia celor două popoare. În timpul lecției, elevul Ioan Buteanu adresează profesorului următoarea întrebare:

- Cine sunt urmașii acestor popoare? – la care profesorul răspunde:

- Sunteți voi, românii.

În mintea tânărului se aprinde pentru prima dată această scânteie a românismului, fapt ce îl determină să ia legătura cu românii din zonă, de la care învață românește.

Această orientare – cotitură, intervenită în viața elevului, nu-i convine mamei vitrege, motiv ce-l determină pe soț să ducă copilul la liceul din Zagreb. Era acea perioadă premergătoare mișcărilor sociale ale anului 1848, iar zona era locuită de diferite naționalități, printre care mulți români care vorbeau populației despre drepturile social-economice și culturale ale poporului român. În urma unui asemenea discurs, la care a participat și Buteanu împreună cu alți colegi de-ai lui, la finalul expunerii, îl întreabă pe unul din participanți:

- În ce limbă s-a vorbit? – răspunsul a fost:

- În limba română.

Din acest moment, elevul se interesează unde sunt școli românești pentru a-și continua studiile și a învăța limba română. Călăuzit de această dorință, în ultimul an de liceu, părăsește Zagrebul și vine la Blaj, unde se integrează în programul de învățământ al școlii românești, fiind îndrumat de profesorul Ioan Rus, care de altfel îi sugerează să studieze dreptul și să învețe limba română. După terminarea liceului, urmează cursurile Facultății de Drept la Cluj și Budapesta. Terminarea studiilor în drept îi conferă posibilitatea de a lucra ca și cancelarist la Târgu Mureș și Odorhei.

După această perioadă de stagiatură, se reîntoarce la Sighetul Marmației, unde practică avocatura și totodată se implică și în propaganda națională românească. Este arestat de două ori în timp de doi ani, după care i se interzice a mai practica avocatura.

Văzând că nu-și poate pune ideile în aplicare, că nu mai poate profesa ca avocat, ia hotărârea de a se refugia la Abrud în inima Munților Apuseni. Aici desfășoară o bogată activitate politică și juridică în sprijinul celor mulți – al moșilor, care de altfel l-au adoptat și l-au considerat de-al lor. În 28 martie 1848 participă la adunarea tineretului din Cluj, iar în zilele de 3-5 aprilie ale aceluiași an, va fi la adunările de la Câmpeni.

Alături de Avram Iancu, participă la prima mare adunare de la Blaj din 18-30 aprilie. Vorbește publicului de pe Câmpia Libertății, la adunarea din 3-15 mai 1848.

Este numit administrator al comitatului Zarand, iar Consiliul Național îl numește prefect al ținutului Zarand. S-a remarcat ca excelent strateg și de asemenea un bun organizator, bucurându-se de aprecierea celor mulți, dar, în egală măsură, și-a atras și ura maghiarimii care îl considera autorul moral a rezistenței de la Mihalț.

Buteanu conduce și participă direct la luptele din văile Crișului, de-a lungul șoselei spre Deva și în defileul Dealul Mare. Rezistența de la Hălmagiu organizată și condusă de Ioan Buteanu a fost de netrecut, deși inamicul beneficia de trupe mult mai numeroase și mai bine dotate.



Pe 10 mai 1849, după tratativele dintre Iancu și Dragoș, Buteanu este arestat la Abrud de trupele lui Hatvani. A fost legat de un tun și târât spre Brad în fuga disperată a lui Hatvani din fața armatei condusă de Avram Iancu. A fost dus la Iosășel, iar pe 23 mai a fost spânzurat.

Ioan Buteanu reprezintă o pagină de istorie în lupta pentru drepturile celor ce locuiau în acest spațiu românesc, pentru realizarea unității naționale. În memoria marelui erou, în anul 1934 la Iosășel a fost amplasată o troiță.

Mult mai târziu, în 1986, pe 26 octombrie, un moș din Maramureș, nimeni altul decât cel care azi este președintele de onoare al Societății Cultural Patriotice „Avram Iancu” din România, reușea să pună pe soclu bustul din bronz al lui Ioan Buteanu la Șomcuta Mare.

La 150 de ani de la moarte, mai exact pe 23 mai 1999, prin grija maramureșanului profesor Vasile Iuga din Săliște, s-a dezvelit un bust al lui Ioan Buteanu la Sighetul Marmației.

Pe 28 iunie 2003, Societatea din Maramureș ce poartă numele Crăișorului a reușit să așeze bustul prefectului de Zarand, în cadrul unei lucrări monumentale alături de Simion Balint, Petru Dobra, Axente Sever și bineînțeles alături de bunul lui prieten Avram Iancu.

Pentru membrii filialei din Baia Mare este o obligație dar în același timp o datorie onorantă să rostim o rugăciune și să depunem o floare la aceste monumente, astfel aducând un omagiu acestui erou al neamului, ucis mișelește de către cei care nu doreau dreptate și unitate națională.

Ioan TUHUȚIU
Președinte al Societății Cultural Patriotice
„Avram Iancu” – filiala Baia Mare

SIMION GROZA **1814-1885**

Preotul SIMION GROZA, “tribunul celor Șapte sate zarandene” cum a fost cunoscut în epocă și a rămas în istoria Revoluției Române de la 1848-1849, a fost unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai mișimii din Zarand, în luptele purtate pentru apărarea trecătorii – defileu, BUCES, dar și a orașului Brad și a zonei limitrofe, primind pentru meritele și succesele repurtate gradul de viceprefect, grad asimilat celui de colonel.

Fiu al satului ROVINA [astăzi în componenta comunei BUCURESCI, știută în memoria poporenilor drept BUCURESCIU BRADULUI], SIMION GROZA, om cu știință de carte, a înțeles că momentul istoric pe care îl trăiește mișimea este unul excepțional și că șansa emancipării naționalităților oprimate din împărăție trebuie neapărat folosită, a dezbrăcat anteriorul și s-a alăturat lui AVRAM IANCU, punând în slujba cauzei calitățile sale de bun organizator, curajul și abilitățile sale militare, tactice și strategice, constituind pentru oaste un bun și încurajator exemplu.

Luptele împotriva ungarilor cotropitori au debutat pentru popa Groza în 3-4 iunie 1849 când a primit porunca de la AVRAM IANCU să oprească jafurile la care se dedăduseră ungarilor care se aflau în Brad, pentru găsirea de merinde și rechize și apoi să întărească obstacolele și mijloacele de blocare și luptă în defileul Buces, dintre Brad și Abrud.

Deoarece oastea condusă de preotul SIMION GROZA închisese trecătoarea-defileu de la Buces, aprovizionarea trupelor contelui Kemeni a suferit și a determinat astfel părăsirea de către unguri a luptelor și înaintarea spre Abrud. Mișii au făcut o importantă captură de alimente, un număr mare de care cu pâine, două care cu slănină și arme, ceea ce a dus la dezorganizare în rândurile oastei invadatoare și o reevaluare a prorităților.

Ținând într-o mână Crucea și în altă mână arma, popa SIMION GROZA își înscrie numele în rândul marilor figuri ale Revoluției burghezo-democratice române din Ardeal și este un nume de mare cinste și de o pioasă aducere aminte în sufletele mișimilor zarandeni cărora le-a fost frate de arme, le-a fost preot, le-a fost strateg și pildă demnă de urmat.



Cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara, dar și cu al dlui Ghe. Funar, în comuna Buces s-a ridicat o statuie care imortalizează figura legendarului preot - luptător SIMION GROZA.

S-a săvârșit din viață și a fost înmormântat în 1885 în satul Rovina.

În anul 1924, când s-a celebrat o sută de ani de la nașterea Eroului Național, eroul tutelar al moșimii, prefectul Legiunii Gemina Română, prefectul-avocat AVRAM IANCU, rămășițele pământești ale preotului-colonel Simion Groza au fost exhumate din satul Rovina și au fost reînhumate alături de ale altui mare corifeu al luptei pentru emancipare socială și națională, prefectul Zarandului, Ion Buteanu în Panteonul Național de la TEBEA, morminte care se află în avanpostul Mormântului Craiului Munților.

Nicolae IUGA

Președinte Filiala Zonală Brad a S.C.P. AVRAM IANCU din România

PREFECȚII LUI AVRAM IANCU

Cunoașterea organizării oastei, predominant țărănești a lui Avram Iancu rămâne o chestiune foarte importantă pentru analiza revoluției române de la 1848/1849.

Sistemul ei de organizare a fost pe prefecturi, tribunat, centurii și decurii. Prefecturile se confundau cu legiunile (circa 6.000-10.000 de oameni, sau mai mult). Urma tribunatul (1.000 de oameni), centuria (100 de oameni) și decuria (10 oameni), toate după sistemul armatei romane.

Oastea lui Avram Iancu a fost organizată în 15 legiuni (prefecturi), cuprinzând aproape întregul teritoriu geografic al Transilvaniei, mai puțin Banatul, o parte a Crișanei și Maramureșului.

În fruntea celor 15 legiuni (prefecturi) au fost numiți, la fiecare în parte, câte un prefect și viceprefect. Redăm în continuare numele și prenumele celor 15 prefecti, comandanți de legiuni, astfel:

1. **LEGIUNEA AURARIA GEMINA** – prefect Avram Iancu, cu sediul la Câmpeni.
2. **LEGIUNEA I-A BLĂJANA** – prefect Axente Sever, cu sediul la Blaj.
3. **LEGIUNEA AURARIA ȘI SALINE (DE TURDA)** – prefect Simion Balint.
4. **LEGIUNEA CRIȘANA (DE ZARAND)** – cu centrul pe Brad și zona Zarandului – prefect Ioan Buteanu.
5. **LEGIUNEA 6 SUBMONTANĂ**, cu centrul pe Zlatna – prefect Petre Dobra.
6. **LEGIUNEA CLUJULUI** – prefect Florian Micaș.
7. **LEGIUNEA DE SEBEȘ** - prefect Dionisiu Pop Marțian.
8. **LEGIUNEA FĂGĂRAȘULUI** – prefect Ioan Brad.
9. **LEGIUNEA HAȚEGULUI (HUNEDOAREI)** – prefect Nicolae Solomon.
10. **LEGIUNEA SIBIULUI** – prefect Ioan Brote.
11. **LEGIUNEA TÂRNAVELOR (CETATEA DE BALTĂ)** – prefect Vasile Moldovan.
12. **LEGIUNEA BISTRITELI** – prefect Papiu Modest Iacob.
13. **LEGIUNEA A V-A A CÂMPIEI** – prefecti: Florian Micaș (Nicolae Vlăduț, Alexandru Bătrâneau).
14. **LEGIUNEA REGHINULUI** – prefect Constantin Roman Vivu.
15. **LEGIUNEA DEJULUI** – prefect Alexandru Papiu Ilarian.

Cele 15 legiuni s-au constituit în baza ordinului Comandamentului General al armatei cezaro-crăiești, aprobat de generalul Anton Puchner. Administrativ, legiunile depindeau de Comitetul Român de Pacificațiune din Sibiu, iar operativ (militar) de Comandamentul General al Armatei, cu sediul în Sibiu. Legiunile din zona Clujului, Dejului și Bistriței nu s-au putut constitui decât parțial datorită pătrunderii în forță a trupelor ungare, comandate de generalul polonez Iosif Bem. Regimentele românești de grăniceri de la Năsăud și Orlat au repartizat câte 1-2 ofițeri pentru a le ajuta să se organizeze pe principii și reguli militare.



Comandant peste toate cele 15 legiuni ale românilor a fost numit Avram Iancu, având sediul statului său major la Câmpeni. Legiunile românești au avut un rol deosebit în apărarea circulară a Munților Apuseni și a Cetății Alba Iulia, care nu au putut fi cucerite de rebelii unguri.

O parte din legiuni s-au retras în Munții Apuseni, rezistând asediului, obținând bătălii răsunătoare în cele 3 bătălii de la Abrud (6-10 mai; 15-19 mai; 08-16 iunie 1849), zdrobind ofensiva trupelor ungare, comandate de maiorul Emeric Hatvany (în două rânduri) și maiorul Kemény Farkas.

Dintre prefecții menționați s-au evidențiat pe câmpul de luptă, îndeosebi Ioan Buteanu (căzut la datorie), Axente Sever, Simion Balint, Petre Dobra, Florian Micaș, Vasile Moldovan, Alexandru Bătrâneau și Constantin Roman Vivu, ultimii doi căzuți la datorie.

Dr. Vasile Șt. TUTULA

NE ESTE DOR DE TINE, IANCULE AVRAM!



Un veac și patru decenii au trecut de la plecarea, în lumea dreptilor, a unui dintre cei mai mari, mai îndrăgiți și mai slăviți eroi ai neamului, Avram Iancu! O sută și patruzeci de ani în care „Crăișorul moșilor” a fost mereu prezent în sufletele românilor! Ani în care, în momentele de cumpănă, urmașii au fost îmbărbătați de spiritul lui Avram Iancu, eroul care a întrunit, poate ca nimeni altul, calitățile care-i caracterizau pe strămoșii daci (Herodot spunea despre daci că sunt cei mai viteji, mai drepecți și mai cinstiți dintre traci...).

Așa era Iancu, simplu, dârz, viteaz, drept și cinstit, neînduplecat cu dușmanul, dar aspru și cu ai lui, atunci când aceștia se abăteau de la calea cea bună...

„Unicul dor al vieții mele este să-mi văd nația fericită”... Un dor care l-a călăuzit, în tot ce a făcut, în întreaga lui viață, pe marele revoluționar. Niciodată Iancu nu s-a împăcat cu gândul că moșii lui pot fi batjocoriți în propria lor vatră. O vatră mustind de aur și de alte bogății, aur de care prea puțin s-au bucurat oamenii locului, mai mereu acesta luând, rând pe rând, drumul Romei, apoi al Vienei și al Budapestei, împodobind extravagante palate și castele...

„Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă-n poartă”...

Un cântec trist, cântat cu amărăciune de moși, în peregrinările lor prin Țară. El, moșul, care pentru aurul ce i se fura n-a primit în schimb decât umilință și ocară, nu a cerșit niciodată, oricât de mari îi erau lipsurile. Nu-i stă în fire să primească ceva, fără să ofere altceva în schimb.

Așa se face că în locul obiectelor cioplite cu trudă în lemn, aducea acasă, la copii și la nevastă, pâine și mălai, sare și câte un strop de speranță... Speranța că, poate, odată și odată, măcar copiii, ori copiii copiilor lui, vor fi un pic mai fericiți. O mare dorință pentru care s-au sacrificat și Horia, și Cloșca, și Crișan, marele dor care a mistuit și sufletul lui Avram Iancu...

Din nefericire, trebuie să constatăm că moșilor nu li s-a făcut, cu adevărat, nici până astăzi, demult așteptata dreptate. Iată, la 140 de ani de la despărțirea de Iancu, moșii nu și-au găsit încă fericirea, nu au parte de aurul munților, nu au decât rareori acces la școli înalte pentru copii și nepoții lor, nu au spitale, nu au drumuri spre Țară și spre lumea civilizată.

Cuvântul lor nu este ascultat nici astăzi, cum nu a fost niciodată ascultat. În locul lor vorbesc mai mult „avocați” netocmiți de ei, avocați care, ca și altădată, fac jocuri păguboase, străine de voința și de interesul moșilor. Zeci de organisme și asociații, din țară și de aiurea, se-agită de ani buni în numele moșilor, pentru „a-i apăra” de nenorocirile pe care le-ar aduce exploatarea, ori neexploatarea aurului din Munții Apuseni.

Nu contează că nimeni nu le-a chemat și nu le-a tocmit, nu contează că moși știu ei mai bine ca oricine ce vor cu adevărat și că au fost totdeauna capabili să spună ce îi doare, fără să vorbească altcineva în locul lor... Iar dacă au avut nevoie de organizații ori de asociații, atunci s-au organizat și s-au asociat ei, așa cum au crezut de cuviință.



Așa s-a întâmplat și în urmă cu douăzeci de ani, când a luat ființă la Cluj – Napoca, una dintre cele mai prestigioase organizații moșești, Societatea Cultural Patriotică Avram Iancu. O organizație a tuturor moșilor, din Țară și de peste hotare, a moșilor simpli ori a moșilor școliți – personalități de primă mărime din mai toate domeniile de activitate. O organizație animată de de spiritul Crăișorului Iancu, dar și al Crăișorului Horia, al lui Cloșca ori al lui Crișan... O organizație care după două decenii se poate lăuda cu multe și mari realizări, dar care nu-și poate găsi pe deplin liniștea până la înfăptuirea, în și mai mare măsură, a testamentului lui Avram Iancu...

Cu dorul de Avram Iancu în suflete, moșii vor fi prezenți și în această toamnă la mormântul de la Țebea al Eroului. Este a 140 – a toamnă fără Iancu, dar va fi un nou prilej de înnoire a legământului moșilor, că nici pe mai departe, nu se vor abate de la calea cea dreaptă...

Ne este tare dor de tine, Iancule Avram!...

Prof. univ. dr. Emil LUCA
Președintele Uniunii Munții Apuseni
Vicepreședinte al Societății Avram Iancu



*

* *

(continuare din pagina 2)

De atunci au trecut anii, cu alte minciuni și promisiuni. Din fericire s-a petrecut marea Unire de la 1 Decembrie 1918 și speranțele au renăscut pentru toți românii. A trecut și Decembrie 1989. Unde suntem acum? Iată, suntem la Țebea, în locul de repaus pentru Avram Iancu, Ion Buteanu, Simion Groza și alți eroi și martiri ai neamului românesc.

Acum suntem în anul 2012, la 140 de ani de la trecerea în lumea celor drepti a Crăișorului Iancu. O zi frumoasă de toamnă. O zi pentru istorie și pentru Legământ, aici, pe aceste țărini, în Țara Zarandului, printre legende și minuni, printre noi promisiuni...

Cât de mult își dorea Avram Iancu și toți luptătorii săi ca și românii să poată înainta „asemenea și cu celelalte națiuni”, „Așadară, noi ăștia de la munți, presimțind c-om avea un an mai bun de cum gândeam, noi, am vrea ca bucuria noastră să vadeze și șesurile, prefăcând ostenele oamenilor în fruct și atunci însăși orice națiune să poată învia și organiza cele de lipsă, națiunile cele puternice prin cultura lor sosind în ajutor unul altuia. Asta ar fi de dorit și la poporul român ca și ei să ajute unul pe altul, să poată înainta asemenea și cu celelalte națiuni”, iată un fragment memorabil din scrisoarea adresată de Avram Iancu în anul 1871, la 23 iunie, redactorului ziarului *Gazeta Transilvaniei*. Pare a fi ultima hârtie scrisă de mâna sa. Textul avea logică, autorul fiind preocupat de învierea naturii, de progres și de solidaritatea fiilor săi. E semnată: „Avram Iancu, Avocat și general și prefect al Legiunii-Auraria Gemina.”

În aceste momente de căutari și de profunde transformări ale realității imediate, uniunea noastră culturală, în cei douăzeci de ani de activitate, continuă să fie un element de echilibru și de forță morală pentru acei conaționali care se străduiesc sincer să ducă mai departe mesajul unei adevărate renașteri colective. Pe calea de la legământ la faptă vom continua, în cadrul societății noastre cultural-patriotice, să lucrăm în folosul generațiilor viitoare. Scrâșnim din dinți, căci ne așteaptă multă trudă, pe drumul de urcuș...

Prof. Victor BERCEA
Președintele Societății Cultural-Patriotice
AVRAM IANCU din România
Cluj-Napoca, septembrie 2012

*

* *



SOCIETATEA CULTURAL-PATRIOTICĂ „AVRAM IANCU”

DOUĂ DECENII DE ACTIVITATE

1992 - 2012

„Dacă noi, cei de azi, am apucat să umblăm pe la școli înalte, având la bază mintea ozonată din zona brazilor Apusenilor și sentimentul datoriei sfinte în fața istoriei, menirea noastră este și aceea de a contribui cu tot ceea ce avem mai bun în noi să determinăm ridicarea decisivă a standardelor de viață ale oamenilor rămași să dăinuie pe crestele abrupte sau prin văile înguste ale zonelor de pe unde am provenit fiecare dintre noi...”

Ioan Teodor STAN

20 DE ANI DE ACTIVITATE A SOCIETĂȚII AVRAM IANCU

SOCIETATEA CULTURAL-PATRIOTICĂ „AVRAM IANCU” nu s-a născut ușor, și nici de azi pe mâine. Începuturile ei ne duc undeva departe în timp, iar oamenii neobosiți în sufletul cărora a încolțit ideea, o parte nu mai sunt printre noi. Parcă a fost ieri, data de 25 februarie 1992 când la Clubul Casei Universitarilor din Cluj Napoca la convocarea regretatului prof. univ. Ioan Teodor Stan, s-au adunat 20 de persoane care au pornit demersurile de înființare a unei societăți cultural-patriotice care să poarte numele Eroului Național **Avram Iancu**.

Profesorul Stan s-a mobilizat și s-a dăruit ideii; el n-a știut ce-nseamnă odihna, rostirea lui era dreaptă și adevărată, era simplu, sincer și direct făcând o bună echipă cu cei care i s-au alăturat.

A urmat apoi Adunarea de la Cluj Napoca din 4 aprilie 1992 când cei 406 delegați ai moșilor din 63 de localități au aprobat Statutul și Programul Societății și au ales primul Consiliu de conducere.

În toți acești 20 de ani de activitate am organizat întâlniri, simpozioane, sesiuni științifice, festivaluri, concerte, spectacole; am contribuit direct sau indirect la ridicarea unor monumente, edificii, obeliscuri, plăci comemorative, pentru eternizarea unor fapte eroice, a unor oameni deveniți eroi ai istoriei neamului românesc, ai ființei noastre naționale.

În toate demersurile noastre ne-au fost alături mulți oameni de bine, instituții respectabile, societăți economice. Totul a mers bine până când într-o zi nefastă, în urma aceluia accident stupid din februarie 1998, inima președintelui a încetat să mai bată.

Societatea a rămas fără călăuzitor, însă membrii ei au continuat să cânte „Marșul lui Iancu” și Imnul Societății împreună cu confratele soholodean inginer Constantin Sicoe, care a preluat funcția de președinte împreună cu responsabilitățile inerente funcției.

Activitatea Societății a continuat astfel fără oprire urmărind țelurile propuse fără a fi aserviți niciunui alt ideal decât cel al demnității românilor de pretutindeni. Respectând exercițiul democratic organizatoric în interiorul Societății la data de 31 mai 2002 s-a desfășurat la Câmpeni, capitala moșilor, REUNIUNEA NAȚIONALĂ A SOCIETĂȚII AVRAM IANCU.

Au participat delegați din toate filialele existente la acea dată, 31 de filiale și 17 subfiliale. Cu această ocazie, conform Statutului a fost aleasă o nouă conducere a Societății cu un mandat de 4 ani în frunte cu Victor Bercea în calitate de Președinte reales și la reuniunea din iunie 2006 la Satu Mare și în 2010 la Cluj Napoca.

Ioan BĂTEA

Președinte de Onoare al Societății Avram Iancu



SCURT ISTORIC AL SOCIETĂȚII AVRAM IANCU



„La un drum făcut în Țara Moșilor de către mine, moșul din Sătmar, (Ioan Bătea), ajungând la niște cunoștințe din Vadul Moșilor am discutat desore înființarea unei societăți a moșilor și la întoarcerea mea spre casă l-am căutat la Cluj pe Ion Teodor Stan și am stat mult de vorbă căutând răspuns întrebării: Ce am putea face noi pentru moșii noștri?

I-am propus atunci înființarea unei Societăți care să reprezinte interesele moșilor. Dar Stan, care avea mai multă experiență legată de viața politică, îmi spune că așa ceva nu se poate înfăptui, pentru că am fi suspectați de activități subversive. Și iată că Dumnezeu prin evenimentele din Decembrie 1989 ne-a ajutat. La întâlnirea din luna februarie 1989 cu prietenul Stan, deja puteam discuta despre

înființarea unei asociații pe care demult o aveam în gând și în suflet. Așa că în aprilie 1992 s-a convocat la Cluj, Marea Adunare a Moșilor având ca subiect principal de dezbateră „înființarea Societății Cultural-Patriotice Avram Iancu din România.”

Adunarea Generală a Moșilor a avut loc la Casa Universitarilor din Cluj, un spațiu deosebit de potrivit pentru esența lucrurilor care urmau a fi dezbătute și concretizate. Aici s-au întâlnit și s-au cunoscut delegații sosiți din întreg Ardealul: Cluj, Turda, Alba Iulia, Sibiu, Hunedoara, Deva, Brad, Oradea, precum și din Arad, Timișoara; din nord-vestul țării satele moșești din zona Satu Mare și Carei cei mai mulți din Scărișoara Nouă, din Maramureș și bineînțeles moșii din Munții Apuseni. Adunarea Generală a fost deschisă de către Ioan Teodor Stan care în cuvântul său a enunțat câteva idei și obiective social-economice și cultural-educative care să fie cuprinse în Statut. „Am rămas atunci înțelegi că trebuie să începem munca pentru constituirea structurilor organizatorice de jos ale societății noastre, respectiv să organizăm filiale la nivel de județe, de orașe etc. în raport cu numărul membrilor și posibilitățile de cuprindere a problemelor din zona de activitate a formației respective. În luna mai și în celelalte ulterioare, am făcut deplasări cu Stan la înființarea unor filiale la Cluj, Alba Iulia, Turda, Câmpeni, Zalău, Câmpia Turzii, ocazii cu care ne-am îmbunătățit cunoștințele organizatorice și am putut astfel să lupt singur în partea de nord-vest a țării, pentru înființarea filialelor de aici. Da, această Mare Adunare a Moșilor din 4 aprilie 1992 de constituire a Societății Cultural-Patriotice „Avram Iancu” din România a fost un eveniment care scrie istorie. Din acest moment se deschide sfânta carte în care vor fi consemnate cu litere de aur evenimentele care au urmat de atunci și până azi. Noi consemnăm aici ceea ce a fost iar urmașilor noștri le revine sarcina patriotică de a consemna prezentul și viitorul cuprinse în Programe și Proiecte tot mai bine concepute, tot mai cuprinzătoare și mai de folos românilor de pretutindeni. Actul principal al societății – pentru înregistrare și obținerea personalității juridice era – Statutul Societății și atunci am întocmit statutul. Tot în această perioadă s-au întocmit celălalte acte necesare înregistrării – Societății Cultural-Patriotice „Avram Iancu” din România. Am început cu înființarea filialelor așa cum scria în Lege și în Statut, în anul aniversar ajungând la 74 filiale cu peste 70000 de membri.

Crăișorul ne este exemplul viu; a iubit pământul strămoșesc, a iubit neamul în care s-a zămizlit, nu a cultivat ura împotriva altor neamuri ci datoria și respectul față de țara care ne crește și ne hrănește pe toți deopotrivă. Ca membri ai Societății care îi poartă numele, vom cultiva în inimile și conștiința tinerilor: muncă cinstită, viață curată și demnă, cultivarea și „creșterea limbii românești și-a patriei cinstită”, iubire de neam și de semenii, îndeplinirea cu responsabilitate a datoriei pe care o avem ca cetățeni ai acestei țări numită ROMÂNIA.

Mircea DOBRA

Prim Vicepreședinte

Prof. Ana SĂLĂGEAN

Secretar General al SOCIETATEA „AVRAM IANCU”



IOAN TOADER STAN, PRIMUL PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚII AVRAM IANCU



Ioan Teodor Stan a văzut lumina zilei în data de 6 martie 1940 în localitatea Sohodol, județul Alba, veche vatră românească din Țara Moșilor. Părinții săi, Stan Ioan zis Onica (1913-1981) și Duru Elena (1921-1982) erau cunoscuți și apreciați în sat ca buni gospodari care se străduiau să scoată din cele 5 ha. de pământ tot ceea ce se poate, dar și să practice alte îndeletniciri care să aducă o brumă de venit suplimentar.

Ioan Teodor-Neluțu, la vârsta de 6 ani a fost dus la școala din sat, unde ușor a îndrăgit literele, poeziile, poveștile și muzica.

Încet, încet anii au trecut și în primăvara anului 1950 a terminat clasa a IV-a.

Toamna părinții l-au înscris în clasa a V-a la aceeași școală, unde Neluțu a îndrăgit româna, rusa, istoria și matematica, iar la muzică era totdeauna cel mai bun.

Când Neluțu abia a împlinit 14 ani devine elev al Școlii Pedagogice de Învățători din Abrud. Cei patru ani cât a fost elev la liceul din Abrud au trecut repede. În iunie 1957 a susținut „examenul de stat”, la toate obiectivele obținând nota maximă.

La 17 ani și ceva s-a îndreptat spre Cluj unde a susținut și câștigat concursul de admitere la Facultatea de Filologie, devenind student.

Timp de cinci ani (1957-1962) a participat cu interes la zeci de concursuri și seminarii atrăgându-l sesiunile de comunicări.

În vara anului 1962 termină facultatea, cu strângere de inimă a trebuit să se despartă de profesorii săi, de bibliotecile Clujului, de Institutul de Lingvistică și să se îndepărteze, numai geografic, pentru a-și lua în primire postul de profesor de ruso-română de la Liceul nr. 2 din Oradea. A părăsit Clujul dar îl frământă gândul cum ar putea reveni, ceea ce s-a și întâmplat după patru ani.

Era în vara anului 1965 când fiind în comisia de admitere la Liceul Pedagogic din Oradea, privirea i s-a oprit asupra unei tinere deosebit de atrăgătoare care adusese două eleve la concursul de admitere. Plăcându-i, a intrat în vorbă cu ea, Veturia Darabant din satul Vintere jud. Bihor.

Încurajat de prof. universitar Romulu Teodoran s-a prezentat și a câștigat postul de preparator la catedra de limba rusă. După trei ani de prietenie domnișoara Veturia a acceptat să se căsătorească cu Neluțu (1968) și a primit postul de profesoară de muzică la Liceul Pedagogice din Cluj-Napoca.

După puțin timp a apărut dimineața fermecătoare a familiei – Lucian-Horea, copil ce a însemnat iubire și încredere mereu, a însemnat planul visurilor viitoare – viitorul. Ioan Teodor Stan a înregistrat succese în carieră, urcând treaptă cu treaptă gradele de asistent, lector, lector doctor în filologie, conferențiar și profesor universitar.

Era un om deștept, prietenos, de o căldură la care nu te-ai aștepta.

Avea o voință și o putere de muncă cu adevărat excepționale, un optimism, încredere în puterea adevărului și a dreptății. Frica de greutate, spaima, scepticismul îi erau străine, le respingea. Era radical. Pentru el lupta trebuia să fie deschisă, francă, dreaptă, cu principii sănătoase, să ai suflet curat, înarmat cu dovezile adevărului, cu principii sănătoase, să ai sufletul curat, generos, onest, chiar și față de adversari.

Nu a scăpat însă de necazuri, în 1981 și-a pierdut tatăl, în 1982 mama iar în 1993 sora cea mai mică Letiția. Cu fiecare s-a rupt ceva din ființa lui, suferea, era afectat. La 4 aprilie 1992 Ioan Teodor Stan a fost ales președintele Societății Avram Iancu.



În scopul realizării obiectivelor societății nou înființate, președintele I.T. Stan s-a implicat în extinderea ariei societății punând accent pe organizarea de filiale și subfiliale.

Până la tragicul sfârșit a participat personal la pregătirea și deschiderea celor 36 de filiale și 23 de filiale, la realizarea de monumente și busturi ale eroilor moți Avram Iancu, Horea, Cloșca și Crișan iar în ziua de 2 septembrie 1997, la propunerea sa, în toate bisericile și mănăstirile din România s-au făcut slujbe de pomenire a eroului între eroi – Avram Iancu – la împlinirea a 125 de ani de la moartea sa.

Nelipsit a fost domnul Stan la manifestările istorice: Călugăreni, Dupăpiatră, Fântânele-Mărișel, Mărășești, Ip. Trăznea, Carei și Satu Mare, a inițiat și încurajat organizarea mai multor expoziții de pictură, sculptură și artă fotografică cu teme luate din Țara Moților, iar din postul Sfântului Crăciun 1995 a organizat și condus Festivalul interjudețean de colinde și obiceiuri de iarnă „Colind Iancului”.

Duminică 1 februarie 1998 orașul Teiuș a fost gazda unor manifestări cultural-patriotice de excepție: s-a constituit Filiala 36 Teiuș a Societății Avram Iancu și s-a desfășurat simpozionul „150 de ani de la Revoluția din 1848 din Transilvania”.

Seara, după încheierea activităților președintele societății și secretarul general s-au deplasat și s-au cazat la Alba Iulia pentru ca luni să rezolve problemele privind ajutorul necesar sărbătoririi revoluției de la 1848-1849 la Blaj și parastasul de pomenire a eroilor români la Mănăstirea Râmeț.

Luni seara, 2 februarie 1998, în drumul de reîntoarcere spre Cluj-Napoca, pe raza satului Inoc, comuna Unirea, într-o curbă deschisă, autoturismul condus de domnul președinte Ioan Teodor Stan a intrat în coliziune cu remorca autospecialei condusă de Cheredi Gheorghe, care, neavând frână, a blocat mașina condusă de domnul Stan, acesta fiind strivit de bord și decedând pe loc. Vasile Cristea, care era alături, a fost accidentat foarte grav, dar a supraviețuit.

Soarta a fost nedreaptă cu el și cu noi, deoarece el era mult prea departe de poarta amurgului vieții, iar pentru noi, deoarece îl pierdeam pe cel mai înflăcărat patriot.

Oare să fi avut vreo presimțire la „125 de ani de la trecerea în eternitate a lui Iancu”, când în fața a zeci de mii de participanți, a spus: „Chiar dacă mâine am să mor pentru idealurile tale, Crăișorul, Societatea „Avram Iancu” va lupta mai departe...”?

Trista veste a cutremurat familia, membrii Societății colegii de la facultate, pe intelectualii clujeni și pe moții lui. Părăsindu-ne, a atras asupra-ne durere profundă fiindcă adânc era rostul lui în sufletele noastre.

El a hrănit visul, a despiciat realitatea, el a codificat simțirea moților.

Din neastâmpărul lui s-au urzit planuri de izbăvire, formule pentru o posibilă salvare, instrumentarea voinței a sute de mii de moți. În zbulcunul lui s-a țesut românismul.

El a învățat tinerii să-și cinstească străbunii pe umerii cărora stă pământul țării și ne-a învățat să avem grijă sporită mereu pentru ca nimic să nu se clatine la suflarea vânturilor, nimic să nu se înstrăineze, ci totul să rămână în vatra românească și să rodească în pace.

Din cartea Ioan Teodor Stan, un mare patriot, luptător pentru cauza moților de

Vasile CRISTEA

și

Nicolae ȘTEIU



Din Istoria Societatii Avram Iancu

Mă simt fericit și emoționat în același timp, că astăzi alături de Dvs. particip la această mare sărboare de suflet, aici la Alba Iulia în apropierea catedralei reîntregirii neamului, prilejuită de dezvelirea bustului marelui erou “Avram Iancu”.

Au trebuit să treacă peste 150 de ani de la revoluția română din Transilvania (1848-1849) pentru ca puternica personalitate care a dominat ca un fulger evenimentele anilor 1848-1849 să fie eternizată aici la Alba Iulia printr-un bust. Dezvelirea lui azi 1 Decembrie 2001- de ziua națională a României este un act de curaj, un act de dreptate istorică. El vine (târziu) astăzi și îl dezleagă pe marele Iancu de umilințele pe care tiranii vremii i le-au adus chiar aici la Alba Iulia.

Avram Iancu ca și majoritatea conducătorilor revoluției de la 1848, deși foarte tânăr, a renunțat la profesiune, la viața personală, pentru a se arunca în focul luptei revoluționare pentru emanciparea națiunii din care provenea. Această angajare nu avea limite și mergea conștient până la sacrificiul suprem. Încă la Tg. Mureș la una din întâlnirile revoluționarilor ca o reacție la ideile revoluționarilor maghiari, Iancu a rostit o frază cu greutate de sentință: “Pretindem ștergerea sclaviei și eglitate perfectă sau moarte!”

Deși a fost principalul conducător militar și a organizat apărarea Munților Apuseni, Iancu nu era o fire “războinică” ci un intelectual român al acelor vremuri, care a încercat să rezolve problemele națiunii române din Transilvania prin înțelegere. El s-a adresat într-un apel patetic revoluționarilor maghiari: “Fraților maghiari, Dumnezeu ne-a așezat în una patrie ca împreună să asudăm cultivând-o, împreună să gustăm dulceața fructelor ei, convingeți-vă că între noi armele nu vor putea decide niciodată.”

Dezamăgit de neonorarea promisiunilor făcute, chiar și în testamentul său evoca calea înțelegerilor: “Hotărât dispun ca după moartea mea toată averea mea mișcătoare și nemișcătoare să treacă în folosul națiunii pentru ajutor la înființarea unei academii de drepturi, tare crezând că luptătorii cu arma legii vor putea scoate drepturile națiunii mele.”

Iancu a devenit un luptător, un “războinic” dintr-o mare necesitate, nația română din Transilvania era în “pericol de moarte” prin unirea Transilvaniei cu Ungaria.

Și astfel timp de 10 luni Iancu a organizat și condus o adevărată armată pentru apărarea Munților Apuseni , aceasta fiind singura zonă din Transilvania unde nu a putut pătrunde armata maghiară .

Astăzi Iancu a venit la Alba , pașnic așa cum a fost adevărata lui fire , a venit de ziua noastră națională ca un simbol al trecutului , ca un astru ce trebuie să-i lumineze pe cei care ne conduc azi sau ne vor conduce mâine pentru a nu greși drumul pe care angajează poporul român . Este o răsplătă mare că eroul coborât din cărțile de rugăciuni și din sufletele moșilor a poposit pentru eternizare aici în Alba Iulia chiar de ziua Marii Uniri – zi pe care suntem siguri că și Iancu a visat-o .

Societatea “ Avram Iancu “ din România care adună în rândurile ei moșii și simpatizanții acestora ca inițiator și realizator (alături de administrația județului și municipiului Alba) al acestui eveniment a lansat către membrii săi din țară chemarea :

“Astăzi cu bucurie românilor veniți

Pe Iancu, voi la Alba cu toți să-l însoțiți”

Și au venit să-l omagieze pe marele erou delegați din toată țara , președinți de filiale și subfiliale , și membrii din conducerea acestora din Alba Iulia , Brad , Câmpeni , Aiud , Bistrița , Câmpia Turzii , Turda , Timișoara , Sibiu , Zalău , Zlatna , Teiuș , Baia Mare , Vișeu de Sus , Gherla , Huedin , Dej , Deva , Cluj , Constanța .

Și cred că rostesc în gând : Bine ai venit la Alba , Iancule !

Onorate oficialități vă rog să-mi permiteți ca în prezența D-voastră să predau în mod simbolic, D-lui primar al municipiului Alba Iulia Mircea Hava acest monument reprezentându-l pe Crăișor , conștient că prin aceasta zestrea spiritual edilitară a municipiului Dvs. se va îmbogăți .

De azi înainte din cetatea acestei așezări multimilenare duhul lui Iancu v-a domni susținut de imaginea eternă a marelui erou al neamului românesc .



Ing. Constantin Sicoe



FILIALE ÎNFIINȚATE ÎN ANUL 1992

1. Cluj-Napoca
2. Alba Iulia
3. Turda
4. Huedin
5. Brad
6. Dej
7. Aiud

8. Sibiu
9. Câmpeni
10. Abrud
11. Deva
12. Zlatna
13. Zalău

Ing. Ioan Teoc

20 DE ANI DE ACTIVITATE A FILIALEI ALBA IULIA

În luna iunie 2012 se împlinesc 20 de ani de la înființarea filialei Alba Iulia a Societății cultural-patriotice „Avram Iancu”, prima din România după cea de la Cluj-Napoca.

În ziua de 25 aprilie 1992, la biroul senatorial, în prezența unui grup de moți care locuiau și lucrau la Alba Iulia, a avut loc o ședință a viitorului comitet de inițiativă pentru constituirea filialei Alba Iulia.

S-a propus și s-a aprobat în unanimitate ca din colectivul de inițiativă să facă parte: Ioan Rus, Ioan Bocșa, Ioan Bolog, Lidia Cândea, Nicolae Todea, Nicolae Furdui Iancu, Iosif Condrea, Liviu Furdui, Remus Joldeș, Gelu Bogdan, Elena Lupea, Emil Jurca, Lupu Bujor, Nicolae Mocan și Zelu Popa.

În ziua de 13 iunie 1992 a avut loc Adunarea pentru constituirea filialei Alba Iulia a Societății cultural-patriotice „Avram Iancu”.

Programul adunării cu tema „Țara Moșilor – trecut, prezent și viitor” s-a desfășurat la Casa de Cultură a Sindicatelor, în prezența a 478 de persoane, moți cu domiciliul în Alba Iulia, din alte orașe și comune din județ, invitați din partea oficialităților județene și locale, etc. Oaspeți am mai avut de la Cluj-Napoca, Turda, Câmpia Turzii, Dej, Bistrița, Baia Mare, Carei, Deva, Brad, Sibiu, Cisnădie, Huedin, Dumbrăveni, Șimleu Silvaniei, Timișoara, Arad, Hălmațiu, Vârfuri, primari și parlamentari din județul Alba, un grup de tineri fii de moți stabiliți cu mult timp în urmă în Los Angeles – California, o delegație de la Orăștie, care în drumul lor de la Țebea spre Chișinău s-au oprit la Alba Iulia pentru a participa la această adunare.

Deschiderea lucrărilor ședinței a făcut-o **Emil Jurca**, adresându-le un salut de bun venit și participare la această acțiune patriotică tuturor celor din sală.

Jurca Emil prezintă propunerile colectivului de inițiativă, precizând că din Consiliul de conducere al filialei Alba Iulia să facă parte 35 de persoane, din care 21 din Alba Iulia, 14 din celelalte orașe și comune ale județului. Aceasta deoarece o filială din centrul de județ trebuie să constituie forul organizatoric de inițiativă și cu acțiune mai puternică în realizarea tuturor obiectivelor ce se vor stabili pentru viitor.

Ionel Gomboș a prezentat proiectul Statutului Societății, la care s-au adus completări și îmbunătățiri.

S-au stabilit cele 12 persoane care să formeze biroul executiv al filialei: Jurca Emil – președinte; Ioan Rus, Lidia Cândea și Ionel Gomboș – vicepreședinți; Ioan Cioara – secretar; Ioan Bolog, Nicolae Todea, Elena Lupea, Gheorghe Pogan, Bujor Lupu, Nicolae Onețiu, Nicolae Mocan – membri și Zelu Popa – contabil.

Ținând cont de prevederile statutare, filiala Alba Iulia și-a întocmit o *Declarație de Principii*, în care s-a prevăzut că Societatea cultural-patriotică „Avram Iancu” are un caracter apolitic și nu admite patronajul nici unui partid. Își va respecta cu consecvență sfera de preocupări sugerată prin titulatură și exprimată, explicit, prin programul și statutul său. Nu se angajează în nici un fel în



propagandă sau atitudine de partid. Respinge orice extremism și promovează valorile umane și naționale superioare și externe. Este deschisă tuturor moșilor și simpatizanților acestora, indiferent de apartenența lor politică.

Un rezultat deosebit în activitatea filialei Alba Iulia l-a constituit propunerea și lupta pe care am dus-o pentru amplasarea în cartierul Cetate a unui monument al lui Avram Iancu cu perfecții săi. După șapte ani de insistențe, de abia în anul 2001 s-a reușit amplasarea unui bust al lui Avram Iancu între Casa de Cultură a Sindicatelor și Catedrala Reîntregirii, un aport deosebit avându-l domnii Ioan Rus, Ioan Bolog, Nicolae Ioan Căbulea, dr. Dan Sicoe, Ioan Beca, Nicolae Furdui Iancu, Lidia Căndea, domnul Primar Mircea Hava, etc.

Prin contribuția filialei Alba Iulia, în anul 1997 s-a formulat și tipărit broșura „Drepturile Moșilor”, Alba Iulia devenind în perioada 1992-1997, centrul de reuniune al reprezentanților moșilor din județele AB, BH, AR, CJ și HD. La sfârșitul anului 1996 Guvernul României a adoptat Normele Metodologice de aplicare a Legii nr. 33/1996 și a Ordonanței nr. 27/1996, în baza cărora moșii beneficiau de drepturile acordate primind și „Carnetele de moș”, tipărite și multiplicare de Filiala Alba Iulia a Societății „Avram Iancu”.

Președinte
Prof. Emil JURCA

ÎNTÂLNIRILE SOCIETĂȚII “AVRAM IANCU”

LA RÂMEȚ, LA MĂNĂSTIRE

În ultima duminică a lunii februarie în fiecare an din 1996 încoace, la Mănăstirea Râmeț, la îndemnul președintelui Societății "Avram Iancu", prof. univ. Ioan Teodor Stan, Filiala Aiud în colaborare cu Alba Iulia, mai târziu Teiuș și Stremț, fac praznic de pomenire pentru martirii neamului Horea, Cloșca și Crișan, Avram Iancu și Ioan Teodor Stan. Se pune parastas în februarie la Râmeț, loc de pomenire ales de Filiala Aiud pentru că, pe filele îngălbenite ale unui Octoih un călugăr nota lapidar: "...scris-am eu Silvestru monahu când au stricat necredincioșii mănăstire de la Râmeț și cea de la Geoagiu în anul 1762, în august 20, într-o zi de sâmbătă, spre pieirea lor".

Maica Stavroforă Ierusalima Ghibu, bine documentată în ale mănăstirii în articolul "Mănăstirea Râmeț - mărturie a anilor de jertfă" spune: "Din ordinul împărătesei Maria Tereza tunurile generalului Bucow distrug în parte și Mănăstirea Râmeț, în 1782. După această distrugere mănăstirea a fost restaurată de credincioși și iarăși pustiită la 23 decembrie 1785. Era anul în care au fost executați Horea și Cloșca și astfel urii nețarmurite a stăpânirii ce domnea în Transilvania trebuia să cadă a doua oară și mănăstirea... După potolirea urgiei lui Bucow ortodocșii din jurul mănăstirii trimit o cerere Curții de la Viena să li se dea voie să refacă mănăstirea și biserica. De abia în 1792 Curtea de la Viena aprobă să se refacă biserica, dar să funcționeze ca biserică parohială (călugării au fost alungați din mănăstire) iar chiliile să fie destinate pentru școală."

De aceea la Râmeț!

În 27 februarie 1985 s-a întunecat cerul, dreptatea și dorința de libertate au fost zdrobite cu roata. În fața roții cei doi, Horea și Cloșca au fost fără șovăire, puternici ca stâncile Apusenilor, curaji și curajoși în gând ca verdele și înălțimea brazilor.

În acele momente Horea și-a îndreptat privirea spre cer și a rostit:

- Doamne ajută-mă și iartă-mă!



Pentru ce să-l ierte Dumnezeu, pentru sacrificiul de-a muri pentru dreptate și mai binele neamului...!? A plâns atunci și cerul și o parte din mulțime, unii au fost revoltați că Horea a murit prea repede, cică ofițerul care a comandat frangerea cu roata a fost părtinitor.

De șaisprezece ani, vin moșii și ai lor de peste tot din țară aici, la Mănăstirea Râmeț, vin cei iubitori de adevăr și de dreptate, vin la lecția de istorie a neamului românesc, cu toții doritori să păstreze aprinsă candela dreptății. Mănăstirea este întotdeauna neîncăpătoare în ultima duminică din februarie. În cuvântul de învățătură preoții vorbesc despre martiriul lui Horea, Cloșca și Crișan.

La ieșire se împarte colivă. Nimeni nu se sfiește să ia colivă, deși toată lumea știe că boabele de grâu din ea, în tradiția populară, reprezintă păcatele celor duși, și câte boabe de grâu mănâncă, atâtea păcate iau asupra lor. Scriitorul albaiulian Gheorghe Jurcă spune: „suntem în țara respectului pentru obiceiuri și datini, pentru pământ și strămoși.” Acest praznic îmbină pios religia, istoria și folclorul.

În februarie-n fiecare an
în munte la Râmeț
la mănăstire,
se-adună moșii
și ai lor,
aprind lumânare
pun genunchiul jos
și se roagă pentru pomenire.

E pomenirea lor, a martirilor!
De jertfă,
De ani ne amintim
Vă purtăm în suflet
Și vă prețuim!

Jenica SĂTMĂREAN

DUPĂPIATRĂ - ISTORIE VIE ȘI NEPIERITOARE

În Țara Moșilor, teritoriul geografic cuprins între râurile Mureș și Someș, este situat satul Dupăpiatră. Năvălirea tătarilor din anul 1241 i-a determinat pe locuitorii Abrudului să ia calea adâncă a codrilor și să întemeieze o nouă așezare în spatele culmii Brădișor „după piatra aceea”, satul Dupăpiatră. Așezat în partea hunedoreană a Țării Piatră a Moșilor, la izvoarele Crișului Alb, între orașele Brad și Abrud, satul Dupăpiatră este atestat documentar din anul 1525. Dupăpiatră-Cheia este „Posada moșilor”. Dacă în 1330, la Posada, românii-munteni au învins oastea maghiară a trufașului Carol Robert de Anjou, la Dupăpiatră-Cheia, românii-moși au obținut o strălucită biruință, în mai 1849, asupra invadatorilor maghiari conduși de nu mai puțin trufașul Hatvany.



...Spațiul mioritic unde s-a înfrățit pentru vecie românul cu codrul și istoria. ...Locul unde se învață că „Nu cu argumente filosofice și umanitare se vor convinge tiranii, ci doar cu Lancia lui Horea!”

...„La Dupăpiatră, Hatvany fu așteptat cu pietre de femeile muntene, iar mai jos, în gura unei strâmtoni (n.n. Cheia), restul soldaților a fost împrăștiat de cetele trimise înainte de popa Groza. Totuși, reuși să scape ca prin minune și să ajungă, seara pe la orele nouă și jumătate, teafăr la Brad, însoțit de numai câțiva soldați”. (Silviu Dragomir)

...„Locul acesta se va putea numi Valea morții... De aici nimeni nu mai scapă. Cetele de fugari honvezi se amestecă laolaltă într-un vârtej uriaș, fiecare apucă în altă parte, plânge, strigă, se roagă, dar nu se mai apără. De pe coastele dealurilor se rostogolesc de-a dura frânturi grele de stânci căzând ca niște trăsnete în mijlocul mulțimii nefericite. Numărul fugarilor scade, al morților crește... Valea cuprinsă între margini de munte s-a prefăcut într-un uriaș sicriu deschis...” (Alexandru Hodoș)

O vale între două culmi împădurite. Munții ce închid zarea. Soarele răsare după o coamă împădurită și apune după o alta. Tu, pașnic privitor, ești biruit de peisaj. Ei, orgolioșii năvălitori, au fost biruiți de priceperea moșilor și de tainele munților.” (Natalia Vasiliu)

O sărbătoare de largă respirație, prilej de evocare dar și de veselie. În cântece și jocuri moțești, împletind tradiționalul cu parada portului popular.” (Valentin Hossu-Longin)

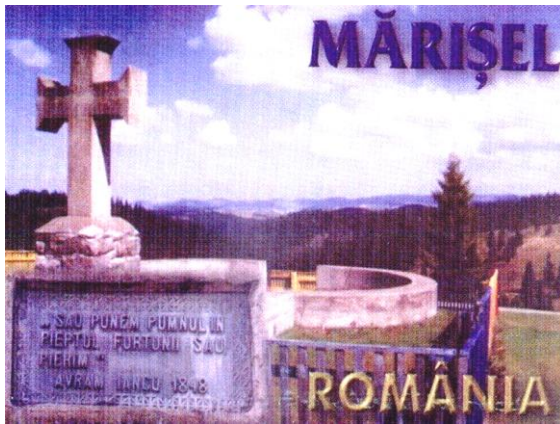
...Locul unde ne-am născut, ca să nu murim niciodată!”

*...O palmă de pământ
Ce are de spus un cuvânt:
Că aici am fost dintotdeauna,
De când e Soarele și Luna!*

Din “După Piatră, Țara Moșilor”, de
prof. Viorel VULTURAR



MĂRIȘEL – FÂNTÂNELE, ISTORIE VIE



După înfrângerea armatelor austriece și ocuparea Clujului (decembrie 1848), șoseaua Cluj - Oradea era controlată de armata maghiară. Aceasta avea planuri precise de străpungere a apărării românești în această zonă spre a pătrunde în munți și a ataca cetele conduse de Avram Iancu, a le distruge și învinge în acest fel rezistența românească, dorința de dreptate și libertate națională a poporului român.

Prima încercare de a ajunge la Mărișel, în ziua de 1 februarie 1849, a maghiarilor a fost un eșec. Nici în ziua de 26 februarie 1849 nu obțin victoria dar sunt hotărâți să-i învingă pe mărișeni.

La 12 martie 1849 au venit de la Gilău, pe drumul deja cunoscut, 1600 honvezi, având și armament greu. Doreau să răzbune înfrângerile suferite, așa cum numai ei știau și practicau pedepsindu-i pe cei care i-au învins sau le vor sta în cale, cu pedepse care zguduic orice minte omenească.

Gândeau să-și pună în aplicare planurile de-a trece de Mărișel și a ajunge în spatele oștirii conduse de Avram Iancu pentru a o nimici.

Planuri aparent abile, dar greu de realizat când aveau în față români hotărâți și curajoși care luptau cu mare înverșunare să-și apere pământul strămoșesc. Conduși cu pricepere de Indrei și Pelaghia, animați de dorul de libertate și dreptate, luptând cu eroism, mărișelenii au barat și de data aceasta, cu bravele lor piepturi, înaintarea cotropitorilor, învîgându-i și urmărindu-i spre Gilău.

La începutul lunii iulie, munții din zona Mărișel sunt atacați din mai multe direcții. Oștile comandate de Avram Iancu și Paul Vasvari erau față în față. Moșii aveau ca support moral idealurile lor de dreptate și libertate, dorința de mai bine a neamului lor, iar unghurii voința fermă de cucerire și supunere necondiționată a românilor din Transilvania. Înaintarea trupelor maghiare a început în 2 iulie 1849 de la Mărgău, Ciuleni, Vâlcău (Deleni) și Huedin, cu dorința ca toți să se întâlnească în apropierea satului Mărișel și de aici să atace cu toate forțele eroicul sat al cărui locuitori le-au pricinuit atâtea înfrângeri.



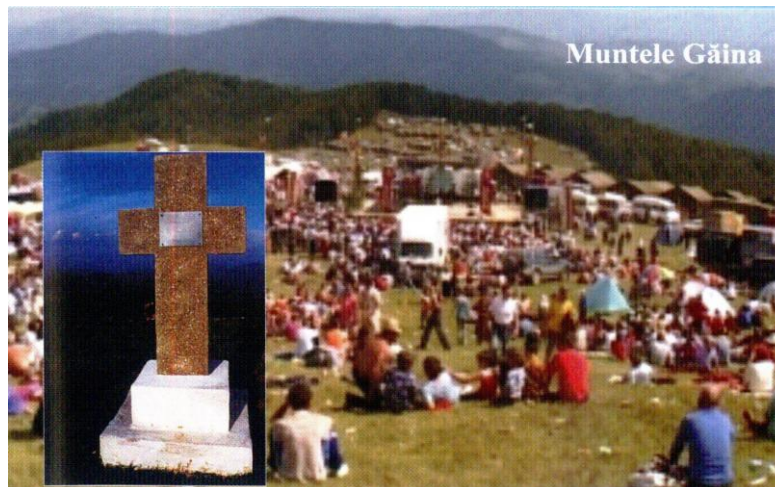
La 5 iulie, înainte de Mărișel, avangarda lui Vasvari a primit prima lovitură, dar a înaintat ocupând satul, prădând și omorând tot ce a întâlnit în cale, aprinzând casele, și "în beția primei izbâzni și a primei cuceriri a eroicului sat se îndreptau hotărâți și încrezători în soarta lor spre Fântânele, lăsând în urma lor jale, foc și cenușă...". Erau acum față în față cetele moșilor, în număr de aproximativ 500, și oastea maghiară care pe lângă cele cinci tunuri avea vreo 3.000 de cete pe care le-au așezat în trei puncte importante pe unde trebuia să treacă unghurii. A sosit și ziua sfântă a biruinței, 6 iulie 1849. În jurul orei 11,

Vasvari dă ordinul de atac. Buzgo a comandat avangarda și a înaintat cu greu, fiind nevoiți să lucreze de zor pentru destrămarea întăriturilor și curățirea căii de acces. Vasvari comanda centrul oștirii. Terenul se îngustă. Trupele honvezilor păreau un "șarpe" nesfârșit. În pauzele mersului, honvezii cântau acompaniați de muzică. Mulți vor cânta însă pentru ultima oară. Avangarda a fost lăsată de moși să treacă, dar când grosul oștirii a ajuns la locul stabilit, se pornește uraganul. Vasvari cu armata lui au fost prinși în cleștele morții, într-o văgăună cu țărături înalte, acoperite de brazi. De după fiecare copac se ridica o secure și pornea un bolovan. Tulnicile cu chemări repezi răsunau din toate părțile. Răzbind mai departe, într-o poiană, pe unghuri îi aștepta tirul necruțător al vânătorilor culcați

pe burtă la rădăcina brazilor. Ei au lăsat pe cotropitori să se apropie la 80 de pași. Atunci vânătorii, lăncierii și curajoasele femei în frunte cu Pelaghia Roșu s-au aruncat în rândurile armatei invadatoare, zdrobind-o și rostogolind-o la vale într-o luptă sângeroasă, pe viață și pe moarte. Lăncile și topoarele erau singurele arme ce se mai puteau folosi. În încleștare, moșii, plini de furie izbesc cu ele fără milă în cotropitorii care le-au ucis copiii și bătrânii. Ungurii fugeau în disperare să-și scape viața. Slabă nădejde, pentru că peste tot apărea moartea. Fiorii morții au creat o fugă a deznădejzii. Buzgo nu o putea opri. Nu-i puteau întoarce pe honvezi în apărarea nefericitului comandant. Cel ce a dorit să extermine neamul românesc mușca din pământul pe care l-a cotropit fiind ucis împreună cu comandantul Bulyovski, Erdelyi, Bathori și cu cei 850 de honvezi. Gyarmathi, care venise cu 300 de vânători în ajutor, n-a îndrăznit să intre în luptă, văzând dezastrul oștirii maghiare, și s-a retras. A scăpat și Buzgo, fugind cu resturi din oștirea cu care a venit.

Victoria de la Fântânele a fost biruința oamenilor și a locurilor, a celor care și-au apărat pământul moșilor și strămoșilor lor, a fost biruința dreptății împotriva împilării și a asupririi sociale și naționale și nu în ultimul rând, biruința demnității unui popor vrednic de cinstea de a se numi român.

Prof. Ioan MARIȘ
Președinte Filiala Mărișel



MUNTELE GĂINA URCUȘUL SPRE PRAGUL ZEILOR



Munții Apuseni, cu stânci pleșuve, cu văile înguste, cu ghețari, cu peșteri, cu chei de munte și căderi de apă sunt atât de fermecători încât nici fantezia poetică nu-și poate închipui alții mai frumoși și mai romantici. Acești munți, a căror inimă din totdeauna a constituit-o Țara Moșilor, au fost unul din centrele de formare ale poporului român. Aici de la daci și romani, la daco-romani și la români permanența locuirii acestor meleaguri a fost o realitate netăgăduită. Privindu-i vezi o Românie fără sfârșit, ca un amfiteatru de invidiat, o rezervație de statornicie a omului, o poartă deschisă spre o lume cu ferestre căptușite cu aur. Așezați pe umerii a șase județe: Alba, Arad, Bihor, Cluj, Hunedoara și Sălaj, Munții Apuseni au nucleul fierbinte : Muntele Găina, care pentru moși este un tulinic de mulțumire cerului pentru frumuseți, bogăție și nepieritoare izbânzi iar pentru toți românii loc de sărbătoare



națională anuală în vederea comemorării eroilor la Crucea lui Avram Iancu, mărturisirii gândurilor, viselor și bucuriilor într-un cadru natural fermecător în duminica cea mai apropiată de Sfântul Ilie (20 iulie).

Prima consemnare a sărbătorii de pe Muntele Găina datează de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, anul 1793 și o datorăm primarului Mediașului Michael Conrad von Heydendorff care descrie obiceiurile și portul moșilor iar despre sărbătoarea de la Muntele Găina spune că: "...pe un plai de munte, numit târgul fetelor... tineretul masculin și feminin de pe ambele versante ale muntelui petrece și dansează..."

Prima atestare certă a oronimului Găina datează din anul 1767 sub forma "Gejina alpibus" în lucrarea lui Johane Fridvaldszki "Mineralvaia, mani Principatus Transilvaniae..."

Originile acestui târg - sărbătoare - se pierd în vremi îndepărtate. De milenii, se adună pe acest munte cu nume de fată, de la mari depărtări, oameni de toate vârstele, la ceas de sărbătoare anuală; în antichitate muntele era dedicat zeiței Gala, ce la strămoșii noștri daci era identică cu "Baba Dochia".

Spun legendele că în timpul când în Munții Apuseni se lucrau băile de aur, o găină de aur (Vâlva Băilor, ființă divină care distribuie și supraveghează aurul) ieșea din băi pentru a se așeza în vârful muntelui, pe cuibul său, în care erau ouă de aur. Vidrenii atrași de frumusețea nemaipomenită a găinii au încercat s-o prindă dar ea a zburat la minele de la Roșia Montană, minele lor rămânând fără aur. Mai spune legenda despre o zână bogată și frumoasă care trăia pe vârful muntelui Găina într-un palat strălucitor și că era pețită de feți frumoși ce veneau din depărtări s-o ceară în căsătorie. Fiind obișnuită cu traiul fericit de fecioară, ea nu mai dorea să renunțe la palat și la acest munte. Zâna avea plăcutul obicei să înzestreze fiecare fată care se mărita cu un ou de aur, căci zâna avea o găină cu pene de aur. Vestea acestei păsări miraculoase a ajuns până departe și într-o noapte pețitorii au încercat să fure găina. De supărare zâna a părăsit pentru totdeauna muntele.

O altă legendă spune că atunci când au prins găina pe cuib aceasta a făcut gălăgie mare, străjile palatului s-au deșteptat și răufăcătorii au luat-o la fugă. În graba lor s-au împiedicat și-au răsturnat coșul cu ouăle de aur care s-au rostogolit pe panta muntelui în Arieș de unde acesta a primit numele "Aurarul".

Păstrând miturile, legendele și târgul, pe care l-au cultivat devenind tradiție, s-a ajuns cu ele până în zilele noastre.

Sărbătoarea de pe muntele Găina începe în după masa zilei de sâmbătă când pe cărări de ei știute, pe jos și călare, astăzi și pe drumul ce însoțește valea Dobranei cu mașinile, urcă moșii și oaspeții lor pentru a fi împreună la ceas aniversar. Din loc în loc fac popasuri mai scurte sau de înnoptare, aprind focuri în jurul cărora se cunosc, mănâncă, cântă, beau, își petrec acompaniați de muzicanți și mai ales de sunetele melodioase ale tulnicelor. Se întâlnesc cu toții în vârful muntelui pentru a admira maiestuosul răsărit de soare primit cu sunetul prelung și înălțător al tulnicelor.

Dumineca, dis de dimineață, este forfotă mare. Se oficiază serviciul religios de pomenire a eroilor și se depun coroane de flori la crucea ridicată în anul 1924 în amintirea eroului național Avram Iancu.

Sunt cumpărate amintiri și obiecte de trebuință familiei, după care pe grupe sau pe la tarabe, după plăcere, oamenii prânzesc și audiază programul artistic susținut pe scena amenajată în acest scop.

Către seară, mulțumiți, bucuși și fericiți oamenii se îndreaptă pe potecile și drumurile deja cunoscute către casele lor.

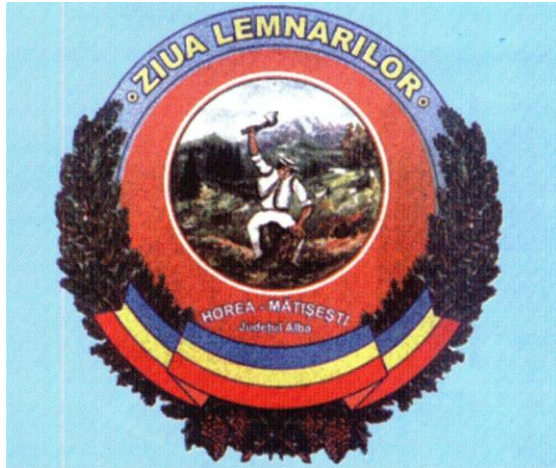
Vestitul târg de pe muntele Găina a păstrat o toponimie legendară și unele practici ale căror rădăcini se adâncesc în riturile străvechi. El nu poate fi redus la aspectul târgului și nici la nedei păstorești de la stâni.

Ca fenomen extrem de complex prin funcția sa socială, sărbătoarea de la muntele Găina a întărit relațiile străvechi dintre satele aflate pe ambele versante ale muntelui și a întregii României, contribuind la menținerea unității culturale și de neam.

TEODOR ȘANDOR,
IONEL GOMBOȘ



ZILELE LEMNARILOR DIN MUNȚII APUSENI



Din inițiativa domnului Corneliu Olar, în anul 1995, s-a înființat „Fundația Lemnarului” care își propune să sprijine locuitorii din zona, montană care în mod tradițional își asigură mijloacele de viață prin desfășurarea de activități de prelucrare și comercializare a lemnului.

Scopul acesta va fi realizat prin:

- stabilirea și organizarea unor activități de ajutorare a unor categorii de persoane din zona montană, pentru o cât mai bună valorificare a produselor ce le realizează;
- susținerea materială, morală, științifică, tehnică, legislativă, informațională în practicarea prelucrare și comercializare a produselor din lemn;

- conlucrarea cu autoritățile publice centrale și locale, în vederea elaborării unor acte normative, prin care să se acorde drepturi locuitorilor din zona de munte;
- valorificarea superioară a produselor secundare rezultate din prelucrarea lemnului;
- dezvoltarea agroturismului în zona de munte;
- realizarea de contracte, cooperări și schimburi interne și internaționale.
- punerea în aplicare a scopului și obiectivelor stabilite s-a gândit a fi realizat prin organizare în fiecare an, a Zilelor Lemnarilor din Munții Apuseni.

De la idei s-a trecut la fapte și în anul 1995 s-a organizat prima ediție a Zilelor Lemnarilor. Cei prezenți au putut vedea, pe viu, în acțiune, uneltele tehnice modeme care ușurează și dă eficiență maximă activității de prelucrare a lemnului.

Schimbul de experiență, întrecerile tradiționale ale lemnarilor, aprovizionarea cu cele necesare de la comercianții veniți cu mărfuri de tot soiul și mai ales programul artistic și hora moțească, au fost îndrăgite de foarte mulți participanți.

Prin grija domnului Corneliu Olar, care din anul 1996 a fost ales primar, au susținut recitaluri sau au prezentat programul artistic: marele doinitor Drăgan Muntean, Ghiță Groza, Traian Jurchelea, Achim Nica, frații Pasca din Câmpeni, Aurel Șuteu, Marioara Morărescu.

Juriul a avut o misiune grea în a stabili câștigătorii concursurilor:

- tăiatul în custură,
- cioplitul grinzilor,
- înceietor de lemne,
- confecționai ciubere,
- cățărat pe lemne,
- curățat crăci de pe brazi,
- jocuri distractive: jocul cu lopata, fuga pe grindă, braț de fier, haltere cu boci de lemn.

Aceste tradiționale zile ale lemnarilor au adus la fiecare ediție mulți comercianți, dar mai ales un numeros public care la cea de-a XII-a ediție din anul 2007 a ajuns la aproximativ 10.000 de participanți.

Ne despărțim cu greu de lemarii prezenți și de frumoasele meleaguri ale Mățișeștilor, sat aparținător comunei Horea, locul de desfășurare a acestei activități plăcute, interesante și eficiente, dându-ne întâlnire în anul viitor.

Viorel SICOIE



IN MEMORIAM



Nu se poate ,am făcut azi un calcul ca la clasele mici; 2012-1998=14.
Au trecut paisprezece ani, parcă a fost ieri.

În anul 1992, într-o zi de toamnă, m-a sunat la telefon prof. Ioan Teodor Stan și mi-a spus foarte hotărât să mă ocup de punerea bazelor Soc. "Avram Iancu", la Aiud. Am încercat eu, puțin speriată, să-i spun că... „știți, eu...” Doar nu credeți că m-a lăsat să respir, „hai Jeni, că nu ești din Bărağan”, (sunt de la Hășdate-Cluj), ce mai puteam spune? Până la urmă, am bătut pe la toate porțile, am luat legătura cu autoritățile locale de atunci, primarul orașului era prof. Vasile Crișan, căruia această propunere i s-a potrivit extraordinar, s-a implicat în activitatea societății până când cu doi ani în urmă a plecat alături de președintele Ioan Teodor Stan.

De multe ori, mai ales în momente grele, când eram aglomerată, pentru că multe sunt pe capul unei femei, mă-ntrebam de ce nu-mi pare rău că am atâtea de făcut și la societate. Cu sinceritate vă spun, parcă nu simțeam nici oboseală, eram o mână de oameni și adunam la acțiuni zeci și sute de oameni, noi, de-acolo, dintr-un oraș mic.

Domnia Sa, președintele Ioan Teodor Stan, ne-a făcut să înțelegem că este extrem de important ca generațiile prezente să cunoască trecutul, faptele de jertfă ale înaintașilor, pentru ca istoria să nu se mai repete, că avem o obligație sacră pentru glia străbună. Sufletul lui neliniștit, pentru cei pe care i-a lăsat în urmă, răsfirați prin luminișurile Apusenilor, a găsit modalitatea de-a lupta cu mijloace moderne pentru drepturile moșilor. Era mândru că de-acolo, din Țara de Piatră, atâția fii de moși au învățat la școli de prestigiu și au profesii importante peste tot în lume, nu numai în țară. Dorea ca toată lumea să știe acest lucru, dorea să arate că prin multă muncă și sacrificiu, prin perseverență, se pot realiza lucruri mari.

În vara anului 1992 a pus bazele Soc. "Avram Iancu" din România în orașul Cluj Napoca. Cu zâmbetul pe buze, hotărât și convingător, stăpân pe sine, știind exact care ne este menirea, după constituirea de la Cluj a luat-o prin țară... La înființarea fiecărei filiale, ne aduna pe toți să purcedem la constituirea filialei următoare. Așa am ajuns la Deva, Timișoara, Arad, Bistrița, Oradea, Brad, Câmpeni, Gilău, Abrud, Baia Mare, Turda, Ocna Mureș, Târgu Mureș și multe altele. Alba Iulia fusese înainte constituită, de aceea n-am pomenit-o. Fiecare acțiune de constituire începea cu imnul "Din Țara Moșilor noi am venit", ne simțeam cu adevărat oștenii Iancului, de-a dreptul înălțător! Prin felul în care a știut să ne antreneze, prin rezultatele pe care le-a obținut fiecare filială, au ieșit în evidență calitățile de pedagog ale prof. Ioan Teodor Stan, de lider, de om adevărat, de tribun.

În activitatea lor filialele s-au remarcat fiecare prin originalitate și cu posibilitățile lor au scos la iveală comori neprețuite ale istoriei, etnografiei și folclorului. Multe costume populare ar fi rămas în lăzile de zestre, cântece, colinde, jocuri populare, obiceiuri doar în amintire, dacă Societatea "Avram Iancu" n-ar fi intrat în școli, cămine culturale, biserici și peste tot printre oameni. Ne-a organizat Președintele ca pe o adevărată armată a Iancului, dar fără arme și topoare, înarmați doar cu adevărurile istoriei și ale literaturii, cu amintirile triste ale moșilor și strămoșilor și convingerea că trebuie transmise urmașilor.

În ziua de 1 februarie a anului 1998, o duminică frumoasă de iarnă, presărată cu fulgi de nea și soare, împreună cu un grup de minunați oșteni ai Iancului de la Aiud, alături de cei sosiți din țară, am participat la constituirea Filialei Teiuș. A avut loc acolo o acțiune de mare amploare. La sfârșit nu ne mai dădeam duși, ajungeam la ușă, Dl. Stan ne mai oprea puțin, s-a întâmplat de cel puțin trei ori să fim întorși din drum. Cu greu ne-am despărțit, noi am plecat spre Aiud, ceilalți, care pe unde.

În ziua următoare, luni, Președintele urma să plece la Alba Iulia cu probleme de societate, apoi în aceeași zi la Blaj să ducă tratative cu cei de-acolo pentru constituirea filialei. Marți dimineața, la ora opt fără câteva minute, am intrat în biblioteca orașului Aiud, unde lucram. N-am ajuns bine la masă, că a sunat telefonul. Am ridicat. Era președinta de la Ocna Mureș. Cu vocea strangulată mi-a spus direct: „A murit domnul Stan!” „Nu se poate, nu se poate”, am spus eu, dar în acel moment a intrat pe ușă Lucian, fiul domnului Stan, care mi-a spus, auzindu-mă: „E-adevărat!” Avusese loc seara, când se



întorcea de la Blaj, un grav accident, între Aiud și Unirea. Urma descarcerarea la spitalul din Aiud. Lucian nu mi-a dat voie să merg și eu. S-a încheiat o importantă etapă în viața Societății "Avram Iancu". Au trecut paisprezece ani de-atunci... Nu se poate!

Tribunul

Măreț și falnic
ca un brad din munte,
energic harnic și bun,
iubit de mulțimi,
adevărat tribun!
Coborator din munte
de la moți
tu,te-ai gandit la
toți...

În amintirea Țării de Piatră,
mamă și vatră,
lăsată-n urmă cu ani,
noi, cei cu suflet
de țărani,
alături de Tribun
am mers înainte
cu suflet fierbinte
să-i recunoaștem
pe străbuni!

Domnia Sa, Tribunul,
cu gând curat
ne-a închinat
credinței Iancului,
Crăișor din Apuseni,
de pietre lovit,
de vremi biruit
el ce s-a dăruit
pentru vrednicie și mai bine...

Câte sacrificii...,
Câtă suferință,
pentru biruință...!

Jenica SĂTMĂREAN

DIN ACTIVITATEA FILIALELOR

În încleștarea de forțe – din timpul revoluției – Craiul Munților Apuseni, Avram Iancu, a pus în slujba poporului său capacitatea și inteligența, și-a jertfit tinerețea pentru idealurile de libertate și pentru a îndrepta soarta compatrioților săi.

Avram Iancu s-a identificat cu aspirațiile poporului său, fiind simbolul dorinței de libertate, a luptat pentru câștigarea drepturilor națiunii sale la o viață mai bună și demnă.

La împlinirea celor 140 de ani de la trecerea sa în ceruri, membrii filialei Deva îi aduc un pios omagiu.

Traian CREȚ
Președintele Filialei Deva

ACTIVITĂȚI BOGATE LA FILIALA TURDA

Filiala Turda a luat ființă în data de 09.08.1992, având ca membri fondatori fii de moți: Roman Lucia, Giurgiu Niculae, Pașca Ilarie, Bembea Ioan, Corț Eugen, Dărăban Alexandru, Costea Rodica, Herculea Petru și mulți alții.

La Turda, peste 50% din locuitori municipiului, sunt de obârșie moțească.

Filiala Turda s-a făcut remarcată prin acțiunile multiple și eficiente pe care le-a organizat în peste cei 20 de ani de activitate.



Iată câteva din realizările filialei noastre:

- ❖ Anual organizam simpozioane, dezbateri și sesiuni de comunicări în școlile turdene.
- ❖ La foarte scurt timp după înființare am pornit demersurile pentru ridicarea unei statui la Turda, a Crăișorului, reușind ca la data de 25 octombrie 1998 să inaugurăm această statuie în piața centrală a Municipiului.
- ❖ Am organizat cu mare succes în perioada 1999–2006 „SERBĂRILE CRĂIȘORULUI”, unde au fost prezentate spectacole artistice de mare ținută, cu obiceiuri de port și folclor din Țara de Piatră, aceste serbări s-au desfășurat sub regia artistului Giurgiu NICOLAE, dar din nefericire această activitate a fost întreruptă din lipsa fondurilor și a sprijinului oficialităților locale.
- ❖ Am organizat în preajma Crăciunului, festivalul de colinde „DESHIDE UȘA CREȘTINE”, care se desfășoară la statuia Crăișorului, anul acesta ajungând la editia a-XIII-a.
- ❖ Am reușit să determinăm oficialitățile locale ca unele școli din municipiu să primescă nume de eroi naționali, precum: Avram Iancu, Horea Cloșca și Crișan, Andrei Șaguna și în localitatea Copăceni de lângă Turda, Simion Balint, unde au fost instalate și plăci comemorative.
- ❖ La Clubul Moșesc, din Municipiul Turda, str. Gheorghe Coșbuc, nr.3, prima realizare de acest fel la nivel național, am susținut o activitate bogată; s-au organizat expoziții cu diverse teme: „Obiecte de muncă și de activitate casnică din țara moșilor”, „Pictori din țara moșilor”, Țara de Piatră în fotografii vechi”, „Obiecte aparținând Craișorului inclusiv unul dintre Fluiere”, „Medicină naturistă, ceaiuri și produse apicole”, „Asistență juridică”, „Campionate de șah”, festivități cu ocazia zilelor de sărbătoare, a zilelor onomastice a membrilor filialei, ședințele biroului executiv și multe altele. Datorită degradării în timp a construcției, din anul 2011 am depus diligențele la Consiliul Local Turda pentru a primi un nou spațiu. Cu sprijinul Primarului Tudor ȘTEFĂNIE, am primit o nouă locație în Centrul Istoric al Municipiului Turda, P-ța Republicii Nr. 38, în apropierea statuii Crăișorului. Acest nou sediu l-am inaugurat în 15 martie 2012, din aprecierile participanților a rezultat că are o ținută interioară deosebită, care va fi completată în scurt timp și cu un mini-muzeu, cu obiecte și port din Țara de Piatră.
- ❖ La unitatea militară „Mihai Vodă” Batalionul 814 Tancuri Turda, am participat la dezvelirea bustului ION BUTEANU, căpitan în oastea lui Avram Iancu.
- ❖ O grijă deosebită s-a acordat tipăririi de publicații legate de luptele moșilor, pentru dreptate socială și emancipare națională, cum sunt: *Avram Iancu 1824–1872*, *Mișcarea de rezistență în Turda și împrejurimi*, scrise de prof. Violeta NICULA, *Dascălul Nicolae Hristea*, *Iancu Nepotul Horii*, scrise de actorul George BOSUN, *Visul lui Avram Iancu*, poem scris de publicistul turdean Aurel CÂMPIANU, *Avram Iancu, viața și faptele lui de vitejie* scrisă de prf. Teodor MURAȘANU, ambele argumentate și îngrijite de prf. Valentin VIȘINESCU.
- ❖ Nu a fost neglijat nici „UMORUL MOȘESC”, specific oamenilor din Țara de Piatră, cum ar fi: *Todoruș și Saveta fac politică*, *Ciubărul cu glume moșesti*, *Nunta începe cu Botez*, *Din Stejar, Stejar răsare*, *Dintr-un prost, un Prost mai mare*, și multe altele, toate publicate de Prim-vicepreședintele Nicolae GIURGIU, cu ilustrații și caricaturi de Nicolae CIOCOI.
- ❖ O altă activitate meritorie a domnului artist Nicolae GIURGIU este și cea de organizator al „BALULUI MOȘILOR” la Turda, început în anul 1988, la vestitul ansamblu turdean „ȚARINA” ce a funcționat până în anul 1993 la Clubul Fabricii de Sticală Turda. După această dată, această activitate artistică a fost preluată de Filiala Avram Iancu din Turda, sub aceeași coordonare, ajungând anul acesta să se sărbătorească jubileul celei de a XXV-a ediții. La toate aceste baluri s-au respectat cu strictețe datinile și obiceiurile moșesti, pornind de la conținutul spectacolului și până la meniul servit cu acest prilej, numărul participanților, fiind permanent în creștere, ajungând și la peste 390 de participanți.
- ❖ S-au organizat spectacole folclorice cu titlul „DOR DE SAT”, la subfilialele Ocoliș, Mihai Viteazu, Iara, spectacole cu mare priză la locuitorii din zonă.
- ❖ De-a lungul timpului am participat cu membrii filialei, la acțiuni organizate la nivel de Consiliu Național și acțiuni organizate de alte filiale, cum ar fi Alba Iulia, Găina, Horea, Țebea, Blaj, Dupăpiatră, Câmpeni, Abrud, Baia de Criș, Fântânele, Blajeni și multe altele.
- ❖ Nu am neglijat festivitățile organizate pe plan local, participând cu depuneri de coroane, festivități dedicate eroilor neamului și a națiunii române.



❖ O realizare de succes a filialei noastre este parteneriatul cu Consiliul Local Ocoliș, jud. Alba, cu care în anul 2001, am încheiat un Contract de concesiune pe o perioadă de 49 de ani, pentru terenul și clădirea școlii din localitatea Lunca Largă, clădire cu o sală de clasă și o cancelarie. În anul 2004 am inaugurat această tabără, care are o capacitate de; 24 de locuri de cazare, sală de mese, bucătărie, dispensar și bibliotecă, spații de joacă și miniterenuri de sport în aer liber. În anul 2009 am instalat o cruce din lemn cu înălțimea de 4.5 m, pe cel mai înalt munte dinspre răsărit, din fața taberei, pe care am numit-o „CRUCEA IANCULUI”. În tabără se organizează și activități de recreiere a membrilor filialei: revelioane, microrevelioane, ziua femeii și altele.

PREȘEDINTE Teodor MIRON
PRIMVICEPREȘEDINTE Giurgiu NICOLAE

LA CEAS DE COMEMORARE



Anul acesta, ca de altfel în fiecare an, toți cei care simt românește vor fi prezenți la Țebea la mormântul Crăișorului Munților, pentru a-l comemora și a-i aduce un pios omagiu la împlinirea a 140 de ani de la trecerea sa în neființă.

Filiala din orașul Abrud a societății participă în fiecare an la comemorarea Eroului Național Avram Iancu precum și a celorlalți eroi ai neamului românesc, depunând coroane de flori cu panglica tricoloră la mormântul acestora pentru omagierea lor.

În istoria patriei Avram Iancu se înscrie ca un erou legendar, locul de seamă pe care-l ocupă în conștiința poporului român, precum și legenda și mitul său își au originea în însăși istoria acestui popor, în luptele pe care le-au dus românii pentru drepturi sociale și pentru unitate națională.

Cavalerismul lui Avram Iancu n-a putut fi contestat de către istoricii maghiari, unul dintre aceștia, Iancso Benedek, afirmând că “Iancu a fost un dușman uman, însuflețit de principii” și că “fericite au fost acele familii de maghiari care au căzut în mâinile sale, pentru că el a apărat întotdeauna viața bărbaților și cinstea femeilor”.

La 140 de ani de la moartea sa, șovinismul unguresc reîncăunat după decembrie 1989 a pornit o campanie de denigrare a memoriei lui Avram Iancu, culminând cu spânzurarea anul trecut în piața publică din Miercurea Ciuc, a unei păpuși reprezentându-l pe eroul moșilor. La scurt timp după abominabila faptă, sentimentul patriotic i-a adunat pe moși ca să apere memoria eroului lor, grupuri mari protestând la Abrud și Câmpeni, cu toată nepăsarea autorităților statului, care au minimalizat acțiunea șovină săvârșită de către un extremist maghiar.

Atunci am realizat faptul important că în ciuda vicisitudinilor vremii, a diferențelor politice și sociale, moșii rămân uniți, iar Avram Iancu este o figură vie în conștiința acestora, un apostol al luptei pentru dreptate și libertate, un geniu al apărării gleei strămoșești, care va rămâne veșnic un model de urmat.

“Tu Iancule sfânt, ne-ai purtat idealul,
La Țebea venim, fiii tăi te cinstesc,
Lui Iancu-nchinare, trăiască Ardealul,
Trăiască întregul popor românesc”.

Președintele Filialei Abrud
Ing. Emil CRIȘAN



SOCIETATEA CULTURAL-PATRIOTICĂ „AVRAM IANCU” FILIALA ORADEA

Și în acest an filiala Oradea a societății cultural patriotice „Avram Iancu” a desfășurat activitățile devenite tradiție pentru orădeni.

În data de 24. 06. 2012, într-o frumoasă zi de duminică, ne-am adunat cu toții să cinstim memoria patronului spiritual al societății, orădenii își aduc aminte că într-o zi de iunie a anului 1824 s-a născut Crăișorul Munților.

Manifestarea din acest an s-a bucurat de prezența unui număr mare de orădeni, prezența oficialităților locale și reflectarea în presă a activității filialei.

Au luat cuvântul d-na prof. Doina Sfârlea, președinte de onoare al filialei, d-na Cristina Krupka - președinte filiala Oradea, d-nul Mircea Vac, d-na prof Ana Sălăgean - secretar al Consiliului Național. Cu prilejul cuvântărilor s-a comunicat și faptul că începând cu luna iulie 2012 filiala Oradea va fi condusă de d-nul col.(rez.) Grigore Bartoș.

Pentru toamna acestui an filiala Oradea are în vedere organizarea concursului de istorie „Avram Iancu în conștiința neamului românesc”, concurs care se organizează anual și are în vedere testarea cunoștințelor de istorie elevilor de gimnaziu și liceu, cu privire la desfășurarea revoluției de la 1848, viața și activitatea eroului național Avram Iancu.

Cristina KRUPKA,
vicepreședinte filiala Oradea

FILIALA BUCUREȘTI SIMPOZIONUL „AVRAM IANCU”

În ziua de 21 iunie 2012, a avut loc în București (la Club-Teatru “GODOT”) Simpozionul “188 de ani de la nașterea eroului național Avram Iancu”, 20 de ani de la constituirea Societății Cultural – Patriotice “Avram Iancu” din România și un an de la constituirea Filialei București a acesteia, cu următorul Program:

I. Aniversarea a 20 de ani de la constituirea Societății Cultural – Patriotice “Avram Iancu” din România și un an de la constituirea Filialei București. Prezintă: Președintele Filialei București, Prof. univ. dr. Ioan Condor.

II. Dezbaterea temei: „Avram Iancu în contextul Revoluției pașoptiste din Ardeal”. Studiu prezentat de: Istoric - Conf. univ. dr. Gheorghe Iscru.

III. Informare despre Simpozionul “188 de ani de la nașterea eroului național Avram Iancu”, organizat în colaborare de Conducerea școlii și Filiala noastră, cu elevii claselor VII și VIII de la Școala generală nr. 98 „Avram Iancu” din București. Prezintă: Vicepreședinte al Filialei București, Lect. univ. drd. Antonio Mutulescu.

La primul punct din Program, președintele Filialei București a subliniat importanța deosebită, rolul și utilitatea Societății Cultural Patriotice Avram Iancu din România, cu sediul la Cluj-Napoca, precum și a Filialei București a acesteia. Astfel, Societatea Națională și Filiala din București, militează: pentru respectarea și aplicarea legislației române, în frunte cu Constituția; pentru apărarea suveranității naționale și integrității teritoriale, a caracterului național, unitar, indivizibil și independent al României; pentru promovarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; pentru îmbunătățirea vieții economice, culturale, sociale și spirituale a românilor de pretutindeni. Au fost scoase în evidență activitățile bogate și variate organizate pe plan local, național și internațional pentru aplicarea numeroaselor obiective prevăzute în Statutul Societății Naționale și al Filialei București.



S-a propus ca un grup de membri ai Filialei București să participe la Sărbătorile naționale de la Țebea din 9 septembrie 2012, organizate cu ocazia împlinirii a “140 de ani de la moartea eroului național Avram Iancu”, indicându-se și măsurile care se vor lua în acest scop.

La al doilea punct din Program, dl. Conf. univ. dr. Gheorghe Iscru, s-a referit la faptul că, azi, când aducem un pios omagiu eroului-martir, trebuie să fie cunoscute și înțelese corect faptele și spiritul lui Avram Iancu în contextul evenimentelor deosebite

în care el și generația lui au acționat atunci pentru împlinirea unor obiective majore ale națiunii. Iar noi înșine să putem acționa în acest spirit adaptat la epoca pe care o trăim.

Atunci, deviza majoră a lui Iancu a fost: „Sau punem pumnul în pieptul furtunii, sau pierim!”. Evident, în primejdie era națiunea, în jocul de interese al imperiilor și în confruntarea cu cel mai agresiv extremism.

Avram Iancu a fost un naționalist ca și ceilalți lideri ai revoluției române, în sensul corect al veacului al XIX-lea, naționalism care milita pentru dreptul suveran al națiunilor oprite de imperii, fără vreo discriminare, pentru constituirea sau reconstituirea Statelor naționale independente. De aici, democratismul real, absolut, în toate faptele și cugetările lui. Promovând sensul corect al conceptului de naționalism, iar nu sensul deturnat de către dușmanii națiunilor, vom înțelege bine pe Avram Iancu și generația lui de oameni ai jertfei, altruști și generoși și, în condițiile în care trăim azi, vom putea acționa conștient și consecvent, pentru apărarea națiunii și a Statului ei național. Căci națiunea – principala permanență a istoriei – cum spunea Simeon Bărnuțiu, ideologul ardelean al Revoluției pașoptiste, națiunea „întrânsa ne-am născut, ea este mama noastră”.

La al treilea punct din Program s-a arătat că în cadrul Simpozionului de la Școala Generală nr. 98 “Avram Iancu”, elevii din clasele VII și VIII au prezentat 5 referate, iar 5 elevi din clasa a V-a au rostit poezii în cinstea eroului-martir. Pe lângă elevi, la Simpozion au participat directoarea prof. Viorica Stoicescu și prof. de istorie Elena Sturzu de la școala menționată, care au organizat și condus pregătirea acțiunii și a elevilor respectivi, în colaborare cu conducerea Filialei București. Președintele Filialei București a adresat elevilor felicitări pentru efortul depus în elaborarea și prezentarea referatelor și poeziilor, scoțând în evidență necesitatea stabilirii unui parteneriat care să cuprindă acțiuni comune viitoare.

Prof.univ.dr. Ioan CONDOR
Președintele Filialei București

FILIALA BAIJA MARE



„Despre activitatea filialei Baia Mare, spune cu mândrie d-l Bătea, aș putea scrie un volum întreg.” Filiala este condusă de președintele Ioan Tuhuțiu ajutat de membrii biroului executiv: col. Iosif Coroiu, col. Gheorghe Neag, av. Ioan Isac, dr. Ioan Roman și Pârjol Alexandru, ec. Vasile Naneș, Petru Albu, Alexandru Someșan, Vladimir Crețu. Impreună am realizat multe și frumoase manifestări culturale iar în 28 iunie 2003 am reușit să inaugurăm Grupul Statuar „AVRAM IANCU ȘI TRIBUNII SĂI MARAMUREȘENI” despre care cititorii pot afla mai multe detalii în volumul „Mărturii despre Avram Iancu, moți și maramureșeni”. Filiala Baia Mare, prin activitățile organizate, a continuat și după această izbândă să rămână o prezență activă în viața cetății de sub Dealul Florilor.



Grupul Statuar Avram Iancu și tribunii săi din revoluția de la 1848 -1849

O lucrare monumentală de interes național la care ne-am angajat odată cu înființarea filialei, la 1 aprilie 1995. O sarcină grea care a durat în timp, o cursă cu foarte multe obstacole, dar iscusința și dorința comună, unitatea în acțiune a conducerii filialei a învins și a depășit toate greutățile, realizând astfel o lucrare cu valoare de patrimoniu de peste 1,5 miliarde.

Am început cu munca de concepție a celor doi oameni creatori de frumos care au dat forma materială a grupului statuar: sculptorul Ioan Marchiș care a creat busturile și arh. dipl. Nicolae Mulea și soția sa Maria ce au creat proiectul de amplasare a grupului statuar cu împrejurările corespunzătoare. Munca acestor creatori de valori artistice și istorice va rămâne o amintire veșnică în memoria cetățenilor urbiei noastre.

Acțiunile culturale au fost desfășurate de filiala noastră prin deplasări făcute la: Țeblea, Câmpani, Abrud, Mărișel, Cluj, Alba Iulia, Turda, Scărișoara, Inaculești – Carei, Horea – Sanislău și alte localități din județul Satu Mare.

La toate aceste acțiuni a fost de un real folos în permanență sprijinul și participarea activă a: prim-vicepreședintelui Silviu Dobra; vice-președinților col. Iosif Coroiu, prof. univ. dr. Victor Iancu; prof. Petre Albu; dr. Ioan Roman; dr. ing. Nicolae Cosma; ec. Eugenia Ciocan; ec. Vasile Haneș; col. Gheorghe Neag și manager Viorel Bobariu.

Cu multă grijă și competență, dar fără nici o recompensă a fost desfășurată activitatea economico-financiară a Filialei noastre de către doamna contabil Monica Tuhuțiu care s-a implicat în mare măsură și în organizarea acțiunilor și manifestărilor culturale, în prezent fiind și președinte a departamentului de femei la nivel național.

Trebuie să amintim la loc de cinste sprijinul material și moral la realizarea Grupului statuar – Avram Iancu și Prefecții săi – pe frații noștri din Țara Moților, prin prefectul de Alba – av. Ioan Rus și SC „Ampelum” Zlatna, dir. gen. ing. Viorel Mănușel, față de care trebuie să recunoaștem că ne-a fost de un real folos.

Ioan TUHUTIU
Președinte Filiala Baia Mare

FILIALA BAI DE ARIEȘ



Filiala Baia de Arieș a Societății Cultural-Patriotice "AVRAM IANCU" din România, a derulat o sumedenie de acțiuni venite în sprijinul și înfăptuirea idealurilor înălțătoare ale povățuitorilor neamului românesc și în deplin acord cu statutul societății și, implicit, năzuința firească și nobilă a "Crăișorului Munților", anume aceea de "a-și vedea Națiunea sa Fericită...!". Dintre acestea, voi stăruii cu precădere la 3 realizări însemnate ale ultimilor 2 ani. Un reper de căpătâi al acestor acțiuni nobile este reprezentat de dezvelirea Obeliscului dedicat faimosului și legendarului "Fag al Împăratului" (*Fagus Silvatica*) realizată într-o ambianță cu totul aleasă, Duminică, 25. 07. 2010, când, beneficiind de o participare impresionantă și distinsă, atât din partea localnicilor, cât mai ales a reprezentanților filialelor Cluj-Napoca, Alba Iulia, Câmpia Turzii, Turda, Dej, Câmpani, Abrud, Avram Iancu, Deva și având sprijinul și susținerea Primăriei și Consiliului Local Baia de Arieș, dar și a unor sponsori generoși, reprezentanții Filialei Baia de Arieș a Societății, precum și inimosul grup "Admiratorii Naturii" din Baia de Arieș în frunte cu Maistrul Traian Cotisel (constructorul obeliscului) și Avocatul Virgil Narita au găsit de cuviință să cinstească "Memoria Iancului" și să exprime faptic acuratețea prețuirii dezideratelor acestuia printr-o festivitate memorabilă. S-a decis cu prilejul acestui eveniment, ca următorul moment reprezentativ al acțiunilor Filialei să se constituie în realizarea



unui bust al "Crăisorului Munților", fapt petrecut de asemenea într-un cadru festiv și impresionant, de data aceasta la inițiativa Primăriei și Consiliului local Baia de Arieș, care a purces la dezvelirea acestuia la data de Sâmbătă, 30.07.2011 cu prilejul aniversării "ZILELOR ORAȘULUI" Baia de Arieș, amplasarea acestuia fiind într-o zonă centrală, în fata Casei de Cultură din localitate, în prezența de asemenea a unui public numeros și a distinselor oficialități. O premieră desfășurată de data aceasta pe Muntele Mare, acolo unde în locul intitulat sugestiv "La Morminte" la cota 1600 m, sub platoul nord-vestic al Masivului Munte Mare (locul lupșenilor), în data de Sâmbătă, 10.09.2011 a fost evocată pentru prima dată într-un cadru oficial, o crâncenă și reprezentativă bătălie a lancierilor lupșeni ai lui Avram Iancu în frunte cu vrednicii săi căpitani, Ciobu din Hădărău, Babutu de după Margaia și Pătru lui Maghiran din Musca, cei care au reușit susținuți de gloatele lupșenilor, printr-o abilă strategie și o exemplară mobilizare să repurteze o victorie de răsunet asupra celor câtorva sute de honvezi maghiari conduși de căpitanul Papai Laios, sus pe crestele semețe ale Muntelui Mare în locul numit "PODURI". Această bătălie, desfășurată la data de 19 iunie 1849, s-a decis acolo sus pe Munte ca an de an să fie evocată și o dată cu ea să fie cinstiți cum se cuvine eroii memorabili care au purtat-o exemplar, printr-o solemnă manifestare susținută în fiecare ultima zi de sâmbătă a lunii iulie, începând cu anul 2011 când a fost inaugurat un monument impunător (construit de același inimos meșter, Traian Cotisel) și o Troiță care au fost dezvelite și sfințite de către un sobor de preoți în prezența a circa 100 de persoane ce au străbătut povârnișurile Titanicului Munte Mare cu un convoi de mașini, dotate cu steaguri tricolore și însuflețite de sentimentele sublimе de vrednică aducere aminte, cinstire și aleasă prețuire a eroilor neamului românesc.

Anul acesta, pe data de 28. 07, a avut loc a II-a Ediție a evocării bătăliei de la "PODURI" (eveniment organizat de către respectabila și generoasa familie Buran - descendenta din rândul căpitanilor lupșeni ai lui Avram Iancu, Primăria și Consiliul local Lupșa, Grupul "Admiratorii Naturii". Filiala Baia de Arieș a Societății "Avram Iancu", Asociația "Fiii satului" Lupșa și Composesoratul Silvic Lupșa-Valea Lupșii-Hădărău, Președ. Span Mircea), prilej cu care a fost realizat un film ce cuprinde toate momentele desfășurate aici și coordonate, la felul ca anul precedent de către Prof. Claudiu Volcov, coordonatorul acestor manifestări festive.

Prof. Claudiu VOLCOV

Președintele executiv al Filialei

Baia de Arieș a Societății "AVRAM IANCU" din România

FILIALA BELIȘ

Societatea Cultural Patriotică "AVRAM IANCU", Filiala Beliș, a fost înființată în luna octombrie 1996, la acest eveniment pe lângă multe personalități din județul Cluj și nu numai, participând și regretatul profesor TEODOR STAN, președintele Societății Naționale Patriotice «AVRAM IANCU» din România, ca președinte al Filialei Beliș, fiind ales dl. Ec. GHERAN IOAN. Ca omagiu adus martirilor neamului, în aceeași zi, s-a dezvelit în memoria eroilor din Beliș, uciși de hortiștii unguri în anul 1918 un monument, cu contribuția poliției, jandarmeriei și pompierilor din Cluj-Napoca. Patru ani mai târziu, respectiv în anul 2000, în memoria eroului național AVRAM IANCU, s-a dezvelit bustul crăisorului din Apuseni, tot în localitatea Beliș, o contribuție substanțială având Dl. MARIUS TRIF, președintele Societății «AVRAM IANCU», filiala Cluj Napoca și fiu al satului.

Continuând tradiția cinstirii eroilor neamului, cu contribuția Primăriei și Consiliului comunal Beliș, în cooperare cu primăria și Consiliul local Horea, în luna Iulie 2011, s-a dezvelit în localitatea Poiana Horea, în apropiere de Scorojet, locul unde a fost prins eroul Horea, bustul acestuia. Tot ca un omagiu adus eroului național AVRAM IANCU, ceata de colindători din comuna Beliș, care participă an de an la festivalul național de colinzi «COLIND IANCULUI», poartă numele acestuia. Începând cu anul școlar 2012, Școala cu clasele I - VIII Beliș va deveni Școala gimnazială "AVRAM IANCU" Beliș, iar formația de dansuri populare, înființată în anul 2012, poartă același nume, «AVRAM IANCU».

președinte,
Ioan GHERAN

DEPARTAMENTUL PENTRU FEMEI



Deși nu s-au realizat acțiuni concrete doar ale acestui departament, atât la nivel de filiale cât și în cadrul Consiliului Național al Societății „Avram Iancu” din România, prezența doamnelor a fost una activă și mobilizatoare. Pe lângă nobilele roluri de mame și soții din cadrul familiilor, colegile noastre au fost cele care au dat strălucire, evidențiind frumosul, în desfășurarea activităților societății. Președinții de filiale din teritoriu ne-au transmis că femeile au o contribuție esențială în realizarea programelor.

Cuvinte de apreciere se cuvin adresate în primul rând doamnei secretar general Ana Sălăgean, pentru strădania de a ține legătura cu toate filialele și nu în ultimul rând pentru munca depusă alături de domnul președinte de onoare, magistrat Ioan Bâtea, la scrierea și tipărirea cărții „Istoria Societății Cultural Patriotice Avram Iancu din România la 20 de ani de la înființare”.

Pentru munca în echipă, alături de conducerea societății, dragele noastre colege merită să fie apreciate și înconjurate cu stimă și dragoste. Amintim în această „familie” pe doamnele: Elena Bercea, Fănica Moldovan, Otilia Croitoru, Paraschiva Mihălțan, Laura Bud, Rozalia Coroiu, Maria Cordos, Marcela Albu, Alina Bora, Violeta Fărcaș, Adriana Hagău, Sofia Turcu, Mihaela Mocan, Daniela Ene, Renalda Lăcățus, Melania Dobra, Lucia Homorozan, Florentina Mureșan. Departamentul își propune noi parteneriate cu alte organizații de femei din teritoriu, pentru o cât mai bună cunoaștere a problemelor sociale. O altă activitate pe care o considerăm prioritară este descoperirea de tinere talente în diferite domenii, sprijinirea lor atât din punct de vedere logistic, cât și material dacă este posibil.

Ne dorim ca prin programele noastre să realizăm o punte de legătură între toate celelalte departamente, creând acea coeziune sufletească de care are atâta nevoie, întreaga noastră societate.

Președinte,
Monica TUHUȚIU

AVRAM IANCU – MODEL ȘI INSPIRAȚIE



Cu toții avem nevoie de un exemplu, de un etalon cu atât mai mult cei tineri care sunt în căutare de repere morale și intelectuale, iar prin activitatea sa, Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu” și Departamentul de Tineret din cadrul acesteia doresc să perpetueze un model sau ceea ce ar trebui să constituie un model pentru tânăra generație în sensul de determinare, de inițiativă, de integritate.

Avram Iancu, conducătorul de seamă al Revoluției de la 1848 în Transilvania, este un erou național și nu trebuie să dispară din memoria poporului român. În acest sens, Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu”, prin departamentele și filialele ei din țară și de peste hotare, a demarat diferite proiecte care au dus și duc la cunoașterea și respectarea idealurilor luptei pentru dreptate socială pe plan național și internațional pentru care Crăișorul a luptat, cunoașterea și păstrarea tradițiilor culturale și bineînțeles promovarea acestora în marea familie europeană.

Avram Iancu își dorea ca poporul român să fie recunoscut și pus la loc de cinste alături de celelalte națiuni, în demnitate și onoare. Așadar Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu” își dorește cultivarea sentimentului de apartenență la o țară bogată prin istoria, cultura tradițiile, valorile ei și astfel promovarea pe plan european de către toți cetățenii. Implementarea acestor deziderate și dincolo de granițele României ar însemna o legătură între cetățenii Europei, legătură

consolidată în timp prin caracteristici comune: cinste, tradiție, cultură, integritate, toleranță față de oricare cetățean european indiferent de cultura din care provine pentru că împreună formăm viitorul Europei. **Departamentul de Tineret** din cadrul Societății Cultural-Patriotice „Avram Iancu” dorește să promoveze prin aceste acțiuni istoria Țării Moșilor, să omagieze și să promoveze ilustrul erou național Avram Iancu precum și ideologia acestuia.

Toate aceste activități se doresc a fi un clopot de chemare în sufletul tinerilor spre cunoaștere și dedicație pentru istorie, tradiție și alte evenimente de mare însemnătate pentru cei din Țara de Piatră. Considerăm astfel de activități a fi de mare însemnătate într-o lume aflată în plin proces de globalizare, în care istoria, eroii noștri și tradițiile par a fi singura dovadă a originii noastre.

Violeta CHIRA

ACTIVITATEA FORMAȚIEI „BUCIUMUL”

În inima și în sufletul românului există munca, înțelepciunea, corectitudinea, sinceritatea și respectul de a păstra în suflet doina, cântecul, obiceiurile și tradițiile neamului românesc.

Cu acesta inițiativă și gând bun am plecat în luna mai 2008 de a propune să fie cuprins în cadrul programului cultural al societății, activitatea de folclor autentic din „Țara Moșilor” plecând de la o vioară, Mihața Cristea, un taragot, Vasile Maxim, un solist vocal, Viorel Dodea și o solistă vocală, Sorina Lapuște. Sprijinul și curajul principal a venit în primul rând din partea președintelui S.A.I din ROMANIA d-nul prof. VICTOR BERCEA și de la mulți membri din cadrul societății cărora prin vocea și glasul grupului folcloric le mulțumesc.



Grupul folcloric „BUCIUMUL” din CLUJ
NAPOCA



Nu avem rezultate deosebite, dar prin spectacolele noastre fie la oraș și în special în satele din Munții Apuseni am reușit să aducem satisfacții, bucurii și să răscolim în sufletul și inima oamenilor doina, dorul de cântec și folclor nemuritor. În această perioadă scurtă de timp am putut colabora și colaborăm cu Casa de Cultură Municipală din CLUJ – Napoca, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale CLUJ, cu unele filiale ale societății din țara (TURDA, SATU MARE, BAIJA MARE etc.) și de fiecare dată la sfârșit de an să fim prezenți la Festivalul „Colind Iancului” organizat de Societatea Cultural Patriotică „AVRAM IANCU” din ROMÂNIA. Nu suntem numeroși, dar s-au atașat cu mult drag elevii de la liceul de muzică, absolvenții ai școlii populare de artă „TUDOR JARDA” din CLUJ-Napoca, studenți și absolvenți de facultate, oameni care pe lângă munca lor zilnică sunt pasionați și iubitori de folclor. Aș fi nedrept dacă nu aș nominaliza o parte din cei care au



plecat și care sunt prezenți în cadrul grupului, mă refer la soliștii Adrian Buza, Raluca Pașcalau, Anda Mudure, Adina Popovici, Marian Dascal iar cei cu care lucrez în prezent sunt: Sergiu Petrica Pop, Sorina Lapuște, Cristina Oneț, Alina Maria Neculce, Silvia Codrescu. Cei menționați sunt acompaniați de orchestra grupului: Vasile Maxim, Mihaița Cristea, Anda Lostun Burlacu, Marian Herțeg, Mircea Burca, Claudiu Bociga, Pașcalau Nelu, Liviu Crișan. Nu este ușor în ziua de azi să promovezi folclorul autentic dar prin munca pe care o desfășurăm în timpul liber cu multă pasiune și dragoste nutresc speranța ca se pot forma și descoperi noi talente care dacă vor fi și promovați pot fi lângă mari artiști consacrați în muzica populară.

Rămâne nu numai o singură condiție dar m-aș rezuma doar la câteva: disciplină, muncă și respectul pentru oameni și frumos în ceea ce vrei să faci. Vă așteptam lângă noi și o să vedeți că nu este atât de greu. Felicitări și considerații tuturor membrilor societății care sunt activi și poartă în inimă Duhul lui IANCU.

VICEPREȘEDINTE
Lt. col ing.(r)
Marcel HUȚUȘORU

„ CARTE FRUMOASĂ, CINSTE CUI TE-A SCRIS, RESPECT CUI TE CITEȘTE !”



Deschid modesta mea apreciere cu un vers din Arghezi, completat cu titlul unui Proiect cultural-educativ care s-a derulat prin participarea mai multor filiale ale SOCIETĂȚII CULTURAL-PATRIOTICE „AVRAM IANCU”. Sintagma *Cinste și respect* însumează două trăsături definitorii ale caracterului membrilor SOCIETĂȚII CULTURAL-PATRIOTICE „AVRAM IANCU” din România, moștenite de la moșii și strămoșii noștri și de la Eroul Național, Avram Iancu. Despre cinste și respect vorbesc și paginile aceste lucrări-document; din considerație și respect pentru implementarea ideii de a realiza această lucrare, curg cuvintele cu talent meșteșugite și puse în aceste pagini. Nu voi încerca să încadrez lucrarea de față într-o anumită specie literară care să respecte rigoarea specifică genului literar, nici nu voi insista asupra detaliilor stilistice

însă afirm cu certitudine că această lucrare tezaurează idei, fapte, mărturii de o excepțională valoare și importanță pentru noi, pentru prezent și pentru viitor.

Efortul scrierii acestei lucrări alături de efortul pentru tipărirea ei este o dovadă de cinste și de respect față de actul de cultură. Lucrarea plasează în prim-plan ceea ce ne reprezintă pe noi ca români și implicit ca și membri ai SOCIETĂȚII CULTURAL-PATRIOTICE „AVRAM IANCU” din România.

Ideea care s-a materializat, detaliile concretizate exemplar sunt de folos cititorului. Chiar avem în față „o istorie”, o lucrare-document. Disponerea materialului bibliografic studiat, pentru suportul documentar al acestor pagini respectă strict cronologia evenimentelor, drumul parcurs de SOCIETATEA CULTURAL-PATRIOTICĂ „AVRAM IANCU” în acești 20 de ani de viață și activitate laborioasă a Consiliului Național, a membrilor și a filialelor SOCIETĂȚII CULTURAL-PATRIOTICE „AVRAM IANCU” din România. Dorim să parcurgem drumul SOCIETĂȚII CULTURAL-PATRIOTICE „AVRAM IANCU” împreună, cu sănătate și să scriem noi pagini de istorie și mai bogate în fapte demne de urmat.

La mulți ani Societății Cultural-Patriotice Avram Iancu din România!

La mulți ani membrilor și simpatizanților noștri, și „Cele rele să se spele, Cele bune să se-adune!”...

Mircea DOBRA
Președintele filialei Satu Mare
Prim vicepreședinte al Consiliului Național al
SOCIETĂȚII CULTURAL-PATRIOTICE „AVRAM IANCU”



MESAJUL ASTREI

În lupta continuă pentru o istorie clarvăzătoare și dreaptă, rolul Asociației „Avram Iancu” este unul major. În conjunctura de față, când noi toți suntem supuși unei permanente presiuni politice și etnice, adeseori dușmănoase și greșit intenționate, Asociația „Avram Iancu” își împlinește pe deplin scopurile pentru care a fost creată, rămânând aici, în zona Munților Apuseni, stâlpul de pază al etnicității și spiritualității poporului român.

La împlinirea a 20 de ani de activitate rodnică, urăm Asociației mult succes și roade bogate pe mai departe!

Prof. Univ. Dr. Mircea POPA
Președintele Despărțământului Cluj al ASTREI

UN GÂND, LA ANIVERSAREA SOCIETĂȚII „AVRAM IANCU”

În anumite împrejurări, Alexandru Papiu Ilarian fiind întrebat ce diferență există între patriotism și naționalism, răspunsul a fost scurt: „Același lucru este.” Acum, mai mult ca oricând, într-o societate a corupției, a minciunii, a înșelăciunii, naționalismul sau sentimentul patriotic este în derivă. Unora le este chiar rușine să rostească aceste cuvinte. Trăim într-o societate „manelizată”, unde adevăratele valori culturale, naționale nu se mai regăsesc nicăieri. Am ajuns într-o situație în care românii, stăpâni pe glia strămoșească, încep să-și piardă din ce în ce mai multe drepturi, care au fost câștigate de-al lungul veacurilor prin sângele vărsat al bunicilor și străbunicilor noștri.

Cei care urmăresc să ne dezbine, sunt mulți. Acum este momentul, dragi români, să fim mai uniți ca niciodată. Acum este momentul ca, patriotismul să ocupe primul loc în viața noastră. Nimic nu este mai sfânt și mai frumos în această lume, decât să-ți iubești părinții și țara.

Patriotismul reprezintă sentimentul de dragoste și devotament față de patrie și de popor. Patriotismul este astfel un sentiment care are ca univers de referință patria. La început, patria este identificată cu locul natal. Trăirile și impresiile din prima copilărie pot urmări persoana într-o formă sau alta, de-a lungul întregii ei existențe. Treptat sentimentul de patriotism se dezvoltă prin: extinderea spațiului de existență proprie, dobândirea de cunoștințe și formarea identității persoanei. Patriotismul se manifestă prin: crearea de valori, fidelitatea față de țară și popor și prețuirea acordată patriei, istoriei ei, tradițiilor, obiceiurilor, valorilor naționale și apărarea țării.

Acest ultim aspect, „apărarea țării” este necesară mai mult, ca oricând. De-al lungul istoriei, mulți au „pus ochii” pe țara noastră. În prezent, este la fel. Este dureros faptul că, mulți dintre ei se consideră români. Acum este momentul să „punem pumnul în pieptul furtunii”, după cum spunea, eroul nostru național, Avram Iancu.

Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu” a ținut întotdeauna cont de îndemnul patronului spiritual, Avram Iancu. Prin activitățile desfășurate împreună cu alte societăți culturale sau asociații culturale, cu Uniunea Națională „Vatra Românească”, cu Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA), Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu” a promovat mereu valorile naționale, culturale și spirituale.

Acum în prag de sărbătoare, dorim tuturor membrilor societății, multă sănătate, bucurii și multă putere de muncă în continuare, pentru atingerea unui țel important. Acest țel se regăsește în ceea ce a spus Avram Iancu: „Unicul dor al vieții mele, e să-mi văd nația fericită!” Cu siguranță, toți românii, ne dorim acest lucru.

UNIUNEA NAȚIONALĂ VATRA ROMÂNEASCĂ
Președinte,
Prof. ing. Florin OPROIESCU



CUPRINS

Victor Bercea – Pe drumul de urcuș	2
Ionel Gomboș – Nașterea, copilăria și adolescența lui Avram Iancu	3
Vasile Lechințan – Un episod necunoscut din anii studenției lui Avram Iancu	5
Emil Jurca – Prefectura din Munții Apuseni	6
Ioachim Lazăr – Funerariile Eroului Național Avram Iancu	8
Gelu Neamțu – Avram Iancu, „regele românilor” la 1848	9
Ioan Ceama – Avram Iancu, simbolul demnității naționale	10
Ioan Silviu Nistor – Clarificări privind împrejurările și locul în care a decedat A. Iancu	11
Ioan Sicoe – Placa de pe mormântul lui Avram Iancu	13
Alexandru Rus - Avram Iancu și spiritualitatea românească.....	14
Nicolae Marcel Morar – Procesul cununii de pe mormântul lui Avram Iancu	16
Violeta Fărcaș – Monumente de la Țebea și Baia de Criș	17
Ioan Berța – Casa memorială Avram Iancu Târgu Mureș	19
Vasile Bud – Muzeul „Avram Iancu” din Avram Iancu	21
Ioan Tuhuțiu – Ioan Buteanu – un mesager al unității naționale	22
Nicolae Iuga – Simion Groza	23
Vasile Tutulea – Prefecții lui Avram Iancu	24
Emil Luca – Ne este dor de tine, Avram Iancu!	25
Ioan Bâtea – 20 de ani de activitate a Societății Avram Iancu	27
Mircea Dobra, Ana Sălăgean – Scurt istoric al Societății Avram Iancu	28
Vasile Cristea, Nicolae Șteiu – Ioan Toader Stan, primul președinte al Societății A. I.	29
Constantin Sicoe – Din istoria Societății Avram Iancu	31
Ioan Teoc – Filiale înființate în anul 1992	33
Emil Jurca – 20 de ani de activitate a Filialei Alba Iulia	33
Jenica Sătmărean – La Râmeț, la mănăstire	34
Viorel Vulturar – Dupăpiatră, istorie vie și nepieritoare	36
Ioan Mariș – Mărișel-Fântânele, istorie vie	37
Teodor Șandor, Ionel Gomboș – Muntele Găina, urcușul spre pragul zeilor	38
Viorel Sicoe – Zilele lemnarilor din Munții Apuseni	40
Jenica Sătmărean – In memoriam	41
Traian Creț – 140 de ani de la moartea lui Avram Iancu	42
Teodor Miron, Nicolae Giurgiu – Activități bogate la Filiala Turda	42
Emil Crișan – La ceas de comemorare	44
Cristina Krupka – Societatea cultural-patriotică Avram Iancu Filiala Oradea	45
Ioan Condor – București – Simpozion Avram Iancu	45
Ioan Tuhuțiu – Filiala Baia Mare	46
Claudiu Volvov – Filiala Baia de Arieș	47
Ioan Cheran – Filiala Beliș	48
Monica Tuhuțiu – Departamentul pentru femei	49
Violeta Chira - Avram Iancu, model și inspirație	49
Marcel Huțușoru – Activitatea formației Buciumul	50
Mircea Dobra – Carte frumoasă, cinste cui te-a scris, respect cui te citește	51
Mircea Popa – Mesajul ASTREI	52
Florin Oproiescu – Un gând, la aniversarea Societății Avram Iancu	52